

MÜSLÜMANLARIN GERİ KALMA SEBEPLERİ

Emir Şekip ARSLAN(*)

Çev. Abdülvehhab Öztürk, Nur Yayınları: 51(tarihsiz)

ŞEYH MÜHAMMED BİSYÛNÎ İMRAN'IN MEKTUBU

Sayın Üstadım büyük ıslahatçı Seyyid Muhammed Reşid Rıza (Allah cümlemizi aziz varlıkları ile faydalandırsın. Âmin)

Allah'ın selâmı, rahmeti ve bereketi üzerinize olsun. Allâme ve büyük diplomat edebiyatçıların şahı Emir Sekip Arslan'ın Menar dergisine ve Arap gazetelerine muhtelif mevzularda yazdığı makaleleri okuyanlar bilirler ki, O, İslâm'ı müdafaa eden Müslüman yazarların en büyüklerindedir. Her ikinize de sıhhat ve selâmet dolu uzun ömürler vermesini Ulu Tanrı'dan niyaz ederim. Siz efendim ve üstadımdan bu büyük yazar Şekip Arslan'dan şu iki soruma cevap vermesini emretmenizi rica ederim. Sorular şu:

1- Müslümanların, bilhassa biz Cava ve Malaysia Müslümanlarının din ve dünya işlerinde içine düştüğümüz bu zayıflık ve geriliğin sebepleri nelerdir? Bu yüzden biz zelil olduk, hiç bir güç ve kuvvetimiz kalmadı. Hâlbuki Allah Teâlâ Kur'an-ı Kerim'de **“Kuvvet ve üstünlük Allah'ın, Resulünün ve müminlerindir”** (Münafıkûn 8) diyor. Hani nerede bizim kuvvetimiz? Hor olan ve kuvvet sebeplerini taşımayan bir mümininin, sırf Allah Teâlâ **“Kuvvet ve üstünlük Allah'ın, Resulünün ve müminlerindir”** dediği için kuvvetli olduğunu iddia etmesi doğru mudur?

2- Avrupalıların, Amerikalıların ve Japonların korkunç şekilde ilerlemelerinin sebepleri nelerdir? Müslümanlar, dinlerini korumakla birlikte, esbabına uyarak onlar gibi yükselebilirler mi, yükselemezler mi?

Faziletli Emir Hazretlerinden Menar dergisinde geniş bir şekilde cevabını istediğimiz sorular bunlardır. Allah kendisine de, Menar'ın sahibine de bol bol mükâfatlar versin.

Muhammed Bisyûnî İmran

Sombas Batı Borneo, 21 Rebiulâhır 1346 /H 929

* 24-28 Haziran 2010 tarihleri arasında Ayvazdede Şenleklerine katılmak için Bosna'ya yaptığım ikinci seyahatimde, Aliya'nın yakın arkadaşı ve halen de Meladi Müslümanı'nın başkanı olan Sayın İsmet Kasumagiç ile tanışma ve görüşme imkânı buldum. Görüşmemizde Meladi Müslümanı ile ilgili bilgiler verirken, Aliya, Salih Behmen ve kendisinin çalışmalarını ilk oluşturdukları yıllarda bir Müslüman şahsiyetin Bosna'ya gelip kendilerini irşad ettiğini ve bu şahıstan ve kitabından çok etkilendiklerini anlattı. Ancak yaşlılığının eseri olarak şahsın ismini ve eserini hatırlayamadı. İstanbul'a dönüşümde bu şahsın Şekip Arslan olduğunu Sayın Akif Emre'den öğrenmiş oldum. Yakın tarih okumaları içinde mutlaka okunması gereken bir şahsiyet olarak Şekip Arslan'ın biyografisi için Bkz: Batı'ya Karşı İSLÂM – Şekip Arslan'ın Mücadelesi. William I. Cleveland, İst: 1991, Yöneliş Yayınları (M. BALCI)

EMİR ŞEKİP ARSLAN'IN CEVABI

Müslümanların gerilik ve zayıflıkları doğu ve batıdaki Müslümanlara şamil olup; sadece Cava, Malaysia veya herhangi bir yerdekilere mahsus değildir. Sadece dereceleri farklıdır; bazıları fazla derin, bazıları yüzeysel, bazıları çok tehlikeli, bazıları da az tehlikelidir.

Özetle denebilir ki: Müslümanların hâlihazır durumları, bilhassa hicrî 14. milâdî 20. asır Müslümanlarının durumları, İslâm'a en fazla sarılan Müslümanlarla övünen kimseleri dahi memnun etmez.

Gerçekten, Müslümanların bugünkü durumu, ne din ve dünya, ne de madde ve mana yönünden memnuniyet vericidir. Başkaları ile birlikte oturan Müslümanların, onlardan her şeyde geri oldukları görülür. Yalnız bundan pek azları müstesnadır. Bu asırda başka milletlerle birlikte oturup da onlardan geri olmayan Müslümanları bilmiyorum. Ancak Bosna Müslümanları gibi bazıları bu kaidenin dışında kalır. Meselâ bunların seviyesi ne maddî, ne de manevî yönden Katolik veya Ortodoks Hıristiyanların seviyesinden daha düşük değildir. Bilâkis her ikisinden daha yüksektir.¹ Rusya Müslümanlarının çoğu da böyledir. Burada Müslümanlar gayri Müslimlerden daha düşük seviyede değildir. Şüphe yok ki, Çin Müslümanları, umumiyetle geri olmalarına rağmen Budist Çinlilerden daha ileridirler; eğer vaziyet Birinci Dünya Savaşından önce olduğu gibi duruyorsa. Bu yerlerin dışındaki Müslümanların dereceleri değişik olmakla beraber genel olarak komşularından geri kaldıklarını görüyoruz.

Dediklerine göre Singapur'daki Araplar, birlikte yaşadıkları herkesten; hattâ sayılarına nispetle İngilizlerden bile daha çok servete sahip imişler. Bu haberin doğruluk derecesini bilmiyorum. Doğru olduğu kabul edilse dahi; bu, bütün Müslümanların ölçülmesinde önem verecek bir şey değildir.

Bugün İslâm âleminde kuvvetli bir hareket, maddî ve manevî işleri içine alan büyük bir sancı ve beğenilmeğe değer bir uyanış olduğu inkâr edilemez. Avrupalılar bunun farkına vardılar ve önemini takdir etmeğe başladılar. Kimisi bunun sonucundan korkmağa başladı bile. Bu korkuları bu konuya dair bol bol yazmalarından da anlaşılacaktır. Yalnız bu hareket bugüne kadar Müslümanları Avrupa, Amerika veya Japonların seviyesine çıkaracak bir dereceye ulaşamamıştır.

¹ Katolik ve Ortodokslardan maddî yönden üstün olmaları şöyle: Zira Bosna arazisinin % 80'i Müslümanların mülkiyetinde ve çiftçilerin de hapsi Sırp idiler. Ama beş on senedir Yugoslav hükümeti bir kanun çıkardı; bütün bu mülkleri Müslüman sahiplerinin elinden alıp, Sırp çiftçilere teslim etti. Karşılığında da Müslümanlara pek az bir şey verdi. Şimdi Müslümanlar Bosna'da arazinin ancak % 25'ine sahiptirler. O zamandan beri maddî güçleri düşmüştür. Ama manevî durumları bugüne kadar memnuniyet vericidir, komşulara nazaran daha düşük denemez.

Bu durumu tespit ettikten sonra İslâm âlemini geriletken sebepleri araştırmamız gerekmektedir. Hâlbuki Müslümanların bin seneden beri dünya milletlerinin önderi; şarkta ve garp-ta milletlerin korku ve saygı ile itaat ettikleri efendileri idiler. Yükselme sebeplerini araştırmadan önce şunu demek isteriz:

Eski Müslümanların İlerleme Sebepleri

Yükselme sebepleri özetle İslâm dinine ait idi. O din ki, Arap Yarımadasında yeni görünmüş ve bütün Arap kabileleri tarafından kabul edilmişti. Onun gösterdiği hidayet sayesinde tefrikadan birliğe, ilkelikten medeniyete, katı kalplilikten merhamete, putperestlikten tek İlah inancına geçtiler; eski ruhlarını yeni ruhlarla değiştirdiler. Bu da kendilerini kuvvete, şerefe, bilgiye ve servete götürdü. Yarım asırda dünyanın yarısını fethettiler. Eğer o eski çekişmeler geri gelip de, Hz. Osman'ın hilâfetinin son ve Hz. Ali'nin hilâfetinin bütün devrelerinde aralarına girmemiş olsa idi; cihan fethini tamamlarlar, hiç kimse de karşılına çıkamaz idi. Muaviye'nin Hz. Ali'ye karşı çıkmasının sebep olduğu savaşlara ve Emevî'lerle İbni Zübeyr arasında geçen çatışmalara rağmen yarım asırda veya bir asrın üçte ikisi kadar bir zamanda gerçekleştirdikleri fetihler; akıllı insanları, tarihçileri ve mütefekkirleri dehşete düşürmüş ve büyük fetihleri şaşkına çevirmiştir. Öyle ki, en büyükleri olan Bonaparte'i bile korkutmuştur. Napolyon'un bu konuda bir açıklaması vardır. Bunu Saint Helona adasına kadar kendisine refakat eden “**Lakas**” ile Napolyon'unu hadiselerini kayıt ve sözlerini tespit edenler nakletmişlerdir. Napolyon'un Mısır'da iken Hz. Muhammed (S.A.S.) ile Hz. Ömer ve diğer İslâm kahramanlarına hayran kaldığını açıkladığı kat'i şekilde sabittir. Ve yine Mısır'da Müslüman olmayı bile aklından geçirmiştir.

Demek ki, Kur'an-ı Kerim Arapları yeni baştan yaratmış ve bir ellerinde kitap, diğerinde kılıç olduğu halde adalarından çıkartmıştır. Bu sayede onlar da fetihler yapmışlar, her tarafa hâkim olmuşlar ve yeryüzünün her bucağına yerleşmişlerdir. İslâm'dan önce Araplar hakkında söylenenlere ve yaptıkları fetihlere, kurdukları köklü medeniyete ve cahiliyet devrinde sahip oldukları yüksek ahlâka dair yapılan rivayetlere itibar edilmez. Hiç şüphe yok ki, bunların eserleri bugün dahi durmaktadır. Arapların eski medeniyetlerinde ve onun alemlilik dünya medeniyetlerinin en eskilerinden olduğunda şüphe yoktur. Yazının onlar tarafından bulunduğu genellikle kabul edilir. Eğer yazıyı icat edenlerin Fenikeliler olduğuna kabul edilse bile gerçekte Fenikeliler Samî ve Arap milletlerindedir. Fakat bu medeniyetin dairesi sadece Arap Yarımadasına ve çevresine şamil idi. Arapların başına öyle bir zaman geldi ki, başkaları kendi yurtlarında onlara hâkim oldular. Onları zor duruma düşürdüler. Meselâ Yemen, Umman ve Hire'de İranlılar; yine Yemen'de Habeşliler, Hicaz ve Suriye bölgelerinde Romalılar gibi. Gerçek şudur ki, Araplar ancak İslâm sayesinde hakiki istiklâllerine kavuşmuşlardır. Uzak milletlerin kendilerini tanımaları, büyük kralların Kayserlerin, Kisraların onlara boyun eğmeleri, bütün insanların akınlarından bahsetmeleri; tarihte fatih milletlerin ilk safına geçmeleri ancak Hz. Muhammed (S.A.S.) sayesinde olmuştur. Böyle olunca Müslümanları kalkındı-

ran, fetihler yapmalarını sağlayan, onları efendi millet yapan, medeniyet eserleri kurduran, bu kadar şerefli bir seviyeye çıkararak sebebi, enine boyuna araştırmalıyız:

Acaba bu sebep, Araplar arasında hâlâ mevcut mudur?

Varlığına rağmen Araplar gerilediler, onlarla birlikte çömezleri olan diğer Müslümanlar da gerilediler? Yoksa bu sebep ortadan kalktı da imanın ancak ismi, İslâm'ın ancak resmi; Kuran-ı Kerim'in de -buyruk ve yasakları ile amel edilmeksizin- sadece nağmelerle terennüm edilmesi mi kaldı?

Eski Müslümanları Efendi Yapan Sebebin Ortadan Kalkması

Meseleyi derinlemesine ele aldığımız zaman bu işi temin eden sebebin gerçekten yitirildiğini görürüz. Eğer bir miktarı duruyorsa, o da elin dışına işlenmiş olan dövmeden kalmış bozuk izler gibi görünmektedir. Eğer davranışa bakmadan sırf kuru bir isimle Allah Teâlâ müminlere kuvvet ve şeref va'detmiş olsa idi. **“Kuvvet ve üstünlük Allah'ın, Resulünün ve müminlerindir”** dediği için Allah Teâlâya, **“Nerede müminlerin kuvvet ve şerefleri?”** demeğe hakkımız olurdu. Eğer Allah Teâlâ: **“Müminlere yardım etmek üzerimize haktır”** (Rum: 47) diyorsa; bunun manası da, azıcık bir meziyete lüzum yok, **“Müslüman olduklarını ilan etmeleri yeter”** demekse, işte bu açık yardım vaadinden sonra Müslümanları sırt üstü bırakmasına şaşılırdı, doğrusu. Ama Kuran-ı Kerim'deki naslar sadece bunlar değildir. Allah Teâlâ sözünü tutmamazlık etmez. Kuran değişmemiştir; değişen Müslümanlardır. Allah Teâlâ Müslüman kullarını: **“Muhakkak ki, Allah bir topluma verdiği nimeti; onlar, kendilerindeki iyi hali fenalığa çevirmedikçe bozmaz”** (Ra'd: 11) ayetiyle uyarıyor. Müslümanlar, kendilerindeki iyi hali değiştirir de Allah Teâlâ da onların şeref ve üstünlüklerini zillet ve düşkünlüğe çevirmese, buna şaşılır doğrusu. Hattâ bu, İlahî adalet de ters düşer. Allah Teâlâ âdilin ta kendisidir.

Çalışmayan bir millete, Allah Teâlâ'nın yardım edeceğini, ecdadına bol bol verdiği hayır ve bereketleri onlara da vereceğini nasıl düşünebiliriz?

O millet ki, ecdadının yaptığı bütün büyük işlerden geri kalmıştır. Bu da İlahî hikmete ters düşerdi. Hâlbuki Allah, yüce hikmet sahibidir. Hak etmeden üstünlük aramağa, ekip biçmeden mahsul almağa, çalışıp çabalamadan başarı kazanmağa, azıcık gayret göstermeden Allah'dan yardım görmeğe ne denir?

Şüphe yok ki, bunlar insanları tembelliğe sevk eder, çalışma azmini kırar. Üstelik bunlar Allah'ın, kâinatı idare ettiği tabii kanunlara da aykırıdır. Eğer böyle olursa hak ile batıl, zararlı ile yararlı, müsbet ile menfi arasında fark kalmaz. Hâşâ ki, Allah böyle bir şeyi yapsın. Eğer Allah Teâlâ, çalışmadan bir kimseyi desteklese idi. Resulü Hz. Muhammed'i destekler, O'nu düşmanla savaşımağa, gayeye varmak için esbaba tevessül etmeğe muhtaç bırakmazdı.,

Bir millet tasavvur edin ki, yüz lirası vardır. O, bu yüz liradan sadece beş lirasını harcıyor. Şimdi bu millet, kendisini, görevini yapmış sayabilir mi? % 100 yahut % 90, hiç olmazsa % seksen harcayarak Tanrının mükâfatını kazanan ecdadı gibi mükâfatlara göz dikebilir mi? Hayır, bu; Allah'ın, peygamberlerine ettiği va'de, akla ve mantığa, şeriatin güttüğü gayeye aykırıdır. Allah'ın müminlere karşı ileri sürdüğü şart bu değildir; müminlerin sevineceği alışveriş bu değildir. Allah Tealâ diyor ki: **“Allah yolunda savaşıp düşmanları öldüren ve öldürülen müminlerin canlarını ve mallarını, Allah cennet kendilerinin olmak karşılığında satın almıştır. Onlara va'd olunan cennet haktır ki, Tevrat'ta İncil'de ve Kur'an'da sabittir. Allah'dan ziyade ahbine vefa eden kimdir? O halde, yaptığımız bu hayırlı alışverişten dolayı sevinin. İşte bu, çok büyük saadettir”** (Tevbe: 111)

Allah'ın kitabındaki bu evsaf nerede, bugünkü Müslümanların hali nerede? Şahadet rütbesine ermek için ölümün üzerine atılan eski Müslümanlar nerede, bugünkü durumları nerede?

Onlar çoğu zaman ölümü ararlardı da bulamazlardı. Düşmanın üzerine **“Cennetin kokusunu duyuyorum”** diye atılır; sonra yine atılır, yine atılır, savaşın zorluklarına göğüs gererlerdi. Şehit olacaklarını sezdikleri vakit **“Bugün sevinç günüdür”** derlerdi. Bu kadar isteğe rağmen şehit olamazlarsa, evlerine üzgün üzgün dönerlerdi.

Müslümanlarla Batıların Bugünkü Durumlarının Karşılaştırılması

Bugünkü Müslümanların tümü veya çoğu, ecdatlarındaki kahramanlık duygusunu kaybetmişlerdir. Şimdi o sıfatla, kitaplarının böyle bir konuya temas etmediği İslâm düşmanları ahlâklanmıştır. Bakarsın orduları, ölüm havuzuna doğru koşuşturmakta, süngü ve mızrakla boğaz boğaza gelmektedir. Birinci Dünya Savaşındaki fedakârlıkları beşer tasavvurunun fevkindedir. Nitekim bunu herkes bilir. Meselâ Almanlar bu savaşta 2.000.000 ölü, Fransızlar 1.400.000 ölü, İngilizler 600.000 ölü, İtalyanlar 460.000 ölü, Türkler, sadece Çanakkale'de 200.000 Şehit verdiler. Rusların zayıtı ise sayılamayacak kadar çoktur. Bu sadece insan kaybı yönündendir. Malî külfet bilançosu ise şöyledir: İngiltere, yedi milyar altın (yedi bin milyon Mısır lirası.) Fransa iki milyar kadar, Almanya üç milyar, İtalya beşyüz milyon. Bu savaşta Rusya o kadar para harcadı ki, içine düştüğü açlıktan kurtulamayıp ihtilâl yaptı, sonra da Bolşevizme saptı...

Bugün hangi Müslüman millet, bu Hıristiyanların yaptığı gibi vatan ve milletleri uğruna bu kadar mal ve can feda edebilir? Eğer edebilirse o zaman, Allah Tealâ neden bu nimet, servet ve büyüklüğü onlara vermiş de Müslümanları bunların en küçük bir parçasından bile mahrum etmiştir?

Buna şöyle bir itiraz yapılabilir: Müslümanlar fakirdir, o kadar malları yok ki, harcasınlar. Biz de buna şöyle cevap veririz: Bu masrafları Avrupalılara, sermayeleri nisbetinde taksim ederiz. Müslümanları da o nisbette harcamakla sorumlu tutarız. Acaba Müslüman millet-

ler; Birinci Dünya Savaşında servetlerinin yarısından çoğunu harcayan bazı Avrupa milletleri gibi aynı cömertliği gösterebilirler mi?

Cevap: Hayır. Bugün Müslümanların içinde; ister fert, ister millet olsun bunu yapacak babayiğit yoktur, Müslümanlar arasında şer'î zekâtı verenler bile pek azdır.

Diyorlar ki: İşte Türk milleti Müslüman bir millettir. Kurtuluş Savaşında gücünün yettiği her şeyi harcadı; malım, canını feda etmede Avrupalılardan geri kalmadı.

Cevap: Evet, Bu oldu. Bu savaşta Türklerden kimisi servetinin üçte birini, kimisi yarısını harcadı. Fakat bunu yapınca Allah'ın lütfuna erdiler, kurtuldular. Hürriyetlerine kavuştular, istiklâllerini ilân ettiler. Düşmüşken yükseldiler, hor iken aziz oldular. Demek ki, Müslüman milletler; ecdadı gibi yapar, kitaplarının emrini tutar yahut da en azından bugünkü Avrupalılar gibi, vatan uğrunda canlarını ve mallarını feda ederlerse, başkaları gibi onlar da fedakârlıklarının meyvelerini toplar, Allah'ın lütfuna, ihsanına nail olurlar.

Fakat Müslüman milletler; fedakârlıkta bulunmadan, canlarını adamadan, ölüme doğru koşmadan, malını harcamadan istiklâllerini korumak istiyor ve şartını yerine getirmeden Allah'dan yardım isteğinde bulunuyorlar. Zira Allah Tealâ şöyle buyuyor: **“Muhakkak ki Allah, kendine yardım edene, yardım edecektir.”** (Hacc: 40) **“Eğer Allah'a yardım ederseniz, O, size zafer verir ve ayaklarınızı kaydırmaz.”** (Muhammed: 7)

Allah Tealâ'nın, hiç kimsenin yardımına muhtaç olmadığı malumdur. Allah Tealâ yardım ile emirlerine itaat, yasaklarından kaçmayı irade ediyor. Ne yazık ki, Müslümanlar kitaplarının bu konudaki emirlerinin tümünü veya çoğunu dikkate almadılar; yardımı hak etmede müslim-i muvahhid (Allah'ın birliğine inanan) olmalarına güvendiler. Bunun, kendilerini mal-la, canla savaşmaktan kurtaracağını sandılar. Kimisi de Allah Tealâyâ dua etmeğe güveniyor. Çünkü bu, kendisine savaştan ve mal harcamadan daha kolay geliyor. Eğer sırf dua insanları cihad (savaş) külfetinden kurtarsa idi, İslâm Peygamber'i Hz. Muhammed'i (S.A.S.), ashabını ve bu ümmetin geçmişlerini kurtarırdı. Çünkü duası kabule şayan olanlar bunlardır. Eğer amel ve arzulara çalışma ve eserle değil de, dua ve zikirle ulaşılsa idi kâinatın düzeni bozulur, şeriat batıl olur; Allah Tealâ şöyle buyurmazdı:

“Hakikaten insan için, kendi çalıştığından başkası yoktur.” (Necm: 39).

“De ki: Çalışın. Çünkü yaptıklarınızı Allah da, Resülü de görecektir.” (Tevbe: 105). **“Muhakkak ki ben, içinizden gerek erkek ve gerek dişi olsun hayır işleyen hiç kimsenin yaptığını zayi etmem.”** (Âl-i İmran: 195).

Müslümanların çoğu yalnız namaz ve oruç ile can ve mal mükellefiyeti yüklemeyen şeylerle Müslüman olacaklarını sanıyorlar. Bunun için de Allah'dan yardım bekliyorlar. Hayır, hiç de öyle değil. Çünkü İslam'da büyük işler; sadece namazdan, oruçtan, dua ve istiğfardan ibaret değildir. Kalkınma yeteneği ve malî güçleri olanlar, tembel tembel oturur, ileri geçmezlerse, Allah bunların duasını nasıl kabul eder.

Müslümanların İleri Sürdükleri Mazeretler ve Bunların Reddi

Müslümanlar: **“Avrupalılar kadar servetimiz yok ki, hayır işlerine harcayalım. Bir-birimize yardım edelim”** diyorlar. Bu delili ileri sürenlere deriz ki: Müslümanlar sermayeleri nisbetinde yardımda bulunurlarsa bu da yeter. Nitekim **“malla cihad”** konusunda bundan bahsedilmişti. Acaba Müslümanlar bunu yaparlar mı?

Müslümanlar; ecdadın bırakmış olduğu vakıf ve hayır müesseselerini bile ortadan kaldırmışlardır. Nerede kaldı, âmmeyi ilgilendiren projeler için Avrupalılar gibi mal bağışında bulunmak, onlarla yarış yapmak. Fedakârlık etabında Avrupalılardan fersah fersah geri kaldıkları halde nasıl onlar gibi kuvvetli olmak, hâkim olmak isterler. Zira dünyada kuvvetli olmak için çalışmak, toprağa tohum atmağa benzer. Çalıştığın miktarda mahsul alırsın. Eğer tımarıda kusur edersen, o da meyvede kusur eder. Müslümanlar mal harcamadan, kıymetli şeylerini kaybetmeden Avrupalılar gibi kuvvetli olmak istiyorlar. Allah Tealânın şöyle dediğini unutuyorlar: **“Sizi biraz korku, biraz açlık, biraz da mallardan canlardan ve mahsul-lerden yana eksiltme ile and olsun imtihan edeceğiz. Ey Habibim, sabredenleri müjdele.”** (Bakara: 155). Müslümanların şöyle dedikleri de oluyor: **“Biz, mal harcamayı ve fedakârlığı denedik; malımız da, canımız da, mahsulümüz de gitti; yine de bir faydasını görmedik. Hâlâ Avrupalılar başımıza musallattırlar.”** Böyle dediklerini çok duydum.

Cevap: İddia ettikleri bu mal ve can fedakârlığının Hıristiyanlarınkine benzer tarafı olduğunu söyleyebilirler mi? Yahut bir nisbet yapıldığında yüzde birine eşit olabilir mi?

İşte yeni bir misal; Filistin meselesi. Araplarla Yahudiler arasında kanlı bir çarpışma oldu. Her iki taraftan ölenler oldu. Dünyanın her bucağındaki Yahudiler Filistin Yahudilerine yardım etmeğe başladılar. Tabiatıyla İslâm âlemi de Filistin Araplarına yardım etmek istedi. Yahudilerin yardımı bir milyona vardı. Müslümanların yardımını on üç bin Mısır lirası tutarında idi; yani yüzde biri kadar.²

² 1929 senesinde cereyan eden bu vakıa ile yakından ilgilendim. Arapların, Filistindeki kardeşlerine yaptıkları yardım sadece on üç bin Mısır lirasından ibaretti. Yalnız hadiseler Müslümanlara öğretti, onları uyardı, musibet ateşleri onları istenen kalıba soktu. Son senelerde mali yardımda Yahudilere Avrupalılara uymağa başladılar. Gerçi daha işin başındadırlar. Arapların Filistinli kardeşlerine 1937-1938 arasında yaptıkları yardımı hesap ettim, bundan evvelkilerden fazla idi. Ama bu yardımlar meyvesini verdi. Araplar; İngilizlerle Yahudilerin karşısında ayak diretmeğe başladılar. Nihayet İngilizler, otuz bin asker yollamağa mecbur oldular. Bu askerler iki yıl Araplarla çarpışmaktalar. Arkalarında da polislerden, silâhlı Yahudilerden Doğu Ürdünlü hain Araplardan teşekkül eden büyük bir kuvvet vardır. Buna rağmen ihtilâl ateşini söndüremediler, mühim bir şey elde edemediler. Bunun üzerine İngilizler geri çekildiler. Filistin sorununu halletmek İçin Londra’da Arap heyeti ile bir kongre tertip etmeğe razı oldular. Eski planlarından vaz geçtiler. O plan da, sayıları üçte bir nisbetini geçmemek üzere, Filistin’i Yahudilere teslim etmekte. Bu değişiklik; düşmana karşı koyma sonucunda, karşı koyma da para yardımı yapma ve dünyayı küçük görme neticesinde olmuştur. Kim dünyayı küçük görürse dünya onun nazarında büyür. Kim hayata fazla önem vermezse hayat ona ayakları ile koşarak gelir. Bu yaratıkları arasında Allah’ın bir kanunudur. Ve bunda hiçbir zaman değişiklik olmaz. (§).

“Müslümanların, Yahudiler gibi servetleri yoktur” deniyor. Biz de tekrar deriz ki, Yahudilerin ve Avrupalıların yaptıkları gibi sermayeleri nisbetinde yardımda bulunmaları kâfidir. Ailelerini geçindiremeyecek kadar fakir olanlarından da bir şey istemiyoruz.

Bu konuda Allah Tealâ şöyle buyuruyor : **“Allah'a ve Resulüne sadık kalmak şartı ile ne zayıflara, ne hastalara, ne de sarf edeceklerini bulamayan fakirlere, savaştan geri kalmakta bir günah yoktur.”** (Tevbe: 91). **“Muahazeye yol, ancak o kimselerdir ki, zengin oldukları halde savaştan geri kalmak için senden izin isterler.”** (Tevbe : 93).

Şöyle de cevap verebiliriz: Her ne kadar Yahudiler daha zengin iseler de, Müslümanlar da sayıca çokturlar. Çünkü Yahudiler yirmi milyondur, Müslümanlar ise dört yüz milyon kaddardılar. Eğer her Müslüman, Filistin için bir kuruş verse - ne kadar da fakir olsa herkesin buna gücü yeter - o zaman üç buçuk milyon Mısır lirası toplanır.

Müslümanların onda dokuzunu bırakalım, bu yardımı onda birlerin üzerine yükleydim; yani otuz beş milyon müslümana. Bu otuz beş milyon insanı şöyle bir göz atmakla Filistin civarında bulabiliriz. Çünkü Suriye, Mısır, Filistin, Irak, Necid, Hicaz, Yemen ve Umman Müslümanları otuz beş milyondur. Bunlardan ya his başına bir kuruş alacak olsak ne toplanır?

Cevap: Üç yüz elli bin Mısır lirası.

Buna karşılık Müslümanlar, sadece on üç bin Mısır lirası teberru ettiler; yani sayılarının onda birinden, adam başına bir kuruşun üçte ikisi kadar. **“Fedakarlık”** adını verdiğiniz şeyle, kastedtiğiniz bu mu?

Yahut Allah yolunda mallarımızla, canlarımızla bu gibi şeylerle mi savaşacaksınız?

Din kardeşlerinize, vatan komşunuza, üçüncü kutsal yerimiz ve ilk kıblemiz olan Mescid-i Aksa'yı sizin adınıza müdafaa edenlere karşı yardımınızın derecesi bu mudur? Allah Tealâ: **“Müminler kardeşten başka bir şey değildirler”** demiyor mu? Kardeşin kardeşe karşı yardımı böyle mi olur?

“İngiliz milleti bu şekilde dünyaya nasıl hâkim olmuş” diyorlar. Cevap verelim: Ahlâkla, yüksek milliyetçilik duygularıyla hâkim olmuştur. Güvenilir bir kimse bana, şarkta yüksek bir mevki sahibi olan bir İngiliz tanıdığını söyledi. Bu İngiliz, evinin günlük ihtiyaç malzemelerini oradaki bir İngiliz dükkâncıdan almasını hizmetçisine emrederdi. Bir gün hizmetçi bir hesap pusulası getirdi; bir ayda yirmi Mısır lirası arttırdığını söylüyordu. İngiliz: Bunu nasıl yapabildiğini sordu?

Hizmetçi: **“Alış veriş yaptığımız İngilizin dükkânını bıraktık, yerli bir Arab'ın dükkânından alış veriş yapmağa başladık da ondan.”**

İngiliz: **“Bundan sonra İngiliz'in dükkânından alışverişi yapacaksın.”**

Hizmetçi: **“Ayda yirmi Mısır lirası zarar etsek de mi?”**

İngiliz: “Ayda yirmi Mısır lirası zarar etsek de!”

İslâm ülkelerinde bulunan birçok İngiliz'in, kıymetli şeyleri kendi memleketlerinden aldıklarını duydum. Malları dışarı gitmesin diye ihtiyaçları olan her şeyi Londra'dan getiriyorlar.

Bu hareketleri, Müslümanların yaptıkları ile kıyas edebilir miyiz? Eğer Müslümanlar Frenklerden ılışveriş ettikleri takdirde kiloda veya metrede yarım kuruş kazanacaklarını bilse, kendi milletinin evlâdını bırakır, Frenkin yanına giderler. Bu konuda kendilerini ne kadar ikaz etsen boşuna! Filistin'de Arapların Yahudileri boykotlarının fiyasko ile neticelenmesinin sebebi bu gibi şeyler değil midir? Ellerindeki tesirli silâhı kaçırdılar. Gelip geçici değersiz birkaç kuruş için boykotu sürdürmediler. Yahudilerle alış veriştikten doğacak zararın, o birkaç kuruşun getireceği kârın bin misli olacağını unuttular.

Mısır'ın Trablus ve Barka Mücahitlerine Yaptığı Yardımın Neticelei

Bir defa Mısır'ın büyüklerinden birine Mısır'lı kardeşlerimizin Trablus ve Barka mücahitlerine yardım etmemelerini şikâyet ediyordum. Eğer dedim, din kardeşliği ve komşuluk gereği yardım etmezlerse hiç olmazsa Mısır'ın istiklâl ve istikbalini korumak için yardım etmelidirler. Çünkü İngiliz'lerin Sudan'da bulunmaları Mısır için devamlı bir tehlike olduğu gibi, İtalyan'ların da Barka'da bulunmaları Mısır için devamlı bir tehlikedir.

Mısır'lı Bey'in bana verdiği cevap şu oldu: “İtalyan'lar Trablus'a saldırdığı zaman Mısır'lılar büyük yardımlarda bulundular. Hiç bir şey elde edemediler, İtalyan'lar yine de orayı işgal ettiler.”

Ona dedim ki: Sahiden Mısır'lılar, Trablus savaşında şüphe götürmez bir hamlede bulundular. Hamiyeti olan herkes bundan memnun kaldı. Fakat o gün için yaptıkları yardım 150.000 Mısır lirası idi. Acaba dünyanın dört bucağındaki Müslümanlar, 150 bin Mısır lirası ile Trablus'u İtalyan'ların pençesinden kurtarmayı mı umuyorlar? Acaba bu fedakârlık, İtalyanların mal ve can fedakârlığı ile az çok kıyaslanabilir mi?

Trablus savaşında Mısır'ların yardımı 150 bin Mısır lirası idi. Osmanlı devleti bu savaşta, yaklaşık olarak bir milyon Mısır lirası harcadı. Şimdi bunun neticelerine bakalım:

Birinci netice: En mühimmi de budur: İslâm'ın şerefini korumak ve henüz İslâm'ın ölmediğini; Müslümanların, savaşmadan yurtlarını teslim etmeyeceklerini Avrupa'lılara bildirmek. Bunda da İslâm için o kadar maddî ve manevî fayda vardır ki, inadına gidenlerden başkası inkâr edemez.

İkinci netice: Savaşın, devletlerin masraflarına göre sönük de olsa bu meblağ İtalyan'ları işi daha sıkı tutmağa mecbur etmiştir. Çünkü Müslümanların birbirlerine yardım ettiklerini gördüler. Müslümanların bu karşı koymaları mütecaviz İtalyan'lara kadar zorluk ve zarar çıkardı ki, birçok idarecileri bu saldırıdan pişman olduklarını açık açık ifade ettiler.

Üçüncü netice: Bu savaşta Arapların ölü sayısı ne kadar olursa olsun, İtalyan'ların ölü sayısı Araplarınkinden birkaç kat daha fazladır..

İtalyan'lar bu savaşta öyle korkunç şeylerle karşılaştılar ki, bunu bir makaleye veya bir kitapçığa sığdırmak mümkün değildir. Bingazi kapısında “**El-Fuveyhat**” çatışmasında yüz elli Arap mücahidinin, Şafaktan akşama kadar üç bin İtalyan askerini kırıp geçirdiği görüldü. Ancak pek az bir kısmı gecenin karanlığından istifa ederek kaçmayı başardılar. Araplar bu çatışmada verdikleri kayıplara büyük bir üzüntü duyarlarlarken, İstanbul'dan Berlin menşeli bir telgraf geldi. Bu telgrafta İtalyan'ların bin beşyüz ölü verdiği, yedi subaylarının da çıldırdığı bildiriliyordu. En azından bunun gibi daha elli vak'a oldu. Müslümanlar, kendilerinden yirmi kat fazla bir düşmanla çarpıştılar ve yarısını; yani kendilerinin on katı kadarını öldürdüler. Allah Tealâ, Müslümanlar güçlü olurlarsa on kat düşmanı, zayıf olurlarsa iki kat düşmanı mağlup edeceklerini onlar için takdir etmiştir. Nitekim Enfal surasinde şöyle buyuruyor: “**Ey Peygamber; müminleri savaşa teşvik et. İçinizden sabır ve sebat edecek yirmi kişi bulursa onlar ikiyüz kişiye galebe ederler. Eğer sizden yüz kişi olursa, bin kişiye galebe çalarlar. Çünkü onlar gerçeği ve neticeyi anlayamıyan bir kavimdirler. Şimdi Allah sizden yükü hafifletti. Bildi ki, sizde bir zayıflık var. Şimdi sizden sabredekcek yüz kişi olursa ikiyüzü yenerler. Eğer sizden bin kişi olursa Allah'ın izni ile iki bine galebe çalarlar. Alah sabredenlerle beraberdir.**” (Enfal: 65-66)

Dördüncü netice: Trablus savaşının ilk yılında, 1911-1912 seneleri arasında, İtalyan'ların masrafı yüz milyon Mısır lirası idi. Yirmi yıldır şimdiye kadar üçyüz milyon Mısır lirasına ulaştığı tahmin ediliyor. Çünkü direniş bu saate kadar kesilmemiştir.

İşte Müslümanların, Trablus savaşında yaptıkları o basit yardımlar, cüz'î masraflar bu mühim neticeleri doğurdu. Fakat Müslümanlar; İtalya gibi kırk dört milyon nüfuslu, yıllık geliri iki yüz milyon olan büyük bir devleti, bir vuruşta veyahut savaşın ilk yılında yere sermek istiyor.³

Müslümanları Öldürme, Kuran'ı Yeryüzünden Kaldırma Marşı

Marş şu: “**Trablus'ta savaş devam ederken, yirmisine basmış bir gencin vatani uğruna savaşmaması acıların en büyüğüdür. Üç renkli bayrak ile savaş bandosu ileri atılacak kahramanları kışkırtmaktadır. Ana, duanı tamamla, ağlama. Gül, umutlan. Bilmi-**

³ İtalyanların ırkçılığına ve müslüman kanına susamışlığına gelince: Frenklik ve imansızlıkla bozulmayan bir müslümana İtalyan marşını okumak kâfidir. Bu marşın tercümesini “Fetih” gazetesinden naklediyoruz. O da 543 sayılı “Şer” gazetesinden naklediyor: “**Cesaretli ol anacığım, vatani uğruna evlâtlarını feda eden Karuni'yi düşün. Anacığım ben yolcuym. Bilmiyor musun, gemilerimiz denizimizin masmavi dalgaları üzerinde limanlara yanaşacak! Trablus'a neşeli gidiyorum. Çünkü üç renkli bayrağımızın beni çağırıyor. Trablus, bayrağımızın gölgesi altında duruyor. Anacığım, sen ölme. Çünkü biz hayat yolundayız. Eğer dönmezsem yavruna ağlama, fakat her akşam mezarlığa git, kabirleri ziyaret et. Akşam rüzgârları, ciğerparesine yas tutmağa gönlü razı olmayan ananın veda'larını Trablus'a getirir. Biri sana niçin yas tutmadığını sorarsa şöyle de: O, İslâmı savaşıırken öldü. Davullar çalıyor, anacığım, ben yine gidiyorum. Bırak boynuna sarılıp gideyim!”**

yor musun? İtalya beni çağırıyor. Mel'un milleti (tam böyle) ezmek için Trablus'ta kanımı akıtmağa neşe ile gidiyorum. Bakireleri Sultanlara peşkeş çeken İslâm dini ile savaşacağım. Var gücümle Kur'anı kaldırmak için çarpışacağım (tam böyle.) Gerçek İtalyan olarak ölmeyen, övgüye lâyık değildir.”

Bu arzusu tahakkuk etmeyince bütün ümitleri kırılır. Hareket edemez hale gelir. Kur'an-ı Kerim'in açık ifadesi ile küfre eşit sayılan ye'se kapılır: “Çünkü Allah'ın lütfundan, ancak kâfirler topluluğu ümidini keser.” (Yusuf: 87).

Üçüncü bir örnekle buna son verelim. Zira misallerin sonu gelmez: Mağrip (Fas)lılar birkaç sene İspanyollara karış koydular. Nihayet İspanyollar, tek bir çarpışmada 26 bin ölü, 170 top bırakarak mağlup oldular. Hâlbuki Mağriplilerin nüfusu topu topuna sekiz yüzbin kadardır, İspanyamanın nüfusu ise 22 milyondur. Mağrip arazisinin çoğu kurak, halkı da el emeği ile geçinen fukaradır. Buna rağmen öyle bir iş başardılar ki, dünya milletleri hayretler içinde kaldılar. Eğer Mağrip halkı Hristiyan olsa idiler her taraftan üzerilerine milyonlarca lira yardım yağardı. Ya gizli yollarla, yahutta yaralıları tedavi adıyla kızılhaç vasıtasıyla. Şimdi Müslümanlar bana söylesinler, o vakit Mağriplilere kaç kuruş yardım ettiler?

Sonra Fransızlar İspanyollarla birlik oldular, Mağriplerle savaşmak için 300 bin asker topladılar; karadan ve denizden Mağribi muhasara ettiler. Yüzlerce uçak köyleri bombaladı. Fransızlarla İspanyolların uçakları kâfi gelmedi. Amerikan uçakları yardımlarına koştı. Burada Müslüman'a karşı Hristiyan, Hristiyanla birleşiyordu. Müslümanların suçu ise Müslüman idi. Bunlar cereyan ederken, Müslümanlar elleri bağlı savaşı seyrediyorlardı. Bir sene kadar seyrettikten sonra içlerinden birkaç kişi, yaralıları yardım toplamak ve insanlarda vatanseverlik duygularını uyarmak için harekete geçti. Bu satırların yazarı sırf yazmakla yetinmedi, örnek olsun için dört Mısır lirası yardımda bulundu.

İslâm âleminde toplanan yardımlar ne kadar oldu dersiniz?

1500 Mısır lirası, başka değil. Acaba Müslümanları bundan daha fazla utandıracak bir şey tasavvur edilebilir mi?

Keşke Müslümanlar, Mağriplileri yalnız bırakmada bu kertede dursalardı? Ne gezer. Yüzlercesi kalktılar, yabancılardan daha zalim bir şekilde onlarla çarpıştılar. **Muhammed b. Abdülkerim'in etrafında, birçok gözü pek Arap toplandı; millet evlâdına, vatan çocuklarına karşı, Fransız ve İspanyollara yardım ettiler. Böylelikle Fransız ve İspanyollara yanaşmak, onlardan bir pay koparmak istediler. Fransaya karşı yapılan ayaklanmada bizde, Suriye'de de buna benzer şeyler oldu. Ve birçok İslâm memleketlerinde aynı tekerrür etti.**

Bu gibi şeylerle mi kardeşimiz Şeyh Bisyûnî İmran, müminleri aziz etmiyor, Allah Tealâyı muahaze etmek istiyor?

Kardeşlerine karşı düşmanlara yaltaklık eden bu kimselere sorar; **“Dine, şerefe, yiğitliğe, erkeklığe, âmme menfaatine ve siyasete aykırı olan bu gibi hareketleri nasıl yaparsınız”** dersiniz, şu cevabı verirler: **“Ne yapalım, onlar yurdumuzu işgal ettiler. Eğer böyle yapmazsak, bizi tutar kendi saflarında çarpıştırmağa mecbur ederler.”** Ama bunlar, Allah Tealânın şu ayetlerini unutuyorlar: **“Yoksa onlardan korkuyor musunuz? Eğer gerçek müminlerseniz; Allah, kendisinden korkmanıza daha ziyade lâyıktır.”** (Tevbe: 13) **“Siz, onlardan korkmayın da, bana isyan etmekten korkun, eğer müminlerseniz.”** (Ali İmran: 175).

Bu gibilerin sözleri doğru değildir. Çünkü ecnebler, birçok Müslümanları bu gibi hiyanete çağırdılar, sözlerine kulak asan olmadı. Ne üstlerindeki gök çatladı, ne de altlarında ki yer yarıldı (düşman onlara bir şey yapamadı.) Sonra eğer işgalci ecnebler; kendi milletlerine hiyanet etmeğe çağırdıkları Müslümanlara kızıyorlarsa bu, onlara bu ümidi veren Müslümanların yüzündendir. **Eğer millet evladına karşı bu hiyanet ve ecneblerin yardımına koşmasalardı, ecnebi aslan kesilmez; Müslümanlara karşı bu zorbalığı yapmaz, Müslümanlardan dinlerine ve dünyevî yararlarına karşı çıkmalarını istemezdi.** Bilâkis düşman onları **“ölmek için ölüm”**e teşvik ediyor.

Zira iki türlü ölüm vardır:

1- Yaşamak için ölüm. Bu, düşman karşısında ölmektir. Kur'an-ı Kerim, müminleri böylesi ölüme teşvik etmiştir. Bunu Arap şairi şöyle dile getiriyor: **“Yaşamak için geri çekildim, ileri atılmak gibi yaşama bulamadım.”** Bu ölüm, Fransanın yaşaması için Fransız'ın öldüğü ölümdür; Almanya'nın yaşaması için Alman'ın öldüğü ölümdür; Büyük Britanya uğrunda İngiliz'in öldüğü ölümdür... Bu; onlar için hiç bir zaman ihmal edilmez bir ödevdir.

2- Ölmek için ölüm (ölümün süreklilik kazanması için ölüm). Bu da Müslümanların, yurtlarını istila eden devletlerin hizmetinde ölmeleridir. Zira Müslümanlar; müstevlilere, düşmanlarını yenmeleri için yardım ediyorlar. Mesalâ Mağriplinin, Fransanın Almanya'yı yenmesi, Hintlilerin İngiltere'nin herhangi bir düşmanı yenmesi için ölmesi gibi. Rusların kazanması için Tatarların ölümü de böyledir. Hâlbuki Fransanın, düşmanlarını yenmesi, Mağrip'te daha fazla zulüm yapmasını sağlar. Nitekim Birinci Dünya Savaşından sonra durum böyle oldu. Zira Fransa'nın Mağrip'e karşı beslediği kötü niyet arttı. Berberîleri Hıristiyanlaştırmayı düşünmeye başladılar. Mağrip'e **“Fransız Afrikası”** demek cesaretinde bulundular.

Özetle denebilir ki: Mağripli, Ren nehri kıyılarında veya Suriyede ölüyor ki, Mağrip'te ölüm oranı daha fazla artsın. Zira **Fransanın hariçte kazandığı her zafer, Magripliye daha fazla ezmesi, hor ve zelil etmesi, demektir** ki, bunu kimse inkâr edemez, tecrübe ile sabittir. **Hintlinin de İngiltere uğrunda ölmesi, Hindistan'ın kölelik süresini uzatmaktır. Tatar'ın Rus hizmetinde ölmesi de; Rus'un, Tatar'ı daha fazla ezmesinden başka bir sonuç vermez...** Bu, ölmek için ölmenin endirek şekildir. Bunun bir de direk şekli vardır. O da Mağriplinin, Fransız boyunduruğundan bir parça kurtulmak ümidiyle çabalayan Mağripli kardeşi ile çarpışarak ölmesidir.

Eğer bu işleri sırf cahiller, halk tabakası yapsa idi, onları mazur görürdük; “okuma yazma bilmiyorlar, dünya siyasetini, zamanın icaplarını bilmiyorlar; kurbanlık koyun gibi ölüme doğru sürükleniyorlar” derdik. Ne gezer! Üst tabakanın hiyaneti daha da kahredicidir. Buna misal Vezir Mukri'dir. Bu zat, Berberilerin Hıristiyanlaşmasına bizzat Fransızlardan çok gayret gösteriyor. Bağdadî Paşa da öyledir. Bu da Karaviyyin camiinde toplanıp dua yaptıkları için, yüzlerce genci yakalayıp kırbaçlamıştır. Fas müftüsü de; “İslâm dinini, Berberîler arasından kaldırmak, Berberîleri İslâm'dan çıkarmak değildir” diye fetva vermiştir.

Allah'ın kahrına uğruyası bu hainler, yaşlılıktan bunama çağına yaklaşmışlar, milletin malıyla karınlarını tıka basa doldurmuşlardır. Hâlâ Fransızlara sokulmakta; dinleri de gitse, dünvaları da gitse sadakatlerini isbatlamağa çalışmaktalar. Yeter ki, mevkilerini korusunlar, hayatlarının şu uğursuz son deminde biraz daha kâm alsınlar.

Bunların hepsi de Fransızların bu yeni düzenle Berberîlere ne gibi kötü niyet beslediklerini bilirler. Berberîler arasında papazlardan, rahip ve rahibelerden meydana gelen bir misyoner ordusunun dolaştığını, kilise yaptıklarını; sokağa atılmış, yetim ve fakir çocukların imanı zayıf olanları devşirdiklerini görüp durmaktalar. Bugün müslüman hocaların, vaizlerin Berberiler arasında dolaşmaları yasaktır. Tâ ki, Hıristiyan misyonerlerin önünde bir engel kalmasın. Mukri ile Bağdad'i Paşalar, İslâm âlimlerinin Kur'an hafızlarının Berberî köylerine girmelerini yasaklayan emirleri imzalamış olabilirler. Özellikle Mukri Paşa İslâm'a dil uzatan, Hz. Muhammed (S.A.S.)e iftira eden “Katolik Merakeş” gazetesine devlet bütçesinden yardımda bulunabilir (isbatı yanımızdadır.)

Buna rağmen **kim bilir, belki de Mukri Paşa, oruçlu ve namazlı biridir; elinde teşbihi, dilinde zikri eksik değildir? Kimbilir? Belki de Bağdad'i Paşa -adı batasıca - türbelere yüz süren, evliyalardan yardım dileyen, yalancı takvalık gösterenlerdendir. Müftü efendisinin beş vakit namazını kıldığından, orucunu tuttuğundan, geceleri taheccüd namazına kalktığından şüphe yoktur.**

İlk işgal yıllarında **bizim Suriye'de de böyle şeyler oldu. Fakat bu sarıklıların hiyaneti direk dinî meselelere ait değildi. Suriye ile Filistin'in istiklâlini isteyen kongreyi protesto etmeleri için Fransızlar, bunları Cemiyet-i Akvama (şimdiki Birleşmiş Milletleri Topluluğuna) telgraf çekmeye zorladılar. Koca sarıklılardan, kara cübbelilerden, boynu kaim karnı büyüklerden kimileri bu telgrafi imzaladılar.** Eğer “Allah hepsini kahretsin” demezsem kendi başkanlarına, büyük müftülerine daha önce aynı bedduada bulunduğum için Mağripli kardeşlerimizin sitemlerinden kurtulmam. Adalet, hepsine birden **“kahrolsunlar”** dememizi gerektiriyor. **Dine ve yurda zarar veren ecnebilerin isteklerini kabul edenleri, doğuda olsun, batıda olsun Allah rezil-ü rüsva etsin.**

Belki de kardeşimiz Şeyh Bisyûnî İmran şöyle der: “Bunlar azınlıktır, İslâm âlemini bunların yaramaz hareketleri yüzünden mes'ul tutmamız doğru değildir.”

Bunun cevabı şu: **“Herkesin bildiği gibi, zulüm hususî, belâ umumîdir. Ve bunların zulmünden, milletin gayri mesul olduğunu da kabul etmiyorum. Eğer bunların arkasında korkacakları bir millet olsa idi milletin önce dinini, sonra da dünyasını satmağa cesaret edemezlerdi. Fransızların ısrarlı teklifleri karşısında mevkilerini bırakır, evlerine kapanırlardı.”**

Fransızlar başkalarına da aynı şeyi teklif ettiler. Eğer her seferinde öncekiler gibi sonrakiler de kabul etmezse; Fransızlar ısrarda fayda olmadığını anlar, Berberîlere ve başkalarına düşündükleri desiseden vazgeçerlerdi. Fakat Fransızlar, kendilerini (Müslüman) sayan birtakım insanların yardımını gördüklerinden bu işte ısrar ediyorlar. Demek ki, İslâmı Müslümanların elindeki balta ile deviriyorlar; **“Bunda bizim hiç bir rolümüz yok”** diyorlar Baksanıza, Berberilerin nümayişinden bahsederken, **“Bu işi Kral’la hükümet yaptı”** diyorlar. Şeyh Bisyûnî İmran'ın, **“Allah Tealâ onları destekleyecekti”** dediği Müslümanlar, bunlar mıdır? Allah Tealâ **“Memleketlerin halkı zulümden berî buldukları halde, Rabbin asla o memleketleri zulümle helak etmez”** (Hûd: 117) buyuruyor.

Fesat o dereceyi bulmuş ki, Müslümanların en büyük düşmanları, yine Müslümanlar olmuştur. Bir müslüman vatanına, milletine hizmet etmek isterse bu sırrını kardeşine açmaktan korkar hale gelmiştir; çünkü kardeşinin, müstevilere gidip jurnal etmesi muhtemeldir. Böylece emeği boşa gidebilir.⁴

Allah için Kral İbni Suud güzel söylüyor: **“Müslümanlar için, Müslümanlardan başkasından korkmam; Müslümanlardan korktuğum kadar, ecnebilerden korkmam.”**⁵

Bu, doğrunun tâ kendisi olan bir sözdür. **Ecnebiler, Müslüman diyarından nereleri fetfetmişlerse, yarısını veya bir kısmını Müslümanların eliyle fethetmişlerdir. Kimisi milletine karşı casusluk etmiş, kimisi milletin aleyhinde propaganda yapmış; kimisi milletine silah çekmiş, yabancıların hizmetinde milletin kanını akıtmıştır.** Nerede bunların müminlik ve Müslümanlığı, nerede Allah Tealânın şu ayetleri: **“Mü’minler, ancak kardeşirler.”** (Hucurat: 10) **“Ey iman edenler. Yahudilerle Hristiyanları dost edinmeyin. Onlar birbirlerinin dostlarıdır. İçinizden kim onları dost ve yardımcı edinirse, o da onlardandır.”**(Maide: 51). **“Al-**

⁴ İslâm ülkelerinden hiç biri, bu hainlerden hali değildir, Sömürgeci devletler bunları, istilâ vasıtası olarak kullanırlar. Onlar da müstemlekecilerin önü sıra her hileye koşarlar, Müslümanların saklısını gizlisini haber verirler. Bunu yaparken de kendi kendilerine hiyanet ettiklerini inkâr etmezler. Bilemezler ki, bindikleri dalı kesiyorlar. Allah Tealâ diyor ki: **“Mekke de olduğu gibi her beldede de en büyük günahkarları yüksek mevkide bulunduruyoruz ki, orada hile yapısın. Hâlbuki onlar, hileyi ancak kendilerine yapıyorlar.”** (En'am: 141 (Ş)).

⁵ Mısır Ezher Üniversitesinden bir yetkili, Müslümanlara tecavüz eden İngiliz ve Fransızlarla savaşmasını Kraldan istediği zaman, kalabalık bir hacı grubu karşısında şu sözleri söyledi: **“İşin aslına bakılırsa İngilizlerle Fransızlar mazurdurlar. Çünkü onlarla aramızda ne din, ne dil, ne milliyet ne de çıkar birliğimiz vardır. Fakat hiç kimsenin mazur sayamayacağı musibet şudur ki, Müslümanlar birbirlerinin düşmanı kesilmişlerdir. Ben, vallahi, yabancılardan değil, Müslümanlardan korkarım; eğer İngilizlerle savaşsam karşıma başkalarını değil, müslüman askerlerini çıkacaktır. (Ş)**

lah sizi, ancak din hususunda sizinle savaşan yurtlarınızdan çıkaran ve ıkarılmanıza yardım eden kimselerden; onlarla dostluk etmenizden meneder. Kim de onlara dostluk ederse, işte bunlar zalim olanlardır,” (Mümtehine: 9). “Gerçekten müminseniz, Allah'dan korkun ve birbirinizle aranızı düzeltin, Allaha ve Resulüne itaat edin.” (Enfal: 1).

Allah'a ve resulüne itaat böyle mi olur? Din kardeşliği, dostluk, böyle mi olur? Milletine, vatanına ve kavmine karşı yabancıların hesabına çalışan bu gibilere mi Allah Tealâ yardım ve imkân va'dediyor?

Ne zaman bir insan onları bu hareketlerinden dolayı kınayacak olsa; binbir dereeden su getirir; karşı koyma imkânları olmadığını yahut ecnebilere zulmünden çekindiklerini yahut da ehven-i şerri irtikâp ettiklerini ileri sürerler.

Bu özürlerinin hiç birinin tutar tarafı yoktur. **Milletlerine silâhları ile hizmet edebilirlerdi. Bunu yapamazlarsa kalemleri ile, yoksa dilleri ile; daha da olmazsa kalpleri ile yardım edebilirlerdi.** Bunu yapacakları yerde milletlerine karşı casusluk yapmaktan, vatanlarına karşı ecnebilere vasıta olmaktan başka bir şey yapmıyorlar. Buna rağmen nimet içinde yüzüyorlar, gönülleri rahat. Sihat ve afiyetle günlerini gün etmekte. Müslümanların bıraktıkları mirasları satarak yiyor, müsterih uyuyorlar. Bu gibilerin içinde kendilerini rahatsız edecek vicdanları yoktur. Dışarda da bunları cezalandırmağa cesaret edecek müslüman göremiyoruz. Bu konuda sözü İslâm âleminin hepsine teşmil etmeyelim. Meselâ Afganistan'da bir kimsenin ecnebilere alenen işbirliği edip de sağ kalması mümkün değildir. Necidliler arasında da kavmine karşı ecnebilere yardım edecek biri bulunmaz. Mısırlıların siyasî terbiyeleri eskisinden daha yüksek bir seviyeye çıkmıştır. Artık yabancıları açıktan açığa meyletmek yahut onların hükümranlığını daha üstün tutmak bir insan için çok tehlikeli olmuştur. Ama diğer İslâm devletlerinde istiyen müslüman, serbestçe hareket eder, din ve devlet düşmanları ile açıktan açığa irtibat kurar; hiç de bir kötülükten korkmaz, endişe bile etmez. Bu gibiler için mi Allah Tealâ şöyle buyuruyor:

“Sizden iman edip de, salih ameller işliyenlere Allah şöyle buyurdu: Yemin olsun ki, kendilerinden evvel gelen (İsrailoğulları) nasıl kâfirlerin yerine getirdi ise, onları da kâfirlerin arasına getirecek (hakim kılacak) ve onlara kendileri için seçtiği dinlerini (İslam'ı) kuvvetlendirip icra imkânı verecek. Onları korkularının arkasından muhakkak emniyete kavuşturacaktır. Böylece bana hiç bir şeyi ortak koşmayarak, bana ibadet edecekler.” (Nûr Sûresi: 55).

Hâşâ ki, Allah Tealâ; bu ayette mevzubahis edilen kimselerle milletine hıyanet eden, düşmanın önu sıra koşan; ecnebilere razı etmek, gelip geçici dünya metaini ele geçirmek için din kardeşlerine düşmanlık eden Müslümanları kasetmiş olsun. Bu nasıl mümkün olabilir ki, imanı gereği olan salih amelle birlikte zikretmiştir? Uğruna nefislerini sattıkları şey ne kötüdür. Milleti köle etmek istememiş, yurdu harabe haline çevirmek için düşmanın önu sıra koşmamış ve aç gözlü yabancıların binmesi için omuzlarını eğdirmemiş olsalar dahi; İslam sadece o namaz

ve duadan ibaret sayan Müslümanları da kastetmiş değildir. Eğer İslamlık için, dünya ve ahirette kurtuluş için bu kafi olsa idi; Kur'an-ı Kerim cihada teşvik ile fedakârlıkla, sabr-ı sebat ile din kardeşlerine yardımla, adalet ve ihsan ile ve bütün iyi ahlâk kuralları ile dolup taşmazdı. Eğer İslam'a hak kazanmak için bu kâfi olsa idi, Allah'ü Tealâ şöyle demezdi:

“Ey Resulüm, de ki; babalarınız oğullarınız, kardeşleriniz, karılarınız, soylarınız; kazandığınız mallar, geçersiz olmasından korktuğunuz bir ticaret, hoşunuza giden bir mesken, sizi Allah ve Resulünden ve onun yolunda cihaddan daha sevgili ise, artık Allahın emri gelinceye kadar bekleyin. Allah fasıklar topluluğunu hidayete erdirmez.”
(Tevbe: 24)

Kardeşimiz Şeyh Bisyûnî İmran ve diğerleri bugün -pek azı müstesna; Müslümanların, Allah ve Resulünü babalarından, oğullarından, kardeşlerinden, karılarından, ticaretlerinden, mallarından ve meskenlerinden üstün tuttuklarını söyleyebilirler mi? Bunu bir deneyelim; çünkü her şey zıddı ile anlaşılır.

DİNİ YAYMA KONUSUNDA MÜSLÜMANLA HİRİSTİYANLAR ARASINDA BİR KARŞILAŞTIRMA

Farzedelim ki, Berberilerin Hıristiyanlaştırılması meselesi başarı dönemine girdi. Papa da gereken paranın temini için dünyadaki bütün Katolikleri yardıma çağırıyor; kilise, dinî okul, düşkünler evi, hastahane, piskopos merkezi ve benzerlerinin yapımı için kaç milyon toplanacağını sanırsınız? Fransa bu hareketi ile dört yüz milyon katoliğe sekiz milyon Berberiyi de eklemek istiyor?

Buna şüphesiz şu cevap verilir: Birkaç ayda yüzlerce milyon. Eğer Protestanlara: **“Gelin, Berberîlerin Hıristiyanlaştırılmasına katılın, size müsaade ettik, elinizden gelen yardımı yapın”** dense; en kısa zamanda, Katoliklerden toplananın birkaç misli toplanır.

Müslümanlara şöyle diyelim: **“Berberîler nerdeyse İslam'dan çıkmak üzeredirler. Buna sebep de sefalettir. Onlara dini öğretmek için imam ve vaiz gönderelim. Mescid, medrese, Kur'an kursu, düşkünler yurdu yapalım. Onları İslâm'dan ayrılmaktan koruyacak çarelere başvuralım”** diyelim.

Bu çabalara rağmen, Müslümanlardan ne kadar toplanacağını sanırsınız? Katolik ve Protestanlardan toplanan meblağın yüzde birini geçeceğini sanmam.⁶(6) İşte dinlerine karşı

⁶ Hint Budistlerinden bir kısmının din değiştirecekleri, kimilerinin de İslama gireceği haberi yayıldı. Ezher Üniversitesi Rektörlüğü, durumu tahkik etmek için Hindistana bir ulema heyeti gönderdi. Doğudaki ve batıdaki Müslümanlara bu heyetin gönderileceği haberini duydular. Altmış milyon Budistin ihtida etmesi için biç birinin kılı bile kıpırdamadı. Bu hadise Hristiyanların Asya ve Afrikada misyonerlik faaliyeti için yılda otuz-kırk milyon Mısır lirası topladığı bir sırada cereyan ediyordu. Aralarında bu kadar fark varken bu millet, o milletle yarışabilir mi? (Ş)

Hristiyanların himayesi, işte Müslümanların hamiyeti. Bazı insanlar, Müslümanların çöküş sebeplerini, medeniyet yarışında diğerlerinden geri kalışlarını sorup duruyorlar. Kalkınma ve hamiyetteki bu farklılıklara düşünenler, yeterli cevabı bulurlar. İşin garibi şu ki, bütün bunlara rağmen Avrupalılarla onların şarklı çömezleri Müslümanları taassupla itham ediyor; kendilerini de müsamahakâr olarak nitelendiriyorlar. Hakikaten bu, görülmemiş bir şeydir.

Manası tecavüz değil de müdafaa olan bu kitabın yazarı, Menâr'ın sahibi Büyük Üstat, Müslüman Gençler Cemiyeti'nin Başkanı Abdülhamid Said Bey ve diğer İslâm'ın hakkını müdafaa edenler, İslama karşı yapılan tecavüzü önlemeğe çalışanlar, kendilerine doğru gelen tehlikeyi Müslümanlara haber verenleri taassupla itham ediyoruz. Yalnız gayri müslimlerin değil, sözde müslüman olanların da suçlamalarına maruz kalıyoruz. Bunlar **“dinsiz”** bir siyaset takip etmekle övünüyorlar. Çoğu zaman dine kıymet vermediklerini açık açık söylüyorlar. Eller gibi İslam dinini müdafaa etmedikleri için de Hristiyanlar tarafından iyi karşılanıyorlar. Bunlar Müslümanlar arasında belli bir zümredir. Herkes onları tanır, kendi kendilerini de tanırlar. Eğer Hristiyanlar şöyle bir düşünseber bunların hiç bir değerinin olmadığını, hürmete lâyık bulunmadıklarını anlarlar. Çünkü bu gibi hareketlerle köşe kapmak isteyenler güven ve itibara layık olamazlar. İnsanın değerini ortaya kaymada doğruluk, iç ve dış temizliği gibisi yoktur.

Demek ki, bir Müslüman **“müteassıp”** olmaktan kurtulamaz. Ancak Fransızların, Berberîleri Hristiyanlaştırma çabalarını duyar da, hiç bir şey olmamış gibi çeker giderse; o zaman müteassıp sayılmaz. Ve eğer Hollandalıların yüzbin Cavalıyı Hristiyan yaptıklarını - Hollandalı bir parlamenter bir milyon Cavalıyı Hristiyan yapmayı başardıklarını iddia ediyor - duyar da omuz silker geçer ve: **“Bana ne, Cavalı ister Müslüman olsun, isterse Hristiyan olsun; beni ilgilendirmez”** derse, işte ancak o zaman **“ilerici”** olur ve **“Medeni”** sayılır. Avrupalıların gözdesi olan, hakkında her çeşit sitayiş yapılır. Ama Avrupalının Müslümanlar arasında misyonerlik propagandası yapmak için kasa dolusu para harcaması hakkıdır. Bu uğurda tanklarla toparla, uçaklarla korunur. Dolaylı ve dolaysız yollarla Müslümanların dinini karıştırır. İslâm ülkelerinde, İslâmı yıkmak için mümkün olan her desiseyi kullanır. Bunun için hiç bir mahzur yoktur. Bu çalışmalar onun **“ilerici”**, **“medenî”** ve **“modernist”** olma sıfatlarına engel değildir. Daha garibi, bu çalışmalar, onun **“medenî”**, **“dinsiz”** ve **“hoşgörü sahibi”** olma sıfatını silip süpürmez.

Bu açık delillere rağmen; **“dinsiz”** Fransız Cumhuriyetinin, Berberîleri Katolikleştirme faaliyetine rağmen; Hollanda'nın Cava'da Hristiyan misyonerleri himaye etmesine rağmen; Kongoluların, Hristiyanlaştırılması işinin tamamlanması için Belçika hükümetinin resmî kararına rağmen; Uganda'da, Darüsselâm'da, Sudan'da İngilizlerin zenciler arasında İslâmî propagandayı yasaklamalarına rağmen ve şimdi açıklamaya imkân olmayan birçok şeye rağmen bu sözde Müslümanlar; gerçek Müslümanları şöyle diyerek aldatıyorlar: **“Avrupa, dinini tekme ile vurup atmış, dinsiz bir plan takip etmeye başlamıştır. Bu yüzden yükselmiş ve**

medeniyet yarışını başarmıştır. Biz İslâm dinini bırakmadıkça kurtulamayız.” Bu safsatayı Türkiye’de de yayanlar çıktı ve birçokları tarafından kabul de edildi. Mısır’da, Şam’da, İran’da, Irak’ta aynı şeyi söyleyenler ve göz göre göre inat edenler görünüyor, hiç de aldırıyorlar. Çünkü aldananlar arasında, kendilerini tasdik edecek kimseler bulunmuyor: **“Gerçek şudur ki, gözler kör olmaz; fakat sinelerin içindeki kalpler (ibretgözleri) kör olur”** (Hacc: 46).

Müslümanlarının Gerileme Sebeplerinin En Önemlisi

Müslümanların gerileme sebeplerinin en büyüklerinden biri cehalettir. O cehalet ki, insanı balla sirkeyi fark edemez duruma düşürür. Cahil insan, safsatayı kaziyye-i muhkeme (kesin hüküm) kabul eder; reddetme yollarını bilemez. Müslümanların gerileme sebeplerinin en önemlilerinden biri de eksik bilgidir. Eksik bilgi, cehl-i mürekkepten daha tehlikelidir. Çünkü cahil bir adam, bilgili bir mürşitle karşılaşınca sözünü dinler, ona karşı felsefe yapmaya kalkışmaz. Ama yarım bilgin, bilmez; bilmediğini de bilmez. Netekim şöyle bir söz vardır: **“Deliliye çatmanız, yarı deliye çatmanızdan daha iyidir.”** Ben de şöyle derim: **“Cahile çatmanız âlim taslağına çatmanızdan daha iyidir.”**

Müslümanların gerileme sebeplerinden biri de Kur'an-ı Kerimin teşvik ettiği faziletlerin ve bu milletin selefini (geçmişlerini) başarıya ulaştıran kararlılığın yitirilmesi neticesinde ahlâk bozukluğudur. Milletlerin meydana gelişinde ahlâk, maarifin üstündedir. Mısır'ın büyük şairi Şevki ne güzel söylemiş:

Ahlak var oldukça milletler var olur

Ahlâk giderse millet de gider.

Müslümanların gerileme sebeplerinin en büyüklerinden biri de özellikle idarecilerin ahlâk bozukluğudur. Pek azı müstesna, bunlar, millete istedikleri her şeyi yapacaklarını sanıyorlar. Bu fikir kalplerine öyle yerleşmiş ki, kalkar da biri onları doğru yola getirmek isterse; ibret - i âlem için onun başına getirmedik belâ bırakmazlar. Bu idarecilerin koltuğuna sokulan, nimetleri içinde yüzen ve **“helvalarına kaşık çalan”** birtakım âlimler geldi ki; birliği bozduğu, cemaatten ayırdığı iddiasıyla o iyi niyetli kimsenin katlinin caiz olduğu fetvasını verdiler.

İslam dini gerçek âlimlere, idarecilere doğru yolu gösterme vazifesini vermiştir. Eskiden bunlar, İslâm Devletlerinde, bugünkü parlamentonun görevini yaparlardı. Millet üzerinde otoritelerini yürütür, padişahların yanlış adım atmalarını önler, devlet taşkın hareket yapmağa kalkışırsa seslerini yükseltir; halife olsun, başkası olsun, herkesi doğru yola davet ederlerdi. Böylece işler düzeldi. Çünkü o âlimlerin çoğu gerçek zahid ve müttaki kimseler idiler. Dünyanın gelip geçici zevklerine iltifat etmezlerdi. Sert hükümdarların kızmış veya memnun olmaları onları ilgilendirmez; halifeler, sultanlar onlardan korkarlardı. Onlara muhalefet etmekten çekinirlerdi Çünkü halkın onlara itaat edeceklerini, önderliklerine inanacaklarını bilirlerdi.

Fakat zamanla bunların yerini öyleleri aldı ki, ilmi geçim için bir iş kabul ettiler; dini, dünyayı avlamak için bir vasıta saydılar. Fasık idareciler için en şeni hareketleri tecviz ettiler, din adına dinin hududunu çiğnemelerini onlara mubah saydılar. Bunlar böyle yaparken, zavallı halk tabakası da onların sarıklarının büyüklüğüne, mevkilerin yüksekliğine aldaniyorlar. Verdikleri fetvaları sahih, görüşlerini şeriate uygun sanıyorlar. Böylece fesat gittikçe büyüyor, âmme menfaati heder olup gidiyor; İslâm geriliyor, düşman şımarıp aslan kesiliyor. Bütün bunların vebali o tip ulemanın boynunadır.

Müslümanların gerileme sebeplerinin en büyüklerinden biri de korkaklık ve telâştır. Hâlbuki Müslümanlar eskiden yiğitlikleri ve ölümü hiçe saymaları ile meşhur idiler. Birtek müslüman gayri müslim on kişiye, hattâ yüz kişiye karşı kordu. Şimdi ise, bazıları hariç, ölümden korkar oldular. Hâlbuki ölüm korkusu ile İslâm bir kalpte birleşmez. Daha garibi şu ki, tecavüz eden Frenkler, müdafaaya çekilen Müslümanlar kadar ölümden korkmuyorlar. Hâlbuki Müslümanlar; Frenklerin milliyet ve vatanları uğrunda ölümden korkmayarak nice yüce gayelere erdiklerini görüp duruyorlar. Buna bakıp da gayrete gelmiyor ve **“Korkmaya biz daha lâyıqız”** demiyorlar. Allah’ü Teala bu konuda şöyle buyuruyor: **“Düşmanınız olan kavmi arayıp takip etmekte gevşeklim göstermeyin. Siz yaralanıp acı duyuyorsanız, muhakkak ki, onlar da sizin çektiğiniz acı gibi acı çekiyorlar. Hâlbuki siz, Allah'dan onların ümit edemeyecekleri şeyleri umuyorsunuz.”** (Nisa: 104).

Müslümanlar eski günleri unuttular: Fazla paniğe ümitsizlik de eklenmiştir. Müslümanların içinde öyleleri vardır ki, her şeyde Frenklerin üstün olduğu fikri kalplerine iyice yer etmiş, hiç bir şekilde sökülüp atılmasına imkân kalmamıştır. Artık her mukavemet boş, her davranış saçma sayılıyor. Avrupalılar karşısındaki bu korku, Müslümanların yüreğinde gittikçe artıyor ve derinleşiyor. Öyle ki Frenkler, bu duygunun yardımını görmeğe ve sayıları kendilerinden kat kat üstün olan Müslümanlara karşı koymağa başladılar, tam ilk asırlardakinin tersine:

“Korkaklar, korkaklığın tedbir olduğunu söylerlerdi.

Bu, alçak nefsin aldatmasından başka bir şey değildir.”

Yirmi Müslüman Fransa sahillerinden Barcelona'dan kalkıp Feraksioma'ya geliyor, orada bir dağı istila ediyorlar. Bir kale yapıp içine yerleşiyorlar. Sayıları gittikçe artıyor; yüz kişiye varıyorlar. Orada bir emirlik kuruyorlar. Rüzgârı Fransanın güneyine, İtalya'nın kuzeyine doğru esiyor. Etrafındaki krallar onlarla sulh yapıyor ve dostluklarını istiyorlar. Zamanla Alp dağlarını, İtalya ile Fransa arasındaki geçitleri; özellikle Büyük Saint Bernard (Sen Bernar) geçidini tutuyorlar. Frenk kabileleri Araplara bağ (geçiş vergisi) vermeye mecbur kalıyorlar. Sonra bu Arap devleti piemonte bölgesinde geniş yayılıyor. Nihayet İsveçre'ye Avrupa'nın göbeğinde Konstanz gölüne kadar varıyor. İsveçre'nin yüksek kısımlarını toprağına katıyor. Doksan beş sene o ülkelerde hüküm sürüyor. Nihayet Avrupalılar bu küçük devlete karşı birleşiyorlar, uzun bir mücadeleden sonra ortadan kaldırıyorlar. Bu devlet ortadan kalktığı sırada nüfusu bin beş yüz kişiden fazla değildi. Bu devleti Menar dergisinin 24. Cildinde geniş geniş anlattık.

Korkak Cahillerin Şüpheleri ve Reddi

Kimi akıllı hafifler şöyle derler: Evet öyle idi, fakat bu, Frenklerin yeni savaş aletlerini; top, tank ve tayyareyi icat etmeden önce idi. Bu, Avrupalıların ilme dayalı kuvvete sahip olmalarından önce idi. Bu söz, hafifliğin, beyinsizliğin ve ahmaklığın son haddidir. Zira her asrın kendine göre bir ilmi, sanatı ve medeniyeti vardır. Bu asırda olduğu gibi ortaçağlarda da zamana mütenasip ilim, sanat ve medeniyet vardı. Her şey izafidir. Bahsettiğimiz çağda öyle savaş aleleri, mancınıklar, yürüyen kuleler ve ateşler vardı ki, bugün dahi terkipleri bilinmiyor. Günümüzde olduğu gibi o zamanda da top, makineli tüfek ve dinamit lokumları vardı. Sonra insanlarda kararlılığı yaratan, yüreklerde vatan gayreti ateşini tutuşturan; tank, tayyare ve makineli tüfek değildir. Bilâkis tayyareyi, tankı, bombayı meydana getiren vatan gayreti ve kararlılıktır. Bunlar cansız maddelerden başka bir şey değildir. Herhangi bir taşla aralarında fark yoktur. Madde, kendiliğinden bir şey yapamaz. Yapan, ruhtur. İnsanların ruhu bir defa harekete geçer de azmederlerse; tankı, tayyareyi, makineli tüfeği, denizatlıyı ve bütün savaş araç ve gereçlerini o zaman tastamam buluruz.

Diyorlar ki: **Bu iş için ilim gereklidir. Bu ilim ise Müslümanlarda yoktur. Bu yüz-dendir ki, Frenkler bu seviyeye çıkmışlardır.**

Cevap: Yeni ilim de düşünceye, azme bağlıdır. Bu ikisi ne zaman bulunursa yeni ilim ve yeni sanat da bulunur. Baksanıza Japonlar, 1868 senesine kadar, diğer doğulu milletler gibi eski durumlarında idiler. İleri milletlere ulaşmak isteyince, Avrupa'nın ilmini ve sanatını öğrendiler. Elli senede Avrupalıların seviyesine çıktılar. Herhangi bir İslâm devleti kalkınmak ve ileri milletlere ulaşmak isterse; bu, mümkündür ve Müslüman, dindar olarak da kalabilir. Nitekim Japonlar da Avrupalıların bütün ilmini aldılar, onlara benzediler, hiç bir hususta onlardan geri kalmadılar, ama Japonluklarından çıkmadılar; dindar ve geleneklerine bağlı kaldılar. Japonlar gibi, Müslüman bir millet de ne zaman yeni alet, edavat ve silâh istedi de bulmadı? İşin başı iradedir. Ne zaman irade bulunursa, istenen her şey bulunur.

Eğer bir İslam devleti silâhlanmak isterse her çeşiti ile silâhları hemen ikinci günü bulur. Fakat silah almak için para vermek gerekir. Müslümanlar ise para harcamak istemiyorlar. Malî fedakârlıkta ne Frenklere, ne de Japonlara uymuyorlar. Bilâkis silâhsız ve hazırlıksız savaş kazanmak veya silâh ve savaş hazırlığını para harcamasız elde etmek istiyorlar. Sonra da düşmana mağlup olurlarsa : **“Nerede Kur'an'ın, ‘Müminlere yardım etmek üzerimize bir haktır”** ne Frenklere, ne de Japonlara uymuyorlar. Bilâkin **“va'di”** diyerek bağırp çağırıyorlar.

Sanki Kur'an-ı Kerim; çalışıp kazanmadan, mal ve canla savaşmadan, sırf **“müslümanız”** demekle veya dua etmek ve tesbih çekmekle müminlere nusrat vadetmiş; daha garibi de evliyalardan yardım istemekle bu işin olup biteceğini sanmalarındır. Yeni silâhlardan mahrum ve o silâhların kullanılması için gerekli bilgileri öğrenmemiş olan birçok müslüman, silâhlı ve mücehhez az bir Frenk'e karşı koyamaz olmuştur. Frenk ve müslüman

iki ordu karşılaştı mı, mağlup çıkan çoğu zaman Müslümanlar oluyorlar. Bu durum uzun müddet devam ettiğinden, Müslümanlar kendilerine güveni, bütün bütün yitirdiler. Üzerlerine ümitsizlik çöktü, kalplerine korku sindi; kendilerini elleriyle düşmana teslim ettiler. Müslümanen, müsteslim (teslim bayrağını çeken) oldular. Kur'an-ı Kerim'in şöyle dediğinin farkında değildirler: **“Gevşemeyin, üzülmeyin. İnanıyorsanız üstünsünüz. Eğer size bir yara isabet etti ise kâfirlere de o kadar yara isabet etmiştir. O sevinçli ve kederli günleri insanlar arasında evirip çeviririz.”** (Âli İmran: 139-140)

Ümitsizliğe kapılmanın bir insan için ne aklen ne şer'an caiz olmadığını unuttular. Hele bu, dini ümitsizliği küfürle eşit sayan müslüman için asla caiz değildir. Geçmiş Müslümanları anlatan şu ayet-i kerimeden gafil kaldılar: **“Onlar öyle kimselerdir ki, halk kendilerine: ‘Düşmanlarınız size karşı ordu hazırladı, o halde onlardan korkun’ dedi de; bu söz onların imanını artırdı ve üstelik ‘Allah bize kâfidir ve O, ne güzel vekildir’ dediler. Sonra da kendilerine hiç bir keder dokunmaksızın, Allah’tan bir nimet ve kazançla döndüler.”** (Âli İmran: 173-174).

Bu gibileri, kendilerini mahvetmek isteyen ecnebi bir devletle savaşan bir millete yardım etmek için davranmaya çağırdığınızda, size elden şöyle derler: **“Bu uğurda para harcamanın ne faydası var; nasıl olsa kazanacaklar?”** Eğer biraz düşünseler teslim olmanın felâketten başka bir şey getirmeyeceğini düşmanın zulüm ve baskısını artırmaktan başka bir şeye yaramayacağını bilirdiler. Bu, Allah'ın yaratıkları arasında bir kanunudur. Yine azıcık düşünseler, savaş meydanındaki kardeşlerine karşı bu cimriliklerinin, mal artırmak olmayıp; aynen fakirlik olduğunu görürlerdi. Çünkü zayıf milletler; ticaret ve ekonomisinde hür sayılmazlar. Galip devletler onun bütün gelirini sömürürler. Zayıf millete **“kût-i lâ yemût”** (ancak ölmeyecek kadar bir gıda) kabilinden geveleyecek birkaç kemikten başka bir şey bırakmadılar. Çoğu zaman da zayıf milletler sıkıntıya düşer, açlıktan ölürler. Netekim Cezayir'de Hindistan vs. yerlerde bu, çok görülür. Hindistan'da kıtlık olur, bir tek İngiliz ölmez. Cezayir'de kıtlık olunca hep Müslümanlar ölür. Bunun sebebi nedir? Sebebi şu: Yabancılar, memleketin işe yarar her şeyini kendilerine ayırdılar, Müslümanlara fakirlikten başka bir şey bırakmadılar. Bugün Müslümanlar, din kardeşlerine yardım edecek malları olmadığını ileri sürerek özür diliyorlar. Bu, bir dereceye kadar doğrudur. Zira ilk önce mallarını esirgediler; cimriliklerine karşılık ilkin zillet ve hakaret, sonra da fakirlik ve açlık topladılar. Yeryüzünde Allah'ın bir kanunudur ki; zilleti fakirlik, şerefi de zenginlik takip eder. Bir Arap atasözü şöyledir: Galip gelen parsayı toplar (eken, biçer.) Arap Şairi İyadî de bunu şöyle dile getirir:

“Malı düşmanlar için biriktirmeyin.

Zira sizi yenerlerse; malı da, memleketi de alırlar.

Yazık. Şerefiniz pahasına koruduğunuz.

Malda ve nimetde hayır yoktur.”

Mutenebî de şöyle der:

Malı az olanın, dünyada şerefi olmaz.

Şerefi az olanın da dünyada malı olmaz.

Müslümanlar malı çok sevdiklerinden malı kaybettiler. Hayatı çok sevdiklerinden onu da kaybettiler. Allah Tealâ vahye mazhar olan Peygamber'inin hadisini tasdik ediyor. Çünkü peygamberrimiz (S.A.S) şöyle buyuruyor:

“Yakında, oburların yemek kabının üzerine üşüşükleri gibi diğer milletler de sizin üzerinize çullanırlar”

- “0 gün az olacağımızdan mı ya Resulullah” dediler.

- “Hayır, dedi; fakat siz o gün selinti gibi olacaksınız. Kalbinize korku girer, düşmanlar korku nedir bilmezler. Bu da dünyayı sevdiğiniz, ölümden korktuğunuz içindir.”

Bu hadisi şerifi bundan yirmi beş sene önce Medine-i Münevvere'de karşılaştığım Faslı Şeyh Muhammed b. Cafer el-Kettanî Merhum, bana rivayet etmişti. Sonra aynı hadisi kitaplarda da gördüm **“İslâm Âleminin Bugünkü Durumu”** adlı kitabın giriş kısmına aldım. Değişik lafızlarla çeşitli rivayetleri vardır. Üstad Reşid Rıza (Allah uzun ömürler versin) hangi rivayetin daha sahih olduğunu iyi bilir. Hadisin manası açıktır. O da şu: **Müslümanların başına öyle bir gün gelir ki, yiyecek gibi olurlar. Her taraftan ona doğru eller uzanır. İşte içinde bulunduğumuz asır (yirminci asır) o gündür. O gün Müslümanların kusuru, sayıca az olmaları değildir. Bilâkis sayıları çok olacak. Ancak çok olmaları kendilerine bir fayda sağlamayacak. Çünkü eğer kalitesi iyi olmazsa, çokluğun bir faydası dokunmaz. Kemiyyet, keyfiyyetin yerini tutmaz. O gün Müslümanların zayıf olmalarının asıl sebebi, korkaklık ve cimrilikleridir.** Bu da Peygamberimizin (S.A.S.) **“Dünyayı sevmeniz, ölümden ürkmeniz”** ifadesinden açıkça anlaşılıyor.

Malumdur ki, dünyayı aşırı derecede sevmek insanı hayattan yararlanmaktan mahrum eder. Ve gereğinden fazla hayatı korumanın sonu, insanı daha çok tehlikeye maruz bırakır. Bu Allah'ın, yaratıkları arasında bir âdetidir veya şimdi dendiği gibi, tabiat kanunudur. Kur'an, müslümana Allah yolunda hayatı, malı ve kıymetli her şeyi hor görmesini; sebat etmesini, ümitsizliğe kapılmamasını; sabredip, başına ne gelirse gelsin, sarsılmamasını emreder. Kur'an der ki: **“Nice peygamber gelip geçmiş ki, maiyetinde birçok alimler muharebe etti de, Allah yolunda kendilerine gelen (belâlar) dan dolayı ne gevşeklik, ne za'f göstermediler, (düşmana) boyun eğmediler. Allah sebat edenleri sever.”** (Âli İmran: 146). Allah, Müslümanların böyle olmalarını ister. Kur'an'ı Kerim'in açık ifadesine göre, böyle olmazlarsa Allah'ın yardım, imkân, mutluluk ve emniyet va'dini yerine getirmesini nasıl isteyebilirler?

İslam'ın, Tatucularla İnkârcılar Arasında Zayi Olması

Müslümanların çöküş sebeplerinin en büyüklerinden biri de eskinin üzerinde donup kalmaktır. Faydalı veya zararlı olmasına bakmadan her eskiyi ortadan kaldırmağa yeltenen zümre, İslâm için bir âfet olduğu gibi; hiç bir şeyi değiştirmek istemeyen, İslâm eğitim esasında ufak bir tadilâta rıza göstermeyen zümre de, İslâm için bir tehlikedir. Bunlar zannediyorlar ki, kâfirlere uymak küfürdür ve yeni öğretim düzeni kâfirlerin ortaya koyduğu bir şeydir. Demek ki, İslâm'ı zayi edenler inkârcılarla tutuculardır. İnkârcılar; Müslümanları ve diğer Şarklıları Batılılaştırmaktan, onları benlik ve şahsiyetlerinden çıkarmaktan ve mazilerini inkâr ettirmekten ve onlun yabancı bir cisim terkibine girerek, eriyip hüviyetini kaybeden kimyevi bir elemente benzetmekten başka bir şeyi kabul etmezler. Bu, insan ruhunda, mazisini ve aslını inkâr etme duygusu, ancak sağlam bir kişiliği olmayan düşük karakterli kimselerde bulunur. Yahut da cemiyet arasında aslının bozuk olduğunu bildiği için bütünü ile milletini inkâr etmek isteyenlerde bulunur. Zira millet arasında düşük bir mevkii olduğunun, asaletten nasibi bulunmadığının farkındadır. Bu da dil, inanç gelenek yiyecek, içecek, mesken vs. gibi milleti meydana getiren unsurların korunması kanuna aykırıdır. Ancak bunlar içinde zararlı olduğu katiyetle sabit olanlar, bir istisna teşkil eder.

Frenklerin Milliyetlerini Korumaları

Avrupa'ya şöyle bir bakalım; çünkü bugün için en iyi örnek onlardır. Avrupalılardan hiç biri başka bir milletin içine katılmak istemiyor. Mesalâ İngilizler, İngiliz olarak kalmak istiyorlar. Fransızlar, Fransız olarak kalmak istiyorlar. Almanlar, Alman olmaktan başka bir şey istemiyorlar. İtalyanlar da, İtalyan kalmaktan başka bir şeye rıza göstermiyorlar. Ruslarınsa son istekleri, Rus olmaktır... Daha cazip bir örnek de İrlandalılarıdır. Bunlar İngiltereye komşu küçük bir millettir. İngilizler yedi yüz yıldan fazla bir zamandır onları İngilizlere katmak için akla gelecek her gayreti gösterdiler. Fakat İrlandalıları yine de İngiliz olmak istemediler. Dilleri ile, inançları ile, zevk ve âdetleri ile İrlandalı olmaya devam ettiler. Fransa'da **“Beriton”**lar diye bir millet var. Bir türlü aslından vaz geçmiyor. Güney Fransa'da **“Başka-na”** nesli önce **“Got”**lar daha sonra Arapların, İspanyolların, Fransızların karşısında milliyetlerini korumasını bildiler. Altı üstü hepsi bir milyon insandır. Hala dillerini, kıyafetlerini, âdetlerini ve eski vaziyetlerini muhafaza etmekte. Felemenkler, Fransı dil ve kültürünü, kendi malları olarak kabul etmiyorlar. Belçika'da o kadar diretiler ki, Belçika devleti Felemenkçeyi resmî dil olarak kabul etmeğe mecbur oldu. İsviçre halkı üç kavimden oluşur: Bir kısmını Almanlar teşkil eder. Bunlar iki milyon sakiz yüz bin nüfustur. İtalyanca konuşanlar, iki yüzbenden fazladır. Her kavim dilini, kanunlarını, duygularını muhafaza eder. Hâlbuki politik çıkarılarda birliktirler, aynı memlekette yaşarlar. Danimarka, İskandinavya ülkeleri ve Hollanda, Almanya ağacının dallarıdır, bunda şek ve şüphe yoktur. Fakat bunlar ne Almanyaya katılmak, ne de milliyetlerinden vaz geçmek istemezler. Çekoslavaklar ikiyüz sene Almanların idaresi altında kaldılar, gene de Çekosyovaklılıklarını bırakmadılar. Beş asır

boyunca, dillerini ve milliyetlerini koruduktan sonra Birinci Dünya Savaşından sonra da yeniden istiklâllerini kazandılar. Almanlar Macarları eğittiler, öğretiler, ileri bir millet seviyesine çıkardılar. Fakat Alman milletine katamadılar. Şimdi Macarlar, Moğol asıllı dillerine ve Macar milliyetine her zamankinden daha çok bağıdırlar. Ruslar, Polonyalıları Ruslaştırmak için tam üç yüz sene uğraştılar. Slav ırkı Polonyalıları da, Rusya'yı da içine alır diyerek Polonyalıları özel milliyetlerini unutturmak istedilerse de bütün çabaları boşa gitti. Birinci Dünya Savaşından sonra Polonyalılar her şeylerinde özgür bir millet oldular. Çünkü bir an bile milliyetlerinden geri kalmadılar.

Otuz milyonluk bir milletin, başka bir millete katılmak istememesi şaşılacak bir şey olmayabilir. Ama topu topuna iki milyon olan Estoie'nin Ruslardan ayrılıp, onlara katılmak istemiyerek, bağımsızlıklarını ve Moğol asıllı dillerini korumaları, kendilerine mahsus bir alfabe yapmaları şaşılacak bir şey değil midir? Yine Rusya'dan ayrılan Finlandiya halkı da böyledir. Rusların, Baltık milletlerinden Litvanyalıları Ruslaştırma gayretleri de boşa gitti. Önceleri milliyetlerinde bağımsız oldukları gibi, umûmî Harpten sonra da silkinip istiklâllerini kazandılar. Hepsi dört milyondurlar. Komşuları Lettonyalılar nüfusu daha az bir millettir. Bunlar da yalnız iki milyon nüfusturlar. Buna rağmen Birinci Cihan Savaşından sonra Rusya'dan ayrıldılar, diğer Baltık cumhuriyetleri gibi bir cumhuriyet kurdular. Çünkü ileriden beri, dillerini ve milliyetlerini korudular. Hem Ruslar, hem de Almanlar, bu kavimleri kendi büyük millî terkiplerine katmaktan aciz kaldılar. Çünkü bu milletler, ne kadar küçük de olsalar asıllarını inkar etmeyi, milliyetlerinden vaz geçmeyi kabul etmediler. Latinlerle Cermenler gibi, iki büyük millet tarafından kuşatılmasına rağmen Hırvatlar, milliyetlerini korudular. Asırlarca Türklerin idaresinde kalan Sırpalar, milliyetlerini muhafaza ettiler. Arnavutlar, başlangıcı bilinmeyen bir zamandan beri Arnavutturlar. Hâlbuki Yunan ve Slav gibi iki büyük devlet arasında bulunuyorlar. Bulgarlar da Rum Slav ve Latinlerin ortasında kalmasına rağmen, Bulgar olmaktan başka bir şey kabul etmediler. Sonra Türkler gibi Türkçeyi öğrendiler, gene de Bulgarlıklarını terk etmediler. Örnek konusunda Avrupa'dan çıkmak istemiyorum. Çünkü eğer çıkarsam inkârcı zümre: Bizim gibi geri kalmış bir milleti örnek almak istemiyoruz, derler.

Delil getirdiğimiz bütün milletler Avrupalıdırlar. Hepsi de bilgili ve ileri milletlerdir. Hepsinin büyük ve muntazam şehirleri vardır. Hepsinin üniversitelir, akademileri, ilim cemiyetleri, orduları ve filoları vs. vardır.

Araplar ve Diğer Müslümanlar, Japonlardan ibret Alabilirler

Şimdi ben, örnek konusunda Avrupa'dan Japonya'ya geçiyorum. Çünkü Japonlar da Avrupalılar gibi ilerlemiş bir millettir. Üstelik milliyet, dil, edebiyat, hürriyet, din ve duygu dairesinin dışına da çıkmadılar. Okuyucularıma, Japonya'da seyahat etmiş birinin, 21 Ekim 1931 tarihli "Curnal dö Cenif" gazetesinde yayınlanan uzun bir mektubundan bir ırk nakletmek istiyorum. Bu zat diyor ki: **"Japonlar her şeyden önce sanatı severler. Para kazan-**

mak için uğraşması bile duygularını güzellikle beslemek içindir. Güzellik duygusundan başka ruhunda, aşırı derecede milliyet şuuru da nakşedilmiştir. Çünkü o, Japonların, fazla değil altmış sene zarfında ortaçağ derebeyliğinden kurtulup büyük milletler seviyesine yükselmiş olmaları ile iftira eder. Japon dininin, Japon siyasetinde büyük rolü olduğunda şüphe yoktur (okuyucu bu ciheti unutmamalıdır.) Japon dini aslında, eskilerin yeni nesle bırakmış oldukları şeyleri itiraf etme temeli üzerine kurulmuş bir felsefedir. Modern bir Japon, modern çağın bütün ihtiyaçları ile uyum halindedir. Lâkin daima mazarına dönmek, aşırı derecede milliyetine bağlı kalmak hissini korumakla birlikte. Batılılaşma çağrısına dönüp cevap vermez bile. Bir Japon, batılılaşmadan diğer milletlerle başarılı şekilde yarışabilmesi için gerekli olandan başkasını almak istemez. Şüphe yok ki; bu, doğulu milletlerin tarihinde eşi görülmemiş bir örnektir.”

Yazar daha sonra şöyle devam ediyor: “Japonlar, uzak memleketlere gitmekten hoşlanmazlar, başkalarının da kendi ülkelerine girmesini mahzurlu görürlerdi. Fakat bu yasak, artık ortadan kalkmıştır. Japon, kaybettiği her şeyi müthiş telâfi etti. Sonuçlar önümüzde duruyor. Ancak şu kadar var ki, mazi her sınıf Japon’un nazarında daima kutsaldır. Çünkü Japon’lar, o mazide şimdiki kıymetlerinin şuurunu bulurlar. Günümüzde onlarsız yaşanmayan medenî vasıtalar, tümü ile kullanırlar. Lakin ihtiyaç duyulmayan batılılaşmayı gerisin geri şutlar, saf milli şuurlarına dönerler. O inançla, en üstün olduklarına inanırlar.”

“İleride ‘Şinto’nun, Buda’nın heykelleri ve ‘Zen’ tapınakları görünüyor. Japonlar çağlar boyudur mümkün olan dinî kahramanlık ve sarsılmaz bir inançla ‘Buda’ya hürmet, tanzim ve hizmet ederler. Gerçek şudur ki, Japonların atalarına ve mabutlarına karşı duymakta oldukları bu saygı hissi, onların komünizm gibi ideolojilere kapılmalarına engel olmuştur.”

Birkaç sene önce Markiz la Mazeliere Fransada, Japonya hakkında yeni bir kitap yayınladı. Gazeteler bu kitaptan uzun uzadıya bahsettiler. “Diba” gazetesi bu kitaptan gürültülü bir makale iktibas etti. Japonların nasıl ilerleiklerini merak eden her okuyucuya bu kitabı okumalarını tavsiye ederiz. Bu konu haddi zatında mühim bir konudur. Çünkü doğulu diğer ilerleyecekleri bundan sonuç olarak elde edilebilir. Yazarın da Japonlardan yana taassuba kapıldığı söylenemez. Üstelik bu kitabın, mütehassası Japon tarihçilerin eserlerine tıpatıp uygun olduğunu gördük. Çünkü bu tarihler Japoncadan Fransızcaya çevrilmiştir. Acele olarak yazdığım bu kitapda adı geçen La Mazeriere’nin tarihinden bazı pasajlar nakletmişim. Japonların medenileşmesinden ve bu milletin yalnızlığından kurtulmasından söz ederken şöyle diyor: “Japonlar, Avrupa ve Amerika’nın maddî medeniyetinden, askeri düzeninden, genel öğretim meselesinden ekonomik politikasından birer kısmını ödünç aldılar. İslahatçılar, her millettten, güzel gördükleri şeyleri almağa başladılar. Bu da yenilenme yıkma ve yapma projesini meydana getirdi. Japon yaşantısının her yönünde bunun izleri görülmeğe başladı.”

Daha sonra yazar Japon-Çin savaşından bahisle diyor. Harfiyyen tercüme ettiğimiz sözlerini şöyle bitiriyor: **“Japonların, Çinliler karşısında kazanmış oldukları bu zafer, Japonların batıdan aldığı yüksek fikir ve ilmî prensiplerin yeterli olduğunu isbatlamakla kalmadı; bunun yanı sıra başka bir şeyi de ispatladı, o da şu: Asyalı bir millet, sırf irade ve azmi ile istiklâlini, milliyetini, düşüncesini, edep ve kültürünü muhafaza ederek garp medeniyetinden kendisine en uygun gelen şeyleri seçmesini bilir (bunu iyi şünmeli.)”**

İki sene önce gazetelerde, Japon İmparatorunun taç giyme merasiminin özetini yayınlamıştım. Benim anlattıklarım denizden bir damla mesabesinde. Bu merasimin nasıl bir ay sürdüğünü; tümü ile dini olduğunu, Mikado'nun nasıl milletin en büyük kâhini olduğunu; Güneş Tanrıçasının soyundan geldiğini; iki bin yıldır muhafaza edilen kutsal hamamda nasıl yıkandığını; tam kutsal olsun, kutsallığında şüphe kalmasın, diye devletin gözetimi altında yetiştirilen pirinci, Tanrılarla birlikte nasıl yediğini; altıyüzbin Japon'un, nasıl **“Mikado on bin sene yaşasın”** diye seslendiklerini vs. anlatmıştım.

Dindarlıkları Yüzünden Japonya ile Avrupa'ya Neden Gerici Demiyoruz?

Bilmek isterdim doğrusu, Japonya hızla müthiş şekilde ilerler, modern örnek bir millet olur, iki bin şekil ve inançlarını bırakmaz. İmparatoru baş kâhin sayılır da gene de onlara **“gerici”** ve **“mürteci”** denmez. (Eğer Japonya gerici ise, böyle gericiliğe can kurban)

İngiltere Kralı, Hint İmparatoru; beyaz melez, kızıl ve siyah ırktan 450 milyon insanın efendisi, Anglikan Kilisesinin ve meclisin başkanı olur; meclisin çeşitli oturumlarında, ekmek ve şarap meselesinde, ekmekle şarabın, papazın takdis etmesi ile bizzat İsa'nın etine ve kanına dönüşür mü; yoksa bu, simgeleme (temsil) midir? diye konuşur da; neden onlara **“gerici”**, devletlerine **“geri kalmış”** denmez? Buna rağmen İngiltere geri kalmışsa, böylesi geri kalmışlık dostlar başına. Neden bütün Avrupa devletleri, Hristiyanlığı ile iftihar ediyor, her fırsatta bununla övünüyorlar? Aralarında bu kadar düşmanlık ve rekabete rağmen nasıl bu konuda birlik olabiliyorlar? Biz de onlara gerici ve mürteci demiyoruz? Hâlbuki 20 asırdır dindar bir hayat sürüyorlar? Bu, eski denilecek kadar bir zaman süresidir (ve cidden de eskidir.)

İşte Yahudiler; faziletlerini ne kadar inkâr etsek de, güç ve zekâlarını, çalışma duygularını ve korkunç gayretlerini inkâr edemeyiz. Binlerce sene geçmesine rağmen, Tevratları ile hâlâ iftihar ederler; Hristiyanlar da bu duyguda onlara katılırlar. İlerici ve çağdaş Yahudi gençlerinin büyük bir çoğunluğunun, tarihin derinliklerine gömüldüğü için başlangıcı bilinmeyen İbranî dilini yaşatmağa gayret ettiklerini görüyor da, neden onlara gerici ve mürteci demiyoruz?

Siyonizm teşkilâtının başkanı Hayim Weizmen **“El-Matin”** gazetesinde bir makale yayınladı. İftihar ettiği ve insanların kendileri adına daima hatırlaması gereken bir menkıbe gibi ortaya attığı şeylerden biri de şu idi: “Bugün modern Filistin tümü ile peygamberlerin dilini kullanıyor.” Modern Filistin tabiri ile Yahudi Filistin'i kastediyor. Yahudiler burada eski İb-

raniceyi yaygın hale getirdiler, Yahudi birliğini sağlayacak dilin meydana gelmesi için yeni yetişen gençlerini bu dille konuşmağa mecbur ettiler. Bunu yapan kimlerdir? Cevap: Çağdaş Yadudilerdir. O Yahudiler ki, modern ilim ve çağdaş medeniyet prensiplerini almada insanların en hırslılarıdır: **“Bunları ancak akılları tam olanlar iyice düşünür.”** (Al-İ İmran: 7) Böylesi veciz bir kitapçıkta bu gibi örnek ve ibretleri ne için sayıp döküyorum, sanki? Her kavim dinine, atalarından miras kalan millî unsur özelliklerine sımsıkı sarılır, hiç de gerici damgasını yemez; ancak bu durumdan Müslümanlar müstesnadır.

Biri Müslümanları Kur'an'larına, inançlarına, millî ve şahsî özelliklerine, Arap dili ve edebiyatına, doğru hayat tarzına davet etse kıyametler kopar; **“kahrolsun gericilik”** diye feriyadı basar ve **“Bu asırda ortaçağlardan kalma köhnemiş şeylere bağlı kaldıkça, nasıl ilerlemek istiyorsunuz?”** derler. Bu mahlûkların hepsi de okumuş ilerlemiş, yükselmiş; göklerde uçmuş kimselerdir. Hıristiyanlar, İncil ve kilise geleneklerine bağlıdırlar. Yahudiler putlarına, kutsal ardiçlarına hâlâ sadıktırlar. Herkes kendine güvenmektedir. Şu zavallı müslüman ise Kur'an'ını, inancını, alması ve atması gereken şeylerini, duygularını, yiyeceğini, içeceğini giyeceğini, eğlencesini, terbiyesini arkasına atmadıkça; bütün tarihinden kopmadıkça ilerliyemeyeceğini, ilericilikten hissesini alamıyacağını sanıyor.

İşte İslâm'a ve bütün şarka suikastta bulunan ve sözleri ile saf insanları aldatan inkârcıların bizlere verdiği zarar bunlardır.

Tutucuların, İslam'ın Başına Getirdiği Belalar

Geriye tutucu Müslümanlar kaldı. Bunların verdiği zarar, inkârcılarınkinden daha az değildir. Gerçi ötekiler kadar habis ve kötü niyetli değildirler. Bilmediklerinden ve taassuplarından öyle yapıyorlar. O tutucu Müslümandır ki, İslâm düşmanlarına, **“İslam âleminin geri kalışının sebebi, İslâm'ın ta kendisidir”** dedirterek bu medeniyetle savaşlarına zemin hazırlamıştır. Tutucu Müslüman, Müslümanların fakir düşmelerine sebep olmuştur. Çünkü o, İslam dinini yalnız ahiret dini olarak kabul etmiştir. Hâlbuki İslâm dini hem dünya, hem de ahiret dinidir. Bu, diğer dinlere karşı İslam için bir meziyettir. Hint ve Çin dinlerinde olduğu gibi bütün kazancını ahirete ayırmaz. İncil gibi de dünyanın mal ve mülküne hor bakmaz. Şimdiki Avrupa medeniyeti gibi de bütün çabasını dünya seçimini kazanmağa yöneltmez. Tutucu müslüman: kâfir ilmidir, diyerek tabiat, matematik, felsefe gibi ilimlere, teknik ve sanata karşı savaş açmıştır. Bu yüzden de Müslümanları bu ilimlerin meyvesinden mahrum bırakmış, milleti fakir düşürmüş ve kanadını kırmıştır. Çünkü taibat bilimleri “dünya”dan bahseden ilimlerdir; dünya ise araştırmayanlara, bereketini göstermez. Sonra biz; bütün çabamızı dinî ilimlere, uhrevi hazırlıklara harcamakla dünya ile uğraşan diğer milletler karşısında kendimizi zayıf düşürdük. Onlar durmadan yeryüzünde yükseliyor, biz ise durmadan alçalıyoruz. Sonunda bütün iş ellerine geçti. Dünyadan fazla olarak, bizi ahiretimizden de etmeğe başladılar. Dünyası olmayanın dini de olmaz. Allah'ın bizden istediği bu değildir. Allah Tealâ şöyle di-

yor: **“Sizden iman edip de salih ameller işleyenlere Allah şöyle va'd buyurdu: Yemin olsun ki, kendilerinden evvel gelenleri nasıl kâfirlerin yerine getirdi ise onları da kâfirlerin arazisine getirecek.”** Nur: 55) **“Allah, o yaratıcıdır ki, yerde ne varsa hepsini sizin için yarattı.”** (Bakara: 29). **“De ki: Allah'ın, kulları için çıkardığı ziyneti, temiz ve hoş rızıkları kim haram etmiş? De ki, bu hoş rızık, dünya hayatında iman edenler içindir. Fakat kıyamet gününde yalnız müminlere aittir.”** A'raf: 32). **“Dünyadan nasibini de unutma.”** (Kasas: 77). Ve Kur'an bize dua etmemizi öğretiyor: **“Ey Rabbimiz, bize dünyada da iyi hal ver, ahirette de iyi hal ver.”** (Bakara: 201)

Tutucu Müslüman, böyle davranmakla milletini mahvetmeye; onu diğer milletlerin derecesinden düşürmeye çalıştığının farkında değildir. Tabii ilimlere yeteri kadar önem vermediğinden milletin başına gelen belayı görmüyor. Nihayet bu yüzden fakirleşip gittiler hakkında ne bir yemin, ne de bir vecibe tanımayan düşmanlarına muhtaç oldular. Ama bu vaziyeti görünce, sorumluluğu derhal kaza ve kadere yüklerler. Bütün tembeller de aynı şeyi yaparlar. Birçok müslümanı tembelliğe sevk eden bu huydur. Bu yüzden Müslümanların arasında bir **“derviş”** takımı peyda oldu. İşleri yok, güçleri yok. Bunlar gerçekte İslam Cemiyetinin bünyesinde felçli azadan başka birşey değildirler. Aynen bu huydur ki, Frenklere **“İslâm dini cebircidir, çalışmayı istemez; çünkü insan çalışsın çalışmasın, olacak olacaktır”** dedirtmiştir.

Kaderi Cebir ve Tembellik Manasına Almayı İptal Eden Çalışma Ayetleri

Frenklerin bu haksız iddialarının bozukluğunu Kur'an'dan daha iyi gösteren bir şey yoktur. Kur'an'ı Kerim çalışmağa, azmetmeğe ve sebat göstermeğe teşvik eden ayetlerle doludur. Kur'an'ı Kerim, Sevap ve günahın, başarı ve başarısızlığın insanın çalışmasına bağlı olduğunu haber verir. Bu konuda Allah Tealâ şöyle buyuruyor: **“De ki: Çalışın. Çünkü yaptıklarınızı Allah da Resulü de görecektir.”** (Tevbe: 105).

“Eğer seni yalanlamakta ısrar ederlerse; de ki, Benim amelim bana, sizin ameliniz size aittir” (Yunus: 41).

“Yaptıklarımızın mükâfatı bize, sizin yaptıklarınızın cezası da size aittir.” (Bakara: 139).

“Ey iman edenler! Allaha itaat edin; Peygambere de itaat edin. Amellerinizi boşa çıkarmayın.” **“Allah sizinledir ve asla sizin amellerinizin mükâfatını eksiltmez.”** (Muhammed: 33, 35).

“Eğer Allaha ve Peygamberine itaat ederseniz, sizin amellerinizden (Allah) hiç bir şey eksiltmez.” (Hucurat: 14).

“Biz onlara amellerinin karşılığını tastamam öderiz. Bu hususta onlara noksanlık yapılmaz.” (Hûd: 15)

“Herkesin istediği amellere göre dereceleri vardır. Tâ ki, kendilerine haksızlık edilmiyerek bütün amellerinin karşılığı onlara densin.” (Ahkaf: 19)

“Muhakkak ki ben, içinizden gerek erkek ve gerek dişi olsun hayır işliyen hiç kim-senin yaptığını zayi etmem.” (Âl-i İmran: 195).

“İşte alışanların mükâfatı ne iyi...” (Zümer: 74)

“Böyle ebedî bir saadet için çalışsın alışanlar.” (Saffât: 61).

“Hoş kelimeler ancak O'na yükselir. O'nu da iyi amel yükseltir.” (Fâtır: 10).

“Herkes yaptığını işin karşılığı tamamiyle ödenir, hiç birine de zulüm yapılmaz.” (Nahl: 111).

“Erkekten ve dişiden mümin olduğu halde kim iyi amel işlerse, muhakkak onu güzel bir hayat ile yaşatacağız ve işlemekte oldukları amellerin daha güzeli ile mkâfatla-rını elbette vereceğiz.” (Nahl: 97).

“Kıyamet gününde herkes, dünyada hayır ve kötülükten yaptığını Şeyi hazır bulacak ve ister ki kötülüklerle arasında uzak bir mesafe bulunsaydı.” (Âl-i İmran: 30)

“Ve herkes ne iş yaptı ise karşılığı tamamen verilmiştir. Allah onların yaptıklarını en iyi bilendir.” (Zümer:70).

“Bunun için, yaptıkları fena işlerin cezası, başkalarına felaket oldu.” (Nahl: 34).
“Onlar bütün yaptıklarını hazır bulmuşlardır.” (Kehf: 49).

“Allah, işlediklerinden bir kısmının cezasını onlara tattırsın.” (Rm: 41).

“Ancak iman edip de salih amel işleyen bize yaklaşır. İşte bunlar (o kimselerdir ki,) yaptıklarına karşılık kendilerine kat kat mükâfat vardır.” Sebe: 37).

“Herkes için yaptıklarına göre dereceler vardır.” (En'am:182).

“Kim zerre miktarı bir hayır işlerse onun mükâfatını görecek. Kim de zerre mik-tarı bir kötülük işlerse, onun cezasını gösterecektir.” (Zilzâl: 7, 8)

Bu konuda Kur'an-ı Kerimi dolduran, sayılamayacak kadar daha birçok ayet vardır. Bunlardan ikisi, konumuz için bir nass (delil) teşkil eden şunlardır:

“Başınıza gelen her musibet, kendi ellerinizin kazandığı yüzündendir.” (şra: 30).
“Size (Bedir'de) onlara iki katını başlarına getirdiğimiz bir belâ (Uhud'da) kendinize atımış olduğu için mi (bu, nereden geldi) dediniz? De ki, o kendi katınızdandır.” (Âl-i İmran: 165).

Bir çok müslüman bilmese de Bisyûnî kardeşimiz bilir ki, Allah Tealâ bu ayetle imanı en sağlam olanlara hitap ediyor. Onlar da Resullah'ın (S.A.S) ashabıdır. Uhut savaşında mş-riklerin daha baskın çıkmalarını hayretle karşıladılar. Allah Tealâ sebebini açıklıyarak bu g-

rüşlerini reddetti. O da: Müslümanlar savaşı kazansalar da, kaybetseler de, ordunun gerisini koruyan ve yerlerinden ayrılmamaları tenbih edilen okçuların Peygamberin emrini dinlemeleridir. Müşrikler yenilince, okçular ganimet toplamak için emre muhalefet ettiler. Bunun üzerine müşrikler, yeniden hücumla geçtiler. Hattâ Peygamberin başı bile yarıldı. Bunların hepsi İslâm'ın çalışma dini olduğunu gösterir. İslâm ne tembellik dinidir, ne de insan için kadere bağıllık dinidir. Nitekim tembel dervişler şöyle derler: Çalışsak da, çalışmasak da Allah, rızkımızı verir. Meselâ bazı batılı yazarlar da İslâmın tutuculuk ve teslimiyet dini olduğunu, Müslümanların geri kaldıklarını yaldızlı kelimelerle ifade ediyor. Eğer bu iddianın zerre kadar doğru bir tarafı olsa idi, İslâmı en iyi bilen ashab ilerlemez, elli senede dünyanın yarısını fethetmezlerdi. İslâm düşmanlarının bahsettikleri, bilmeden konuştukları teslimiyet, çalışma ile, çaba ve gayret ile olan teslimiyettir. Yoksa ona teslimiyet denmez; donukluk, tutuculuk denir; tembellik sayılır. Bu ise Kur'an-ı Kerim'e, Peygamber (S.A.S.)in sünnetine aykırıdır. Ama teslimiyet çalışma ile beraber olursa bu, dünyada da ahirette de fayda sağlar. Çünkü insanın aşırı derecede kendine güvenmesini başardığı takdirde kibre, kaybettiği takdirde sabırsızlığı götürür. İslâm istediği, **“önce bağlamak, sonra tevekkül etmektir.”** Allah'ın mürşit olarak verdiği akla göre davranmaktır. Bununla beraber bütün iş, kendi elinde değildir. Kaderin öyle cilveleri vardır ki, beşer akli onu idrak edemez, bu doğrudur. Peygamberimiz (S.A.S.) kaderden bahsederken bazı ashabı, **“Tevekkül etmeyelim mi?”** dediler: **“Siz çalışın, çünkü herkes ne için yaratılmışsa ona ait işleri kolay yapar”** buyurdu. (Buhari Müslim).

Ne gariptir ki, İslâm dinine cebriyeci yaftasını yakıştıran, Müslümanların geri kalışlarını bu inanca bağlayan Frenkler, -aynı şeyi söyleyen küçük bir grup müslüman da vardır- İncili görmezden geliyorlar. Kaza ve kader konusunda İncil'de en az Kur'an'daki kadar, hattâ daha çok ayet vardır. Meselâ onlardan biri; Gökteki babanızın müsaadesi olmadıkça başınızdan bir kıl düşmez. Daha bunun gibi nice ayetler vardır ki, hepsini desem söz uzar. Gece gündüz çalışsan, kazanç arkasından koşan ve kaderi tümü ile inkâr eden bütün Avrupalılar, İncil-i Şerif'i okurlar; onu taktis ederler; yüksek prensipleri ile övünürler. Bunlara ne oluyor da içindeki kaza ve kader ayetlerini unutuyorlar? İsa (A.S.)ın sözlerini cebriyecilikle nitelemiyorlar: **“Onu bir sene helâl, bir sene de haram sayarlar.”** (Tevbe: 37). İşin aslı şu: İncil'de ve Kur'an-ı Kerim'de geçen kaza ve kader ayetlerinden kastedilen mana; ileride olacak şeyler, Allah Teâlânın önceden bilmesidir. Yoksa insanlarda irade yeteneğinin olmadığı ve çalışıp kazanmanın lüzumsuzluğu değildir. Tevrat'ın **“Ölçüler ve tartılar”** bahsinde. İncil'in birçok va'z ayetlerinde, Kur'an-ı Kerim'in İbrahim, Musa vb. Peygamberlerin(A.S.) suhurlarında bulunduğunu haber verdiği şu ayetlere benzeyen taraflar vardır: **“Doğrusu hiç bir günahkâr, başkasının günahını çekmez. Hakikaten insan için kendi çalıştığından başkası yoktur. Ve muhakak onun ameli yarın görülecek, sonra da en değerli mükâfat verilecek»** (Necm: 139- 41)

Tutucu Müslümanların, İslam Düşmanlarına Fırsat Vermeleri

Tekrar tutucu Müslümanlara dönerek diyoruz ki, İslâm düşmanlarının, İslâm'ın üzerine doğru yürümelerine yol açan, ona dil uzatmalarına fırsat veren; hatta **“İslâm, modern terakki ile uyuşmaz; o, medeniyete engeldir”** dedirten bu tutucu Müslümanlardır. Gerçek şudur ki, medeniyetle uyuşmayan onların itikatlarıdır, modern terakkiye mani olan kendileridir; İslâm, bunların tutuculuklarından uzaktır. Esasen İslâm, kötü olan eskiye karşı ayaklanmadır, gerçeklere uymayan her şey ile alâkayı kesmektir. Artık İslâm nasıl tutucuların dini olabilir. Kur'an-ı Kerim'in İbrahim (A.S.) kıssasında şöyle buyruluyor:

“O zaman babasına ve kavimine şöyle demişti: ‘Sizin tapmakta olduğunuz bu heykeller nedir?’ Onlar: ‘Biz atalarımızı bunlara ibadet ediyor bulduk’ dediler. Hz. İbrahim dedi ki: ‘Yemin olsun, siz ve atalarınız açık bir sapıklık içindesiniz’” (Enbiya: 52-54)

Aynı hadise başka bir yerde şöyle anlatılıyor: **“Hani İbrahim, babasına ve kavmine demişti ki, ‘Siz neye tapıyorsunuz?’ Onlar da: ‘Birtakım putlara tapıyoruz, bütün gün onlara ibadete devam ediyoruz’ dediler. İbrahim onlara dedi ki, ‘Dua ettiğiniz zaman o putlar sizi işitiyorlar mı? Yahut size fayda veya zarar verebilirler mi? Dediler ki, ‘Hayır ancak biz, babalarımızı böyle tapıyorlar bulduk.’ İbrahim şöyle dedi: ‘Şimdi gördünüz mü, o sizin ve geçen atalarınızın taptıklarınızı? Muhakkak onlar benim düşmanlarımdır; ancak âlemlerin Rabbi müstesna.”** (Şuara: 71 - 77).

“Biz atalarımızı bir din üzerinde bulduk. Biz de atalarımızın izlerine uyarız.” Peygamber de ümmetine şöyle dedi: **“Atalarımızın üzerinde bulduğunuz dinden daha doğrusunu size getirdimsede mi?”** (Zuhruf: 23-24)

“O, müşriklere: Allah'ın indirdiğine inanın ve tabi olun denildiği zaman onlar: ‘Hayır, biz atalarımızı neyin üzerinde bulduksa ona uyarız’ dediler; ya ataları birşey anlayamaz ve doğruyu seçemez idiyse de mi?” (Bakara: 170).

Bu konuda başka bir ayet de şudur: **“İnsanlardan akılsızlar yakında şöyle diyecekler: ‘Müslümanları eski kiblelerinden çeviren ne?’ Onlara de ki: ‘Doğu da, batı da Allah'ındır. Dilediğini doğru yola iletir.’”** (Bakara: 142)

Doğru ve yararlı olmayan eskiye karşı kıyam, etmeye çağıran daha nice ayetler vardır. Dahası var. İslâmı gerçekten anlıyanlara; **“İnançla çatışmayan ve bir yaramazlık yapacağından korkulmayan her çeşit yeniye hoş geldin”** derler. İslâm toplumuna fayda verecek hiç bir şeyin, insanları mutlu etme temeli üzerine kurulan dinine aykırı olacağını sanmıyorum. Baksanıza Frenklerden, Frenklikten ve modern icat merkezlerinden en uzakta olmalarına rağmen Necid uleması; Kral Abdülaziz b. Suud'un telsiz, telefon ve elektrik hakkında fetva isteğine ne cevap verdiler? Bu gibi şeylerin faydalı ve yararlı şeyler olduğuna; ne Allah'ın kitabında, ne de Resulullah'ın sünnetinde açık ve kapah olarak, bunları menedecek bir şey bulunmadığına dair cevap verdiler. Herhangi bir hadiseyi, vuku anında bilip ona göre tedbir

almak millet menfaatine daha elverişli değil midir? Aylarca ve günlerce zaman alan hac yolculuğunu birkaç saatte katetmek, Müslümanlar için daha faydalı değil midir?

Necid ulemasından Mekke'de bulunan Şeyh Muhammed b. Ali b. Türkî'ye telsiz ve telefon hakkındaki fikirlerini sordum, bana şöyle dedi: **“Bunlar, hakkında hüküm bulunmayan meselelerdir; şer'an caiz oldukları, münakaşası yapılamayacak kadar açıktır.”**

Yeniye karşı çıkmak, sadece tutucu Müslümanlara mahsus değildir. Kilise; fikir olsun, icat olsun her yeniye karşı çıktı. Ancak sonraları kabul etti. Galile dünyanın döndüğünü söylediği zaman kilise onu afaroz etti, kâfir saydı. Bugün bile papazlar arasında, Tevrat'daki **“Yaratılış”** destanına muhalif olan herkesi kâfir sayanlar vardır. Bundan iki sene önce Amerika Birleşik Devletlerinde bir öğretmen, Darwin nazariyesini kabul ettiğini söylediği için mahkemeye verildi ve görevinden alındı. Fakat bunlar, ilmin ilerlemesini durdurmadı.

Bizde olduğu gibi, Hristiyanlarda da tutucular vardır. Tutucu ve katı müslüman alışık olduğu geleneğin ilminden başka ilimlere düşman gözü ile bakar. Bu müslüman unutupor ki, tabiat bilgileri, matematik, geometri, kozmografya, tıp, fizik, kimya, jeoloji ve insanlığa fayda sağlayan her çeşit ilim, doğrudan olmasa da; netice itibarı ile dinî ilim sayılır.

Büyük İslâm devletleri ve büyük devlet adamları zamanında Ezher'de, Zeytûniyye'de Karaviyin'de, Kurtuba'da, Semerkant'ta ve daha başka yerlerde bu ilimler ne kadar okunmuş idi. O günlerde felsefe ile dini, hadisle matematiği bir arada yürüten nice İslam büyükleri yetişmişti. Adı Avrupa'da meşhur olan en büyük Arap Flozofu Kadı İbn-i Rüşd, aynı zamanda büyük bir fakih idi.

İSLÂM MEDENİYETİ

Bugünkü durumuna bakarak İslâm'ın, kendine has bir medeniyet meydana getirmediği iddiası; dışarıdan bazı İslâm düşmanlarının, içerden bazı inkârcıların yaldızladığı bir hurafedir. Birinciler, Müslümanları Avrupa boyasına batırmak, ikinciler de İslâm âlemine dinsizlik tohumunu saçmak istediklerinden böyle yapıyorlar. Medeniyetlerin meydana gelmesinde dinin tesiri büyüktür. Lâkin bütün ölçünün din olduğunu kabul edemeyiz. Çünkü çoğu zaman milletlerin dinî duyguları zayıflar; din bağından sıyrılınca ahlâkları bozular. Ahlâk bozukluğu, çöküşün sebebi olur, din mesul tutulamaz. Çoğu zaman da beklenmedik dış dış sebepler ortaya çıkar; dinin kurmuş olduğu medeniyeti tahrip eder, temellerini sarsar, bazan devirir. O zaman kusur dinin olmaz. Binaenaleyh Müslümanların son asırlarda gerilemeleri dinden değil, dini bilmemelerindendir yahut da dinin gereği gibi tatbik edilmemesindendir. Dinin hakkıyla icra edildiği devletlerde İslâm büyük ve kuvvetli idi. Meselâ **H. Ömer devrinde hangi şey, İslâm'dan daha azametli idi?**

İslâm medeniyeti münakaşa götürmez bir kaziye (önermedir). İster Alman, ister Fransız, ister İtalyan vs. olsun Avrupalı milletler tarafından İslâm medeniyetine dair sayılamıyacak

kadar çok eser yazılmıştır. Eğer kendi damgasını taşıyan ve Kur'an'a, hadise dayalı gerçek, yüce ileri bir İslâm medeniyeti mevcut olmasa idi, İslâm saldırıları ile tanınanlar da dâhil olmak üzere, Avrupalı bilginler; ikide birde İslâm medeniyetinden, İslâm tarihinden bahsetmezler, onu diğer medeniyetlerle karşılaştırıp özelliklerini belirtmeğe çalışmazlardı.

İslam medeniyeti; umumî tarihi süsleyen ve parlak sicilleri ile sicilleri doldurup taşıran bir medeniyettir. Mansur, Harunurreşid ve Memun devirlerinde Bağdat, o kadar mamur idi ki, medeniyet eserleri ile lüks ve servetle o kadar dolu idi ki; ne daha önceleri, ne sonraları günümüze kadar hiç bir medeniyet ona ulaşamamıştır. İçinde iki buçuk milyon insan barınırdı. Basra ikinci derecede bir şehir idi, nüfusu yarım milyona varıyordu. Şam, Kahire, Halep, Semerkant, Isfahan ve diğer İslam başkentleri; bayındırlık, refah, ilim müesseseleri, çeşitli sanayii dalları bakımından mükemmel birer örnek idiler. Kayravan, Fas, Telemsan ve Merekeş şehirleri o kadar ileri seviyede idiler ki; son zamanlara kadar Avrupa ülkelerinde onlarla boy ölçüşecek bir şehir yoktu.

İspanya, Kurtuba eşsiz bir medeniyet seviyesine çıkmış; nüfusu bir buçuk milyona ulaşmış idi. Ulucami hariç içinde yedi yüz cami vardı. Bu yazın Ulucamii ziyaret ettiğimde, İspanya hükümeti tarafından görevlendirilen bir mühendis bana, iç kısmının elli bin, sahan kısmının otuz bin; toplam seksen bin kişi alabileceğini söylemişti. Zehra sarayının harabelerini görmeğe gittiğimizde, orasını bir saray değil, bir şehir harabesi olarak gördük, 720.000 metrekarelik bir sahayı kaplıyordu. İspanyollar ona: Zehra şehri, diyorlardı. Zehra sarayı harabeleri üzerinde kazı yapan mühendisler bana, elli sene içerisinde sarayı tamamen meydana çıkaracaklarını umduklarını söylediler. Uzun söze ne hacet, başkent Granada, Endülüs Müslümanlarının son devirlerinde küçük bir şehir idi. 15. asırda Avrupa'da bir benzeri yoktu. İspanyolların eline geçtiği zaman da nüfusu yarım milyon idi. O gün de Avrupa başkentleri içinde bu kadar kalabalık bir şehir yoktu. Elhamra sarayı bugüne kadar eşsizliğini muhafaza etmektedir.

Bu anlattıklarımız İslâm medeniyet eserlerine, İslâm'ın parlak günlerine şöyle bir göz atıştır. Yoksa Müslümanların dünyada bırakmış oldukları şaheserlerin hepsini bahsedecek olursak cilt cilt kitaplar bile yetmez.

Avrupalı yazarlardan niceleri **“İslâm Medeniyeti”** adı altında kıymetli kitaplar yazmış, göz alıcı albümler yayınlamışlardır. Islama en şiddetli hücumda bulunan Avrupalı tarihçiler bile İslâm medeniyetini küçültme çabasından daha ileri gidemezler. Bu zümrenin bütün gayreti; Müslümanların yeni ilimler icad etmiş ve kendilerine mahsus nazariyeler ileri sürmüş olmalarını inkâr etmektir. Son sözleri şudur: **“Müslümanlar, eskilerden nakiller yapmak ve bunları yaymaktan başka bir şey yapmış değildirler. Onlar sadece doğu ile batı arasında bir aracı idiler.”**

Bu söz; eskilerin, bilgilerine yaptıkları ilâvelerden hariç olarak Müslümanların yeni ilimler bulduklarını, birtakım gerçekler keşfettiklerini ve kendilerine mahsus görüşler ileri

sürdüklerini bilenler tarafından şiddetle reddedilmiştir. Her kim bir şeyi çalar da hizmetinde kullanırsa o şeyi hak etmiştir, demektir (at binenin, kılıç kuşananındır.)

Sonra yüzünde gelmiş medeniyetler içerisinde çeşitli nesillerin fikirlerinden istifade etmeyi bilmiyoruz.

İslam Medeniyetini Çekemeyenlere, Onun değerini Bilmeden Gelenlere Reddiye

İslâm'ı kıskananlar, yüksek faziletini bilerek inkâr edenler; onun hep başkalarından öğrendiğini, başkalarını taklit edip onlara uyduğunu, başkalarının arkasından gittiğini söyleyenler ne çabuk unutuyorlar ki, İslâm meydana çıktığı zaman batı, doğuyu yenmişti, doğu medeniyeti köhneleşmişti. Buna rağmen İslâm, doğu medeniyetini yeniledi, eserlerini canlandırdı, elinden tutup kaldırdı. Doğu medeniyeti silinmiş ve maziye karışmış iken, onu kabuğun çıkarıp cilaladı, dünyanın her tarafına yaydı, gözü olanların önüne sabah aydınlığı gibi serdi. Üzerine İslam'ın özel elbisesini giydirdi, Kur'anla süsledi. Bu süs ondan hiç bir yerde ayrılmadı. Öyle ki, bu durum keyfine uyarak kalp gözü körleşmemiş ve doğru yoldan sapmamış birçok Avrupalı ilim adamına, İslam medeniyetinin bir kopya, bir aktarma olmadığını, Kur'an'dan ve tevhit inancından fıskırdığını itiraf ettirmiştir.

İslâm medeniyetinin tercübe ettiği kitaplara, başkalarından aldığı ilimlere, fetihler sırasında istifade ettiği güzel duygularına ve doğru gidişata gelince; bunun böyle olması bunların, İslâm medeniyetinin orijinal malı olmasına, Arap damgası taşımaya mani teşkil etmez. Çünkü bu konuda bütün medeniyetlerin durumu aynıdır. Medeniyetler birbiri alır, eksiklerini tamamlarlar. Gerçek ilim, şu hadis-i şerifin içinde saklıdır: **“Hikmet mü'minin yitiğidir, Çin'de de bulsa alır.”** Bu, İslâmın en kutsal kaidelerinden biridir.

Her ne olursa olsun, hiç bir muannit; maddî ve manevî fetihlerde İslâm'ın büyük rol oynadığını ve bu fetihlerin seksen seneden daha fazla sürmediğini İrmez. Bu kadar az bir zaman zarfında, daha bir milletin aynı hareketi yaptığı görülmemiştir; bu da herkes tarafından kabul edilen bir husustur.

Napolyon, İslâm tarihine karşı aşırı bir hayranlık duyduğundan Saint Helena adasında şöyle demiştir: **“Araplar, dünyayı yalnız ve yalnız yarım asırda fethettiler.”** Sayın okuyucu; düşün ki, bu sözü söyleyen Napolyon Bonapart'tır. Ne kadar büyük de olsa fetihler onun gözünü doydurmadı. Şiir:

“Küçük şeyler, küçük insanların gözünde büyür.

Büyük şeyler, büyük insanların gözünde küçülür.”

Napolyon cidden büyük bir adamdır. Tarihte benzeri görülmeyen Arap hadisesini gözünde büyütüştür. Araplar o vakitler büyük devletlerin başında bulunuyorlardı. Yeryüzünde otoritelerini yürüttüler, daha bir benzerleri yoktu. Üç veya dört asır kimseler karşılına çıkmaya cesaret edemedi. Sonra çökmeğe başladılar. Mağlup ettikleri memleketlerden yavaş yavaş çe-

kildiler. Buna sebep de gayretlerinin azalması, ahlaklarının bozulması, dini geriye atmalı ve keyiflerine düşmeleridir. Yakalandıkları en büyük hastalık, saltanat ve riyaset kavgaları idi. Bu, özellikle Kayslilerle Yemenliler arasında daha bariz bir şekilde görülüyordu. Eğer bu durum olmasaydı, tümü ile Avrupa kıtası kendilerine baş eğer Magrip gibi orası da Araplaşır.

Müslümanlar, başlarına gelen belâları kendi elleri ile kazandılar. Kur'an-ı Kerimin açtığı doğru yoldan saptıkları için bu dertlere düştüler. Kur'an-ı Kerimin muhkem ayetleri ile amel ettikleri zaman yükseldiler, üste çıktılar. Devlet ve iktidar kendilerinde idi. Kur'ana göre amelleri zayıflayıp sırf okumakla yetinerek keyiflerine uyunca kuvvetten düştüler. Ellerindeki iktidarı kaybettiler. Düşmanlar, memleketlerini istilâ etmeğe başladı. Sonra iç kısımlara çekilmeğe mecbur kaldılar. Hâlâ düşmanlar İslâm ülkelerini fethetmekte. Öyle ki, üçyüz milyon Müslüman ecebilerin boyunduruğu altına girdi. Yetmiş veya seksen milyon hariç, dünyada siyasî bağımsızlığım koruyan Müslüman kalmadı.

Şimdi de bir karşılaştırma yapmak için bizimle başka milletlere dair bazı misaller verelim; çünkü her şey zıddı ile münkeşif olur.

Yunanlılarla Romalıların Hristiyanlıktan Önceki ve Sonraki Durumları

Yunanlılar, Hristiyanlıktan önce dünyanın en ileri milleti veya en ileri milletlerinden biri idiler. Felsefenin temellerini atan, edebiyat ve bilim sancağını taşıyan kendileri idiler. Günümüze kadar, ilim ve insanlığa ışık tutan nice dahiler yetiştirdiler.

Makedonyalı İskender, tarihin bildiği en büyük fatihtir. Hiç değilse tarihin bildiği en büyük fatihlerden biridir. Yunan edebiyatını her gittiği yere beraber götürdü. Yunan kültürünü dünya milletleri arasına yaydı. İskenderiye'de ilim ve felsefe yönünden bir devir süren Ptolemaios'la devleti, Büyük İskender'in fetihlerinin kalıntılarından başka bir şey değildir. Bu durum, Yunanlıların Hristiyan olmalarına kadar sürdü. Bu millet, yeni dine girer girmez gerilemeğe, çökmeğe ve eski meziyetlerini kaybetmeğe başladı. Bu durum asırlar ve nesiller boyunca devam etti. Nihayet Yunanistan Osmanlıların bir vilâyeti oldu. Geçen asra kadar bir kalkınma emaresi gösteremediler. Bugünkü durumları nerede, Hristiyanlıktan önceki durumları nerede?

Şimdi, **“Yunanlıların bu çöküşünden, Hristiyanlık sorumludur”** demek icap eder mi? **“Müslümanların çöküşüne İslâm dini sebep olmuştur”** diyenler, Hristiyanlığın da, ileriliğin timsali olan Yunanlıları geri koyduğunu kabul etmekten başka çıkar yol bulamazlar. Sonra Roma, zamanın en büyük devleti idi, yanında herhangi bir devletin sözü olmazdı. Kostantin zamanında Hristiyanlığı kabul edinceye kadar dünyaya hakim olmağa devam etti. O zamandan beri maddî ve manevî sahada çökmeğe başladı; önce Batı Roma, sonra da Doğu Roma tarihten silindi. Bu çöküşten sonra Roma, bir daha belini doğrultamadı, bir türlü eski durumuna gelemedi. Tam on beş asır bu vaziyette kaldı. Nihayet son günlerde eski haşmetine döner gibi oldu. Gene de bu saate kadar, putperestlik devrindeki seviyesine ulaşamadı.

Şimdi Roma'nın çöküşüne, o yüksek zirveden yuvarlanışına Hıristiyanlığı sebep olarak gösterebilir miyiz? Birçok bilgin buna, “**evet**” diyorlar. Netekim, İslâm dini için aynı şeyi söyleyenler vardır. Aslında her iki gurup da haksızdır, gerçekten uzaktır. Hıristiyanlık Romalılar arasında yayıldıktan, Yunanlılar da Pavlos'un yeni dine girme çağrısını kabul ettikten sonra her iki devletin çöküşü için birçok sebep vardır; ahlâk bozukluğu, azimsizlik, hayâsızlık, dinsizlik, İbn-i Haldun'a göre devletin ihtiyarlaması gibi sebepler. Bunlara, içten devletin çöküşünü, dıştan Barbarların hücumunu da ekleyebiliriz. Demek ki, çöküşe zorlayan sebepler hazır idi. Eğer o sırada Hıristiyanlığın gelmediğini kabul etmek ile Romalılarla Yunanlılar, beklenen sonuçtan kurtulamazlardı

Bazı Avrupa tarihçilerinin, Yunanlılarla Romalıları Hıristiyanlığın mahvettiği; medeniyetlerini söndürdüğü iddialarının, doğru bir tarafı yoktur. Ancak şu kadarı denebilir ki, yeni durumlar eskiyi ortadan kaldırır. Bu, yaratıkları arasında Allah'ın bir kanunudur. Ve bu değişim sırasında vaziyetler sarsılacak, kurallar bozulacak, anarşi yerleşecektir. Yoksa hiç kimse: Putperestliğin, medeniyet için Hıristiyanlıktan daha elverişli olduğunu söyleyemez.

Bu iddia, nerede ise İslâm düşmanlarının, “**şark ileri bir medeniyet seviyesinde iken İslâm dini geldi, o eski medeniyeti silip süpürdü**” demelerine benzer. Öyle değil. Gerçek şudur ki, şark medeniyeti İslâm'ın çıkışından çok önceleri yok olmuş veya çökmüştü. Köhneleşmiş şark medeniyetini yenileyen, silinip giden savletini ortaya çıkaran, insanlığa Bağdat, Basra, Semerkent, Buhara, Şam, Kahire, Kayrevan, Kurtuba gibi merkezler hediye eden İslâmdan başkası değildir. Eğer eski şark medeniyetinden biraz olsun eser kalmış idiye, İslâm onu sağlamlaştırdı ve süsledi. Bir elinde kılıç, bir elinde kalem; aklın tasavvur edemeyeceği kadar uzak ülkelere hamle etti. O ülkelere daha önce bir şarklının ayak bastığı vaki değildi. Batıdan Haçlılar, doğudan çekirge sürüsü gibi Moğollar, İslâm ülkelerini istilâ edip, o merkezlerin külünü göğe savundularsa kabahat İslâm'ın değildi. Müslüman prensler, keyf için birbirleri ile rekabet ettiler, sapıklığa daldılar, Kur'an'ın doğru yolundan ayrıldılar, güzel ahlâklarını kaybettiler, dışarıdan düşmanın yapamayacağını içerden kendileri yaptılarsa kabahat İslâm'ın ve Kur'an'ın değildir. Asıl kabahat, anarşist Frenklerle Moğol çekirge sürüsünüdür. Buna sebebiyet verenler, pek azı hariç; kitaplarının emirlerini tutmayan, onu ucuza satan Müslümanlardır.

Bir de Avrupa devletleri İ. S. (İsa'dan sonra) 3-6. Yüzyıllar arasında Hıristiyan oldular. Doğu Avrupa milletlerinden kimileri de 10. asırda bu dine girdiler. Buna rağmen Avrupa ilim ve fen kuvveti ile yavaş yavaş yükselerek ancak dört yüz yıldır efendi durumuna geçti; yani İncil'i tanımalarına göre yedi yüz, sekiz yüz, bin sene sonra.

İşte tarihte ortaçağ diye bilinen zaman. Bu çağda Avrupa tümü ile kat, kat karanlığa gömülmüştü, demiyoruz; şunu söylüyoruz ki, Araplar onlardan çok üstün idiler. Louis Bertrand ve benzerlerine rağmen, birçok tarihçileri de bunu kabul ediyorlar.

Bu anlattıklarımıza şahit olarak şu iki yeni kitabı gösterebiliriz: İngiliz filozofu Wallis'in “Umumi Tarih”i ile doğu tarihleri mütehasısı Grousset'in “Doğu Medeniyetleri Tarihi.” Bu

konuda görüş birliğine vardıkları tarihî gerçek şudur ve onu bozacak şey, henüz ortaya çıkmış değildir. Ve çıkmaz da: **“Ortaçağda Araplar Avrupalıların üstatları idiler. Ve bir Avrupalı, Arap Okullarından mezun olunca bununla yurttaşları arasında iftihar ederdi.”**

Avrupa'nın Eski Geriliğinin ve Şimdiki İleriliğinin Sebebi

Avrupalıların ortaçağda bin sene geri kalışları, dört elle sarıldıkları Hıristiyanlıktan ileri gelmiştir, diyebilir miyiz?

Evet, Protestan milletlerden bir kısmı bu geriliği, Hıristiyanlıktan değil, Katolik kilisinden doğduğunu iddia ederler ve **“Avrupa'nın kalkınması, Lüter (Luther) ile Calvin'in Roma kilisesine karşı çıkmaları ve reform hareketi ile başlamıştır”** derler.

Ama Voltaire ve grubundaki büyük dinsizler; Katoliklikle Protestanlık arasında bir fark görmezler. Bunların nazarında bu itikatların hepsi birdir ve ilme, ilerlemeğe engeldir. Bunun içindir ki, Volter'in yanında Luter ve Calvin'den bahsedilince şöyle demiştir: **“İkisi de Hz. Muhammed'in ayakkabısı bile olamazlar.”**⁷. Volter demek istiyor ki, bunların yaptığı reform hareketi, Hz. Muhammed'in yaptıklarının yanında bir hiç kalır. Hâlbuki çokları, Avrupayı ışığa kavuşturan bu ikisinin mezhepleri olduğuna inanırlar. Şüphe edemiyeceğimiz gerçek şudur ki, Ortaçağ'da Hıristiyan Avrupalı'nın bin sene müddetle cahil kalışından Hıristiyanlık mes'ul değildir. Bilâkis Avrupa Barbarlarını ıslah etmede Hıristiyanlığın büyük yararları olmuştur. İşte putperest Japonlar. Buda mezhebinde olanları var. Bazıları Taoisttirler. Birçokları da Çinli hâkim Konfüçyüs'e tabidirler. İki bin yıldır parlak bir medeniyet kurmadılar. Milletler arasında itibarları da yoktu. Sonra altmış yıldır Japonlar kalkınmağa, ilerlemeğe başladılar. Kuvvetlendiler, şeref ve itibar kazandılar, bugünkü duruma geldiler. Hâlâ da putperestlikten ayrılmadılar. Demek ki, eski geriliklerinin, şimdiki ileriliklerinin sebebi putperestlik değilmiş. Japonlarla Ruslar savaştılar; Japonlar, Rusların yansı kadar olmalarına rağmen, savaşta kazandılar. Fakat Japonların Ruslardan ileri olduğu muhakkaktır. Halbu ki. Rusya Hıristiyan, Japonya putperesttir. Öyle ise bazı kimseler, ilerilik, gerilik için dini ölçü almaktan vazgeçmelidirler. Bu örneğe bakıp da: Rusyayı Japonlardan geri koyan İncil'dir ve Güneş'in Kızı Tanrıçaya tapan, Japonları elinden tutup Rusları geçirtmiştir, diyebilir miyiz? Bu hadiselerin başka başka esaslara dayalı sebepleri vardır. Bu sebepler iyi veya kötü şeylerde toplanırsa din ve insancın tesirini bastırırlar. En hak dinin meziyeti, bunların şerri karşısında âciz kaldığı gibi; en batıl dinin kusuru da bunların hayrı yanında görülmez olur.

Biz, Japonların bu kadar çabuk ilerleme sebeplerini araştırma sadedinde değiliz ki, bilmem hangi “Tanrıların kutsal ata binme” inançları onları ilerlemekten alakoymamıştır, diye

⁷ Volter bu sözü, sonraları Avusturya Başbakanı olan Prens Sinderof'un yanında söylemiştir. Napolyon Viyana'ya girdiği sırada bu prens hükümet başkanı idi. Prens bu cümleyi Volter'den gençlik yıllarında onunla İsviçre'de buluşmaları sırasında duymuştu. Sonra bunu Viyana kütüphanesinde saklanan hatıralarına kaydetti. Tan gazetesi oradan nakletti. Biz de Tan'dan iktibas ettik. (§)

izah edelim. Bu ilerlemeleri de yaratılışlarındaki kahramanlık duygularına, zekâlarına ve derebeylik nizamının onlara miras bıraktığı asalet ve kuvvet rekabetine bağlıdır. Bu konuda daha sayılamıyacak kadar misal vardır. Fakat bunlarla iktifa ediyoruz. Eğer papazlarla, misyonerler ve birçok Avrupalılar İslama hücum etmemiş olsalardı buna hiç temas etmezdik. Fakat bunlar “İslam dini geriliğin sembolü, taassubun simgesi” diyorlar. Toplantılarında bundan bahsediyorlar, gazete ve dergilerle bu iftiraları yayıyorlar. “Ağaç meyvesinden bilinir; İslâm âleminin bugünkü geriliği, İslam’ın donukluğunun, Kur’an’ın sertliğinin sonucudur” diyorlar. “Ağızlarından çıkan o söz ne büyük!.. Onlar ancak yalan söylüyorlar.” (Kehf: 5).

Fransız Mösyö Saint’in Mağrip’te Fransızca yayınlanan “İhya” dersine yazmış olduğu bir makale, bu konuda ne düşündüklerini açıklama bakımından yeterlidir. Mağrip’in, uyanmaya başlamadan önce geçen dönemine “İslâm’ın gecesi” tabirini kullanıyor. Eğer İslâm ülkelere birinin bir süre geri kalışını, “İslâm’ın gecesi” demek gerekirse, ortaçağda Avrupa bin sene müddetle ilkel veya yarı ilkel bir hayat sürerken Hıristiyanlığın gecesi ne uzun sürmüştü, denmez mi?

Dinleri bu çatışmaya sokmak ve ilerilik ve geriliğin ölçüsü olarak onları göstermek insafa sığan bir şey midir? Ama İslam’a gelince; Arapların kalkınmalarına ve o müthiş fetihleri yapmalarına sebep olduğunda münakaşa yoktur. Bu, doğulu ve batılı tarihçilerce ittifakla kabul edilmiştir. Fakat iftiracıların iddia ettikleri gibi sonradan onları geri koyan o değildir. O müfterilerin bütün gayeleri, Müslümanlar arasında İslâm kültürünü değil de Avrupa kültürünü yaymak ve müslüman ülkeleri istilâ etmelerine zemin hazırlamaktır. Aslında Müslümanların gerileme sebebi, son zamanlarda İslâm’ın sırf ismi ile yetişmiş olmalarıdır. Hâlbuki İslâm, hem isim hem de aksiyondur.

KUR’AN’IN İLME TEŞVİKİ

Eğer Müslümanlar isterlerse ve kafalarına korlarsa, kalkınmaları ve galip milletlere ulaşmaları mümkündür. İslâm onların basiret ve azimlerini artırmaktan başka bir şey yapmaz. Kendilerini ilme ve fenne teşvik etmede, Kur’andan daha iyisini bulamazlar. Şimdi Kur’andaki ayetleri birlikte gözden geçirelim:

“Hiç bilenle bilmiyen bir olur mu?” (Zümer: 9). **“Ve ona bilgi kuvveti bakımından bir üstünlük vermiştir.”** (Bakara: 247). **“O müteşabihin te’vilini yalnız Allah ile ilimde kökleşmiş kimseler bilir.”** (Âl-i İmran: 7). **“Fakat O Kur’an kendilerine ilim verilmiş kimselerin kalplerinde ışıldayan apaçık ayetlerdir.”** (Ankebut: 49) **“Allah dilediğine faydalı bilgi (hikmet) ihsan eder. Kime ki, hikmet vermişse muhakkak ona çok hayır verilmiştir.”** (Bakara: 269. Daha bunlardan başka, nice ayet-i kerime vardır.

Kimisi Kur’an’da geçen “ilim” tabirinden, mutlak ilim değil, dinî ilim kastedildiğini iddia ediyor, öyle olunca Kur’an, ilim ve öğretimi teşvik etmiş olmuyor. Bunu diyenlerden biri de, İslama dil uzatan bir kitap yazan ve Mağrip’te oturan Şikar’dır. Bu zat **“Katolik Merakeş”**

dergisine yazı yazar. Şıkar bu konuda öyle mugalata yapıyor ki, reddetmeyi bile değmez. Çünkü göz göre göre inkâr ediyor. Yeryüzünde dolaşmağa ve ibret almağa ve düşünmeğe teşvik eden ilim ve hikmetle ilgili ayetlerin ilerisine ve gerisine bakan herkes bilir ki; ilimden maksat, her şeyi içine alan o mutlak ilimdir. Hikmetten kasıt da, halkın bildiği yüce hikmettir. Yoksa Allah tarafından indirilen ayetler ve kitaplar değildir. Nitekim atıflar da buna delalet eder. Atıf bunların aynı şekilde olmasını gerektirir. Peygamberimizin şu meşhur hadisi de bunu destekler: **“İlim Çin'de de olsa, arayın.”** Şıkar'ın iddia ettiği gibi, Kurbandaki ilimden maksat; din ilmi olsa idi, Peygamber (S.A.V.) onu Çin'de aramağa teşvik etmezdi. Çünkü Çinliler, putperesttirler. Peygamberin, din ilmi için onları merci göstermiyeceği bellidir. Bazı ayetlerde lafzı ve manevî öyle karineler vardır ki, ilim tabirinden tabiat ilimleri, kastedildiğini gerektirir. Çünkü ilim tabiri, yaratılış ayetleri arasında geçmektedir. Bunlar; namaz, oruç gibi amelî ibadet ayetlerinden kat kat fazladır. İşte onlardan iki tanesi:

“Görmedin mi. Allah gökten bir yağmur indirdi de onunla cinsleri başka başka birçok meyvalar çıkardı? Dağlardan da beyaz ve kırmızı, renkleri çeşitli hem de kapkara yollar yaptık. İnsanlardan, hayvanlardan ve davarlardan da böyle çeşitli renkleri olanlar vardır. Allah'dan, kulları içinde ancak âlimler korkar.” (Fatır: 27 28).

Ayetle sudan, bitkiden, dağlardan ve yaratılış sırlarından bahsedildiğine göre; buradaki ilimlerden, hangi ilimler kastediliyor, dersiniz? Herhalde din ilimleri değildir. Bu adamda adamda biraz olsun hakikat sevgisi var sanardık. Ama İslâm medeniyetini inkâr edince “Menar” dergisinde kendisine karşı bir reddiye yazdık ve usulü dairesinde kendisi ile mücadele ettik, Hıristiyanlığın itibarlı bir din olduğunu söyledik. Hıristiyanlığın, medeniyet yürüyüşünü durdurduğunu, Yunanlılarla Romalıların çöküşüne sebep olduğunu söyleyen Avrupalıları reddettik... Bu Şıkar denilen adam, İslama sataşan bir dizi makale yayınladı. Eğer onlara da bir reddiye yazsa idik Hıristiyanlığa dokunan birtakım şüphe ve itirazlar ileri sürmeden edemezdik. Fakat bunu yapmak istemezdik. Çünkü misyoner sınıfına dahil adı Şıkat bir adam için Hıristiyan kardeşlerimizi kızdırmak, adalet ve anlayışa sığmaz. Bundan başka sözleri sında bir sürü yanlışlık, karışıklık ve mugalâta vardır. Ez cümle şunun gibi: **“Kur'andaki ilimden maksat; halkın, ‘ilim’ derken anladığı ilim değildir, dini ilimdir. Çünkü dünya ilimleri Kur'anı ilgilendirmez.”** Bu gibi hakkı kabul etmeyenlere cevap vermeye değmez. Daha sonra öğrendik ki, bu adam, Fransızların Rabat'ta diyanet işleri ile görevli bir memuru imiş. Bu, İslâm dini eğitim müdürü Mösyö Louis Brune, yayın işleri denetim bürosu müdürü Kumandan Marko, İslâm adalet müsteşarı Kumandan Marti ve daha birçokları Berberîleri Hıristiyanlaştırma meselesinde mühim rol oynamışlardır. Fransızların, İslama ait işlerde bu adamları çalıştırmaları, Mağrip'te İslâm adına ne varsa tümünü yıkma niyetiyledir. Fransa; geç de olsa, yaptıklarının cezasını çekecektir. Hâlbuki İslâma hürmet edeceğine dair söz vermişti. Biz, Fransızların iyiliğinden başka bir şey istemeyiz; fakat kendilerine, **“bizim nazarı-mızda bütün dinler birdir”** diye ilân ettikleri prensibe tes düşen bir siyasetten vaz geçmelerini tavsiye ediyoruz. Fransız devleti nazarında bütün dinler bir ise, Müslüman Berberîleri

Hristiyanlaştırmak için çaba nedir? Lâzkiye dağlarında oturan Alevileri Hristiyanlaştırmak ve Suriye'den ayırmak istiyorlar; Hâlbuki onlar da, müslüman bir cemaattir. Zira İngilizlere Sudan ve Uganda'da, Hollandalıların Endonezya'da misyonerlik faaliyetlerini durdurmalarını tavsiye ederiz.

Dini Değil de Millî Kalkınma İstiyenlere Birkaç söz

Bazıları diyorlar ki, Kur'ana dönme ne lüzum var. Çünkü kalkınmanın dinî olması gerekmez. Asıl kalkınma Avrupalılarınki gibi millî olmalıdır. Bunlara deriz ki, maksat kalkınmadır; ister millî olsun, ister dinî olsun. Fakat korkarız ki, Kur'andan ayrılırsak küfre saparız, insana taparız. Bunun zararı ise kârını geçer. Bizim ilmî terbiyemizle dinî terbiyemiz atbaşı gitmelidir. Şarklı insanlarımız; Avrupalılarla Japonların dinî terbiyeye önem vermeden mi kalkındıklarını sanıyorsunuz?

Bundan üç sene önce Almanya Başbakanı Rayista da; **“Bizim kültürümüz Hristiyanlık dini üzerine kuruludur”** demedi mi? Bu, Almanyanın dünyaya bir ilanıdır. O Almanya ki, ilimde, sanatta, en sağlam alet ve edavat yapımında ideal örnektir, dost-düşman, buna ses çıkaramaz. Almanya veya İngiltere’de yahut ileri ülkelerden herhangi birinde; içinde Hristiyanlıkla ilgili ilahiyat dersi okunmayan bir üniversite bulunur mu?

Sonra Avrupalılar: Vatanın kalkınması veya millî kalkınma derken, vatan mefhumundan top, su, taş ve ağacı kastetmezler. Millet mefhumundan da aynı kanı taşıyan nesli anlamazlar. Onların nazarında vatan ve millet kelimeleri; içinde tarih, coğrafya, kültür, inanç, din, ahlâk ve gelenek bulunan bir masaya gelir. Uğruna savaştıkları, can attıkları şey, işte budur.

Müslümanların Son Asırlarda Gerileme Sebepleri

Son asırlarda Müslümanların gerileme sebeplerinin en büyüklerinden biri, kendilerine güveni kaybetmeleridir. Bu, sosyal hastalıkların en müzmini, psikolojik depresyonların en kötüsüdür. Yakaladığı insanı öldürür, musallat olduğu cemiyeti çökertir. Hastalığının, kendini behemehâl alıp götüreceğini bakleyen bir hasta, nasıl şifa bulur? Kuvvet-i maneviyenin birebir ilâç olduğunda doktorlar müttefiktirler. Şifa sebeplerinin en büyüğü, şifa istemektir. Çoğunluğu, bir şeye yaramıyacıklarına inanan, ellerinden bir şey gelmeyeceğini söyleyen; çalışsalar da, çalışmasalar da hiç bir hususta Avrupalılara benzemeyeceklerine itikat eden bir cemiyet nasıl düzelir? Herhangi bir hususta Avrupalılara nasıl karşı koyabiliriz. Eninde sonunda Avrupalıların kazanacağına inandıkça, onlarla nasıl savaşılabılır? Bunlar, savaşlarda Hz. Ali'nin öldürdüğü kimselere benziyorlar. Sıffin savaşında Hz. Ali'nin dört yüz defa tekbir getirdiği anlatılıyor. Hz. Ali (Kerremellahu Veche) her hasım öldükçe bir tekbir getirirdi. Bunun hikmetini sorduklarında şöyle dedi: **“Ben, hasmımın üzerine hücum edince, onu öldüreceğime inanırım; o da buna inanır. Ben ve kendisi birleşir, onu birlikte öldürürüz.”**

Son asırlarda Müslümanlar şuna inanır oldular: Müslümanlarla Avrupalılar bir savaşa tutuştularını, savaş ne kadar uzarsa da sonunda Avrupalılar kazanır. Bu, kalplerine iyice yerleşti, kafalarına girdi. Bilhasa kendilerini, düşünen, akıllı, gerçeğe aşık, hayale kapılmayan sınıf kabul edenler buna inanıyorlar. Bu çürük kaideyi her yerde geçerli kılmaya başladılar. Durmadan kuşkulandırmayı, baykuş gibi ötmeyi aklın icabı ve geniş düşünce diye adlandırıyorlar. Müslümanların düzeleceğinden ümit kesmeyi, ilim ve hikmetin gereği sayıyorlar. Durmadan **“geri çekilme borazanını”** üflüyor, halkın arasında kuvve-i maneviyelerini kıracak menfi propaganda yapıyorlar. Öyle ki, Allah’ın inayet ettiklerinden ve sağlam seciyeli olanlardan başka herkes, aşağılık duygusuna kapılmıştır. Bu zümre, **“Müslümanların şimdilik durumu geridir. Avrupalılarla uzaktan yakından kıyaslanamaz”** demekle kalmıyor; **“Müslümanların ilimde, sanatta, ticaret ve ziratte, savaşta, barışta, imar işlerinde Avrupalılarla yarışmak için yorulmaları, olmayacak şeydir ve boşuna uğraşmadır. Bu akıllı insanların kârı değildir”** diye de iddia ediyor. Sanki Müslümanlarla Avrupalılar ayrı ayrı topraktan yaratılmışlardır. Sanki Frenklerin üste çıkmaları zorunluymuş, ‘levh-i mahfuz’da yazılmış gibi. Ve Müslümanların önünde Frenklerden düşük bir sınıf olduklarını bilmekten, buna göre hareket etmekten başka bir şey kalmamış gibi. Boş felsefe ile uğraşan bu cüce ruhlu insanlarla çok uğraştım. Akıllarına mantık girmedi, tarihten ibret almadılar. Onları ikna etmek için ne tabiat bilgisinin, ne anatominin bir faydası oldu. Kıyas ve kazıye onlara tesir etmedi. Çünkü zillet afetine yakalanmış, aşağılık duygusuna kapılmışlardır. Avrupalılar, Müslümanların bu durumunu, sömürgeci siyasetlerine uygun görünce bu yolda harekete geçtiler, müslümanların bu inancını kuvvetlendirdiler. Bozuk çalan bu zümreye, ayet-i kerime tam uygun düşünüyor: **“Onların kalplerinde maraz vardır. Cenab-ı Allah, marazlarını artırmıştır.”** (Bakara: 10).

Batılılar ve yarıdakçıları, Müslümanlar arasında bu nazariyeyi terviç ettikleri için kınamazlar. Çünkü bu, Müslümanları sömürmelerini kolaylaştırır, onlara zemin hazırlar. Bu yüzden dövüşten, kavgadan kurtulur; niza etmeden üste çıkarlar. Uğraşmadan otoritelerini yürütürler. Fakat asıl şaşılacak şey şudur ki; Allah’ın, kendilerine **“güçlü olunuz, onurlu olunuz / pısrık olmayınız”** dediği bu Müslümanlar; anlamı, yabancılara kul köle olmak, demek olan bu şaşkıncı şeylere, nasıl inandılar? Bunlar için Allah Tealâ doğru söylüyor: **“İçinizde onları dinliyenler var. Allah zalimleri çok iyi bilir.”** (Tevbe: 47).

Müslümanların kabiliyetsizliklerine dair sık sık söyledikleri şey şudur: **“Müslümanların, imar projeleri ile maddi işlerle ve hesaba, kitaba, ölçmeye dair şeylerle uğraşıp da başarıları mümkün değildir.”**

Eğer bunlara, Müslümanlar iddia ettiğimiz gibi bu ilimleri öğrenemez idilerse; dünyanın dört bucağında, turistlerin dikkatini çeken bu kadar parlak eserleri nasıl meydana getirdiler; Mısır’ı, Şam’ı, Bağdat’ı, Mağrib’i, İran’ı, Hindistan’ı, İstanbul’u ve daha birçok yerleri göz alıcı, insanları hayrete düşüren yapı ve müesseselerle nasıl doldurdular? Birinci kalite mal çıkı-

ran o kadar işyeri ve çeşitli atölyeleri nasıl açtılar, dersiniz? Size: **“Bunlar, Frenkler ileri gitmeden ve tabiatın sırlarını keşfetmeden önce idi”** diye karşılık verirler ki; aslında bu, sorunun cevabı olmaktan çok uzaktır. Soru ile cevap arasında, dağlar kadar fark vardır. Biz demek istiyoruz ki, dış kapıdan giren sonuna varır. (Arayan bulur) ve eğer Müslümanlar, çağın ilmilerini öğrenirlerse Avrupalıların yaptığı imar işlerini yapabilirler. Aslında insanlar arasında kabiliyet farkı yoktur; fakat şu şartla: Müslümanlar, üstlerindeki tembellek tozunu silkelecekler ve kendilerini uzun zamandır bedbaht eden şu kaideyi bozacaklar: **“Şark'ta yapılacak her imar için ile bir Avrupalı şirket lâzımdır; yoksa o iş olmaz.”** Tecrübeler bu nazariyenin tamamen bozuk olduğunu isbat etti. Birçok yerde Müslümanlar sınaî ve ticarî şirketler, dokuma ve sanayi fabrikaları kurmayı başardılar. Hem de öyle başardılar ki, Müslümanların küvvei maneviyelerini kırmak isteyen o zümrelerin iddialarını boşa çıkardı ve onları alay mevzuu etti.

Sultan II. Abdülhamid Şam-Mekke demir yolunu yapmağa kalkışınca, alışkanlık icabı bu proje çok garipsendi; hattâ gülüp, şöyle diyenler bile oldu: **“Biz araba yolu yapmaktan âciziz. Nerede kaldı bin küsur km. demir yolu yapmak? Böyle büyük bir projeyi gerçekleştirmek için gerekli para ve bilgimiz var mı?”**

Müslümanların kara kara düşünmelerinden ve bu işi başaramayacaklarına inanmalarından daha garibi şu ki, Sultan Abdülhamid'in başmühendis olarak davet ettiği Alman Mayster Paşa da bu hattın yapılabileceğine inanmazdı. Bu adamla aramızda dostluk vardı. Bir defa ona bu husustaki fikrini sordum; Şam'dan Maan'a kadar ulaştıracağını ümit ettiğini söyledi. Bu ise dört yüz km. lik bir mesafe idi. Ama **“Maan'dan Medine'ye çekme mümkün değil midir”** dedi. **“Parasızlıktan mı?”** diye sordum; şöyle anlattı: **“Paranın bulunacağı farz edilse bile, bu hattın önünde öyle tabii engeller vardır ki, bunları aşmak güçtür; çünkü demiryolu için her istasyonda su lazımdır. Su ise ancak birkaç istasyonda bulunur. Yağmur suyu ile dolacak sarnıçlar yapsak, yazın, şiddetli hararet dolaysıyla suların buharlaşmayacağından emin olamayız. Sonra başka zorluklar daha var; o da demir yolu kumlu bölgelerden geçecek. Kum fırtınası hattı kapatır. Hat boyunca kındıra, kamış ve ilgin bitgileri ekmeden bunu önlemek mümkün olamaz. Bunların büyümesi için gene su lâzımdır. O arazide su ne gezer?”**

Daha bunlar başmühendisin tabiata dönük kaygılarıdır. Sonra da bedevilerin, demiryoluna verecekleri zararlardan bahsetti. Ama ben, diğerleri gibi düşünmüyordum; diyordum ki, burada hakkından gelinmeyecek müşkilat yoktur. Kötü düşünenlerin, yaygara koparanların ayıplarını yüzlerine vuruyordum. Bu proje için bir de kaside yazdım. Yardımda bulunmaları için milleti teşvik ettim ve kendi cebimden on beş Mısır lirası bağışta bulundum. İlk hedefi Hacc yolculuğunu kolaylaştırma fonksiyonundan fazla olarak, ileride temin edeceği medenî, iktisadî ve askerî yararlardan bahsettim. Kasidemın matlaı (ilk beyti) şöyle idi: **“Ey müslüman evlâtları, içinizde göksel, sevaplı ve şerefli bir iş için yardım edecek biri yok mu?”**

Kasideyi bastırıp da yayınlayınca o kargalar, kesin dilleri ile beni incittiler. Şam'ı Hicaz'a bağlayan ve kırk günlük yolu, dört güne indiren bu büyük projeyi desteklediğim için sanki küfür işledim. Benimle istedikleri gibi alay ettiler, damaklarını şaklattılar. Fakat bu felsefenin, onlara kıl kadar faydası dokunmadı; bindört yüz kilometrelik Şam-Medine demiryolu tamamlandı. Eğer Sultan Abdülhamid tahttan indirilmese idi; hat, Mekke'ye kadar uzardı. Fakat ondan sonra bir gevşeme oldu; Birinci Dünya Savaşı patlak verdi ve hat, ihmal edildi. Sonra bu hat, dünya demiryollarının bir şaheseri olarak meydana çıktı. Bir defa Hintli müslüman bir senatörle karşılaştım. Bu zat, koyu bir İngiliz kültürü almaş ve Oxford (Oksford) Üniversitesinden mezun olmuştu. Bana şöyle dedi: **“İngiltere’de bile bu kadar muhkem bir demiryolu bulunmaz. Eğer gözlerimle görmese idim, böyle bir hattın varlığına kani etmezdim.”** Zaten birçok Müslümanlar da buna inanmadıklarından, görmek için heyetler gönderdiler Yolcular Şam'dan Medine'ye iki gecede varıyorlardı. Şam, bu hattın yılda iki bin Mısır lirası istifade etmeğe başladı. Demiryolunun geçtiği köyler imar edildi. Arazinin fiyatı korkunç şekilde yükseldi. Medine'nin bayındırlığı kat kat arttı. Bütün bunlardan fazla olarak hacıların, ziyaretçilerin, tüccarların ve yolcuların çektikleri zahmet, alabildiğine azaldı. Farzettikleri zorlukların hiç biri asla çıkmadı. Bedeviler hatta en küçük çapta bile tecavüz etmediler. Her istasyonun yanında, içinde muhafız birlikleri bulunan bir kale vardı. Bu istasyon ve kaleler en sağlam şekilde yapılmıştı. Gayri müslimlere Hicaz toprağına girme izni verilmediğinden, o kısmın yapımını, müslüman mühendisler tamamladılar; hatta Alman mühendis Mayster Paşa bile Tebük sınırını geçmedi.

1911 senesinde Peygamber (S.A.V.)in mubarek Havzasını ziyarete gittiğimde; demiryolunun, Medine'den Mekke'ye uzatılmamasına Arap kabilelerinin itirazı sebep olmuş, diye duyuyordum. Demiryolunun, topraklarından geçmesine razı olmuyorlarmış. Meseleyi araştırdım; birçoğunun yalan ve iftira olduğunu öğrendim. Kabile şeyhlerine, demiryolu yapımına itiraz ettiklerine dair çıkan dedikoduları sordum. Bana şu cevabı verdiler : **“Eğer biz, demiryolu yapımına itiraz etse idik, daha Hicaz topraklarına ilk girişinde itiraz eder idik. Hâlbuki biz, bu proje için hükümete var gücümüzle yardım ediyoruz.”** Hattın Medine'den Mekke'ye uzatılması için imzalı bir dilekçe vermelerini istedim Kabile şeyhlerinin hepsi imza ettiler. Devlet böyle bir görev vermemişti; sırf vatan ve milete hizmet için bu işi yaptım. Eğer Birinci Cihan Savaşı başlamış olmasa idi demiryolunu Medine'den Mekke'ye uzatma işine başlanırdı. Savaş bitince İngiltere Filistin'i, Fransa Suriye'yi işgal etti. İngilizlerle Fransızların ilk düşünceleri; Şam bölgesini Arap yarımadasına bağlayan, Müslümanların birbirleri ile sıkı temas kurmalarını sağlayan bu hattın çalışmasını durdurmak oldu. Şam ve Hicaz için hayati önem taşıyan bu hattı tatil ettikleri için, Müslümanlar; Fransız ve İngilizlere ne kadar itiraz ettiler ve bu hattı Türkiye'nin Müslümanlara vakfettiğini; binaenaleyh yabancı bir devletin, Müslümanların vakıfları ile oynayamayacağını söyledilerse de bu iki devleti ılımlı hareketle ikna edemediler ve tecavüzden vaz geçiremediler. Müslümanların kutsal hakkına karşı girilen bu komplo, bu güne kadar devam etmektedir. Bizim gibi bir şahıs, kalkar da bu çirkin

tecavüzlerini gözlerinin önüne sererse ruhları sıkılır; İngilizler ona gizlice desise kurarlar; Fransızlar açıktan onu Fransız düşmanı ilan ederler ve daha neler... neler. Hâlbuki biz, memleketimizin durumunun düzelmesinden başka birşey istemiyoruz, kimseye kötülük beslemiyoruz. Bizim burada örnek vermek istediğimiz şey; Hicaz demiryoluna birçok müslümanın kötü gözle bakmaları, bu işle alay etmeleri, bundan hoşlanmamaları ve yapılamayacağını, buna ümit bağlamanın akılsızlık olacağını katiyetle söylemiş olmalarıdır. Bu, yüzlerce örnekten sadece biridir. Birçok Müslüman memleketlerinde bu örneklerden hiç bahsetmezler. Müslümanlar şöyle düşünüyorlar:

“Bizim imar işlerine aklımız yetmez. Memleketin imarı için Avrupalılarla işbirliği etmeliyiz. Eğer onlar katılmazlarsa herhangi bir imar işini başaramayız, önemli bir ihtiyacı karşılayamayız.”

Ekonomik konularda da şanssız olduklarını, eğer Frenkler desteklemezse Müslümanların başlattıkları bütün ekonomik projelerin iflâsa gideceğini söylüyorlar. Bu bozuk fikirle epey uyudular. Öyle ki, memleketlerinde idaresi Frenklerin yahut Yahudilerin eline geçmedik iktisadî bir kuruluş kalmadı. Biri kalksa da kendilerini ticarî yahut sınaî, yahut da zirâi bir şirket kurmağa çağırırsa; idaresi Frenklere, yahut Yahudilere verilmedikçe sermaye sahibi Müslümanlar buna katılmazlar. Hepsinin sözü şu: **“Bizim elimizden iş gelmez; biz, hiç bir şeye yaramayız.”**

Hiç kimse kendilerine ses çıkarmadan Yahudilerle Frenkler, asırlardır İslâm ülkelerinin işe yarar nesi varsa ondan istifade ettiler. Önemsizlerini Müslümanlara bırakarak parlak meslekleri kendileri yaptılar. Bu kuruntu yüzünden Müslümanlar milyarlarca zarar ettiler, desek bunda mübalağa olma. Sanki Müslümanlar, dünyaya, fikirleri ile değil de bedenleri ile çalışan işçi ve ücretli olmak için gelmişler, gibi atlarını koşturuyorlar. Bu sebepten meydan yabancılarla kaldı, istedikleri hattâ zeki Müslümanların sırtından görülmedik servetler biriktiriyorlar. Ecnebilere kaptırılan bu bol zançiar hakkında sağda solda çok laflar ediliyor. Aslında bu kazançlar Müslümanların olmalıdır; çünkü kendi memleketlerinin gelirdir. Fakat himmet ve gayret göstererek ekonomik sahada bir türlü denemeye geçemediler. Bu durum, Mısır'da Muhammed Talat Paşa harekete geçinceye kadar devam etti. O, bu konuda nev'i şahsına münhasır bir şahsiyetti. Geniş düşüncesi, keskin zekâsı ile iktisadî konulman Müslümanların güç yetiremeyecekleri, araç ve gerekçelerini bulamayacakları hiç bir şey olmadığını sezdi. Ecnebilerle yarışmak için bütün eksiklerinin o eski kuruntu olduğunu fark etti. O kuruntu da herhangi bir ekonomik sahada hareket edemeyecekleri inancı idi. Bu zatın üstün bir zekâ ve doğru karar verme yeteneği yanı sıra bir de ileri görüşlülük vardı. Keyfilikten uzak, gerçek bir milliyetçi idi. İnsanlar arasında hem ince hesaplı, hem de geniş hayal gücüne sahipolanları pek azdır. Fakat Talat paşanın dimağında bu ikisi yanyana idi. Geniş hayal gücü; kazanç sağlayacak projelere doğru atılım yapmasına, ince hesaplılığı da başarısına ve garantili kâr etmesine yardımcı idi. Özetle denebilir ki, Talat Paşa, şark'lı toplum uğruna savaşa atılanların ilki idi.

Seksen bin lira sermayeli Mısır Bankasını kurmağa teşebbüs edince çok zahmet çekti, bayağı iğne ile kuyu kazdı. Çünkü tekbaşlarına iktisadî bir iş göremeyecekleri ve başlattıkları her işin boşa gideceği, tepesi üstü düşeceği inancı Müslümanların kalbine iyice yer etmişti. Talat Paşa Mısırlı zenginlerden bu kuruluşa katılmalarını isteyince, kazanç sağlayacağına inandıklarından değil de Talat Paşadan utandıklarından bu işe ortak oldular. Bütün güvenleri yabancıların bankalarında kalmıştı. Bu durum, nerede ise, mucize kabul ettikleri başarıyı gözleri ile görene dek sürdü. Mısır Bankasının sermayesi seksen bin liradan bir milyon liraya yükseldi. Kasalarında birkaç milyonluk mevduat toplandı. Ayrıca içine o kadar emlak, emanet mal, çeşitli şirketler aldı ki, bankanın tasarrufu altında bulunan para yirmi milyon Mısır lirasını buldu. Bütün bunlar on sekiz sene içerisinde oldu. Tala Paşa ile Yeğen Mithat Paşa ve arkadaşları, Mısır Bankası hesabına bir de iplik ve dokuma fabrikası kurdular. Bu fabrika Nil deltasında Mahalle şehrinde harekete geçti. Şimdi bu, dünyanın en mükemmel ve en büyük dokuma fabrikalarından biridir. İçinde sekiz bin işçi çalışır. Bunların az bir kısmı hariç, hepsi Mısırlı işçilerdir. Fabrika Mısır'ın pamuklu dokuma ihtiyacının üçte birini tamamiyle karşılıyor. Yılda üç milyon Mısır lirası yurt içinde kalmağa başladı. Hâlbuki önceleri bu paralar, Mısırlıların cebinden çıkıp, ecnebilerin cebine giriyordu.

Mısır Bankasına bağlı olarak, Mısır ipekli dokuma ve Mısır Film ve Sinema şirketleri kuruldu. Bu şirketler 1937 senesinde Paris Enternasyonal Fuarında büyük ödüller kazandı. Daha sonra şu şirketler kuruldu: Mısır Balıkçılık Şirketi, Mısır Matbaacılık Şirketi, Mısır Hava Yolları Şirketi ve Mısır Turizm Şirketi. Hele Mısır Denizcilik Şirketi, inşa etti Zemzem, Kevser, Nil vs. gibi büyük gemileri ile nasılyeterli olduğunu isbat etti. Artık hacılar, Hcaz'a vapurla gitmeğe başladılar. Bu vapurlarda kendilini nimete ve rahata gömülü saraylarda sanıyorlardı. Birçok Mısırlı turistler, yaz aylarında Mısır bandıralı gemilere binerek Avrupa'ya gitmeğe başladılar. Eğer bu gemiler Avrupalılarınki ile kıyaslansaydı muhakkak birinci sırayı işgal ederdi, Bunlara, uzun zamanlar yabancıların vapurları ile seyahat ederek sebepsiz yere malımızı harcadıktan sonra ulaştık. Bütün sebep, ülkemize ait binek ve nakliye gemileri yapma azmimizin kırılmış olması idi. Biz, burada, ekonomik yönden şarkı kalkındırma çabasına girişen Talat Paşa'nın başlattığı projeleri anlatmak istemiyoruz.. Maksudumuz, zamanına kadar iktisadi sahalarda Müslümanların da onu övmek, gerçek de olsa eserlerini ortaya çıkarmak değildir. Misal olarak bu kıssayı anlatmaktan maksudumuz, Mısır Bankasının müdürü olan bu zatın zamanına kadar iktisadi sahalarda Müslümanların içine sinen korkuyu açığa vurmaktır. Bu zat, Müslümanları uykudan uyandırdı. Avrupalılar gibi, onların da erkek olduklarını bildirdi. Ve eğer azimlerini kuvvetlendirir, içlerindeki saklı bulunan güçleri çalıştırlarsa, ecnebilerin yaptığı her çeşit iktisadi işleri başaracaklarını kendilerine gösterdi. Şimdi Mısır Bankasında ve ona bağlı şirketlerde, otuz bin işçinin çalıştığını görüyoruz. Bunların az bir kısmı hariç, hepsi Mısırlı işçilerdir. Böylece Müslümanlar, iktisadî hayatın her dalında mücadele etmeğe başladılar. Eskiden bilmedikleri, kendilerine güven duyguları gelmişti Ahmet Hilmi Paşa ile Filisinli Abdulhamid Şuman, Kudüs'te bir banka kurdular. Bütün sermayesi on beş

bin Mısır lirası idi. İyi idareleri sayesinde Şam bölgesinde tek olan bu Arap bankasını büyük bankalar sınıfına geçirdiler; sermayesini on beş bin liradan beşyüz bin liraya çıkardılar. Bunun gibi bir de Ziraat Bankası kurdular. Beş binden fazla Filistinli Arap buna ortak oldu. Sermayesi yüz bin kûsur Mısır lirasına ulaştı. Bu iki bankadan Filistin Arapları ihtiyaçlarını gördüler. Vatanseverler yabancıların bankalarına sığınmaktan kurtuldular ve anladılar ki, yabancılar, şarklılardan üstün değillermiş, şarklıları daima geride bırakamazlarmış.

Bu iki meseleyi, kendilerine güven duygusunu kaybetmelerinin Müslümanların başına ne gibi korkunç belâlar getireceğini göstermek için ortaya attık. Belki bu öldürücü sosyal hastalığa karşı bağışıklık kazanırlar. Allahın emri yerini bulur.

Kutsal Ülkelerde Maddi ve Manevi Islahat

İslâmın kutsal ülkeleri, asırlarca ıslahata şiddetle ihtiyaç duydu. Her tarafında karışıklık vardı. Yollarda emniyet kalmamış, halk rahat ve huzur yüzü göremez olmuştu. Bozgunculuk almış yürümüş. Bu hal, cidden feci idi; bütün Müslümanları utandırıyor, müminleri huzursuz ediyordu. Yabancıların elinde Müslümanlara karşı bir koz olarak kullanılıyordu. Bu yüzden Müslümanlar, Hicaz'daki emniyetsizliği, asayişin bozulduğunu inkâr edemiyorlardı. Hâlbuki orası İslâmın beşiği; Allah'ın kutsal evini, Resulüllah (S A V) in mübarek türbesini yanar yürekle ziyaret edecek hacıların son durağı idi. Ecnebler bu duruma bakarak, **“İslâm medeniyetle bağdaşmayacağı, İslâmla anarşinin ikiz olduğunu savunmağa başladılar. Eğer İslâm dini medenî bir din olsa idi, merkezi bu kötü duruma düşmez, orada adaleti temin etmekten âciz kalmazdı”** dediler.

Gerçek şudur ki, bu anarşi; başka değil, İslam şeriatini ihmal etmekten, bazı Hicaz emirlerine karşı yumuşak davranmaktan ileri gelmiştir. **ELAÖİN'ler (Seyyidler)**⁸, Resulüllah (S.A.V.)in soyundan gelmiş olmalarını istismar ediyor, sultanlar da onlara karşı sert davranmıyorlardı. Bu ise şeriatı yanlış anlamının, dar görüşlülüğün neticesi idi. Çünkü İslâm şeraiti, soy-sop tanımaz: **“O vakit, sur'a üfürüldü mü, artık aralarında ne nesep yardımlaşması vardır, ne de birbirinin halini sorabilirler.”** (Mü'minûn:101).

Allah Tealâ takva hasletini bütün menkıbe ve övgülerin üstüne koymuştur. Şuna hüküm vermiştir ki, **“amel yüzünden geri kalanları, soyları ileri geçiremez.”** Bu konuda Peygamber (S.A.V.) de şöyle buyuruyorlar: **“Haberinizin olması, ehl-i beytimden bazıları kendilerini bana halktan daha yakın görüyorlar, Hiç de öyle değil. Benim dostlarım, kim ve nerede olursa olsun takva sahipleridir. Bilin ki, benim düzelttiklerimi Ehl-i Beyt'im in bozmasını caiz göremem.”**

Bu hadis-i şerifi, bana son hadisçi merhum Seyyal Bedreddin Hasenî Mağribî Dimeşkî nakletti. Sıhhat derecesi ne olursa olsun, şeriatin ruhuna uygundur. Manası Kur'an-ı Kerimin

⁸ Kitabın asıl metnindeki bu kelime muhtemelen yanlış yazıldığından doğrusunun cümleye uygun olarak 'Seyyidler' olduğunu düşünerek yazdık. (M. Balcı)

her tarafından fıskırmaktadır. Bu yüzden müslüman sultanlar halka zulmeden ve yeryüzünde haksız yere fesat çıkaran Hicaz Emirlerini, kimliklerine bakmadan zaman zaman tehdit ederlerdi. Mısır Memlûk Sultanlarından birinin Hicaz Emîrine yazdığı şu mektup, dillere destan olmuştur. Sultan, bu mektupunda şöyle diyor:

“Bilin ki, iyilik aslında iyidir; eğer bu, peygamber soyundan gelirse daha da iyi olur. Kötülük aslında kötüdür; eğer bu, peygamber soyundan gelirse daha da kötü olur. Duydum ki, Harem-i Şerif’in emniyetini korkuya çevirmişsin; yüz kızartıcı, kara kitaba geçecek hareketlerde bulunuyormuşsun. Haddini bilersen ne âlâ; yoksa dedenin kılıcını çeker, üzerine gelirim.” Buna bakıp da bütün Hicaz Emirlerinin böyle olduklarını sanmak doğru değildir. Hayır, içlerinde adaletli olanları da var; ancak esefle söyleyebiliriz ki, Hicaz'ın durumu hâlâ düzelmiş değildir. Bedeviler hacılara saldırmakta, buna da bir çare bulunamamaktadır. Osmanlılarla Mısır hükümeti, Hacc kabilelerini korumak için toplarla ve diğer savaş malzeme leri ile donatılmış nizamiye taburları gönderiyor, kabile şeyhlerine dolgun ücretler veriyorlardı. Bütün bunlar bedevileri, Allahdan korkmayan habisleri her fırsatta hacılara saldırmaktan menedemedi.

Çoğu zaman Hacc kabileleri, Hacc ve ziyaret yapmadan geri dönmeğe mecbur kalırdı. Hâlbuki ne kadar uzak yerlerden gelmişler, bu uğurda karada ve denizde ne zahmetler çekmişlerdi. Elden kaçırdıklarına acıtmaktan erir, şevkten içleri göynür, gözlerinden pınar gibi yaşlar akardı. Bunu duyanlar **“lâ havle”** çeker, **“Çaresi Allahdan ola”** derlerdi. Bedevilerin tasallutuna, **“çaresiz bir derd”** nazarı ile bakarlardı. Musibet her tarafı kaplamıştı, Allahtan başka şikâyet edecek merci kalmamıştı. Asırlar ve çağlar böyle geçti. Bu inanç, insanların kalbine iyice yer etmişti. On beş sene öncesine kadar Hicazın idaresi, Kral Abdülaziz b. Suûd'un eline geçmesine kadar, vaziyet böyle sürüp gitti. Kralın idaresi üzerinden daha bir sene geçmeden Hicaz bölgesi her gün, her saat uluyan canavarların gizlendiği bir yer olmaktan çıktı; emanet ve asayişin beşiği oluverdi. Şimdi insanlar oralarda deliksiz bir uyku çekiyor, yerli ve yabancı hiç kimsenin tecavüzünden korkmuyorlar. Sanki asırlardır hacıları korkutan o Bedeviler, dünyada değillerdi; sanki o bozkurtlar birdenbire kuzuya dönüverdi Artık ne bir yağma, ne bir soygun, ne bir ölüm, ne de bir dövme olayı olmuyor. Eğer şimdi genç bir kız Mekke'den Medine'ye, Medine'den Mekke'ye veya Suudî Arabistan'ın herhangi bir yerine gitmek isterse ve yanında altın, elmas, yakut, zümrüt taşıya bir kimse çıkıp da, **“Yanında ne var?”** diye, sormaya cesaret edemez. Her Allah'ın günü Polis karakollarına çeşitli yitik eşya ve buluntu getirilir. Bunları getirenlerin çoğu da Bedevilerdir. Genel emniyeti sağlamak ve üzerlerinden şüpheliyi atmak için bu hareketi yapıyorlar; fesuphanallah, Allah neye kadir değil... And olsun ki, bu asırda ne Şark'ta, ne Garp'ta ne Avrupa'da ne de Amerika'da, Hicaz'dan daha emin bir yer bulunamaz. Meşhur Arap dostu Amerikalı Mr. Krayn, bir nutkunda, Hicaz ve Yemen'de gördüğü emniyetin bir benzerinin, kendi vatani Amerikada da olmasını temenni etmiştir. Bugünlerde Avrupa'da oturup ta Hicaz'ın durumunu bilen herkes şuna karar verir ki, kutsal yerlerdeki mal, can ve namus güvenliği Avrupa ve Amerika'dakinden daha mükemmel,

daha sağlam ve daha yaygındır. Nerede O, **“Bedevileri kimse zapt edemez, çöllerde yaşayanlar şehirde oturanlara benzemez”** diyenler? İşte İbni Suûd, geniş memleketinde onların hepsini zapt etti; kabileler arasındaki yağma ve kargaşalıkları silip süpürdü. Artık herkes tek başına çölleri geçebilir. Bir kimse ona sataşamaz; nereye gittiğini nereden geldiğini, soramaz. Eğer bir insana, işte o korkunç, kan döken ve yol kesen ülkenin halkı, eski zamanlardaki o azgınlığından, o tecavüzünden vaz geçti ve bunu da İbni Suûd yaptı, hem de bir sene geçmeden memleketi tertemiz etti, rahat ve huzura kavuşturdu, dense rüya gördüğünü veya hurafe işittiğini sanar, yahutta anlatanın aklından zoru olduğuna karar verir. Fakat bu, az bir zaman içinde gerçek oldu. Bunu meydana getiren de; kesin karardır, sağlam azimdir, Allaha imandır; kendine güven ve dinine yardım edene Allah’ın yardım edeceğine inanmadır. O Allah ki, kullarını çalışmağa teşvik eder, çalışanlara mükâfatlar verir. Ümitsizliğe kapılmayı hiç sevmez ve kullarına şöyle der: **“Sapıklardan başka, kim Allah’ın rahmetinden ümit keser.”** (Hicr: 56).

Kutsal Hicaz mıntikasını kaplıyan bu emniyet müjdesi İslâm âleminin her tarafına yayıldı, Müslümanların yüreğine su serpti ve üzüntülerinden küçük dillerini yuttukları o aybı Hicaz’ın üzerinden kaldırdı. Bu da Kral Abdülaziz b. Suûd’un, kuvvetli idaresi ve şeriatı tatbik etmesi sayesinde mümkün oldu. Fakat bununla her şey bitmiş değildir. Daha geriye birtakım eksikler kaldı. Rahat edebilmek için Hicaz, bunlara muhtaçtır, hacıların yana yana arayıp da bulamadıkları imar işleri gibi şeyler. Bunlar zamanın gerektirdiği ıslahatlardır. Bütçe geliri az, masrafı kazancından çok olan Hicaz, bunların üstesinden gelemez. Sonra birçok müslüman ülkeleri de Harem-i Şerif’e ait vakıfların gelirini kendilerine harcıyor, asıl yerine kullanılmıyor. Tek başına Hicaz’ın karşılayamayacağı bu maddi ihtiyaçları gidermeye İslâm âlemi çoktan katılmış olmalı idi. Üstelik her iki Harem-i şerifde yalnız Arapların değil, bütün Müslümanlarıdır. Bu mesele, bir arzu ve istek konusu olarak sürüp gidiyordu. Halk bu işlerden birine başlanmasını bekleyip duruyordu. Nihayet Mısır buna karar verdi. Bu iş’te başkalarına önder ve örnek olmak istedi.

Mısır’a **“Allahm yeryüzündeki ambarı”** lakabı boşuna takılmamıştır. Mısır eskiden beri kıtlık yıllarında Hicaz’ın sığındığı ve ambarı olmuştur. Bir kıtlık senesinde Hz. Ömer’in, Mısır valisi Amr b. Âs’dan zahire istemiş olması, bu hususta yeterli bir örnektir. Ondan sonra da Harem-i şerifin halkı ne zaman sıkılmışsa Mısır, onlara yardım elini uzatmıştır. Mısır, bu vazifeden hiç bir zaman geri durmamıştır. Bu günlerde yol yapımı bakımından mahzurlar giderildikten sonra, Hicaz’ın imarı gerektiği iyice hissedilince bu işe de yardım elini uzatmak için ilk harekete geçen Mısır oldu. Sanki şarkın imarı konusunda ne zaman bir karışıklık, ihmal görülürse Muhammed Talat Paşanın, talih yıldızı gibi doğması levh-i mahfuzda yazılmış. Bu zat, Allah’ın kutsal evine de himmet etti. O ev ki, nerede olursak olalım ona doğru yönelmemizi, Allah Tealâ bize emretmiştir. Tâ ki, din gayrilerinin bize diyecekleri bir şey kalmasın. Bu sahadada açık seçik görünen yine Talat Paşa idi. Birkaç sene önce denizcilik şirketini kurmuştu. Zemzem, Kevser vs. gibi bütün konfora haiz büyük gemiler yaptırdı. Yukarıda bundan söz edilmişti. Allah’ın kutsal evini ziyaret edecek hacılar o kadar memnun olmuşlardı ki, bu haber her tarafa

yayıldı; herkes bundan bahsetti. Fakat bu zat, Hicaz'ın bu kadar maddi ıslahatı ile yetinmedi. Bu sefer de kutsal bölge çapında harekete geçti. Tedavi edilmesi gereken çeşitli hastalıklara göz attı. Gözlemlerinin sonuçlarını Mısır hükümetine arz etti. Mısır hükümeti de, bu uğurla var gücünü harcayan Suudî Arabistan hükümeti ile işbirliği yaptı. Hayatî önem taşıyan bu takrirleri oy birliği ile kabul etti. Mısır ve Suudî Arabistan hükümetleri, yol, su, elektrik gibi Hicaz'ın ıslahat işlerine bu sefer yaklaşık olarak iki yüz kırk bin Mısır lirası harcadılar.

İşte böylece Mısır hükümeti, Hicaz'ın gereksindiği çağdaş ıslahatlara, elinden geldiği kadar katkıda bulunmak isteyen bütün müslüman hükümetlere yol göstermiş oldu. Kara, deniz ve hava yolları ile doğulu, batılı Müslümanların niyet ederek geldiği bu ülkede bu ıslahatlar kaçınılmazdır. Yeni ulaşım vasıtaları temin edildiği takdirde Hicaz, sür'atle gelişmeye, nüfus artışına gayet müsaittir. Hicaz o zaman maddî ve manevî güzelliğin timsali; yazlık ve kışlık dinlenme yerlerinin örneği olur. Çünkü Hicaz'da Taif, Hûda, Muharrem Vadisi, Leyye Vadisi ve deniz seviyesinden üç bin metre yüksekte Şifa dağları gibi eşsiz yaylaların dünyada benzerleri pek azdır. Netekim **“Hoş izlenimler”** (El-İrtisamatü'l-Litaf) adlı Hicaz yolculuk notlarımızla bu durumu açıklamıştık. Güzel havası, mutedil iklimi sayesinde bu yerlerin, ulaşımı çabuklaştıracak araba (taksi) yollarından başka bir şeye ihtiyacı yoktur. Mısır Bankası Şirketi, Hicaz için gerekli ıslahata dair geniş, kıymetli raporlar yayınladı. Bu raporları, şirketin kutsal bölgeye gönderdiği yüksek mühendisler hazırladılar. Bunlardan biri de Mısır İplik ve Dokuma Fabrikalarının genel müdür muavini Muhammed Cemal Bey'dir. Bu zat, Hicaz'ın genel durumundan, arazisinin elverişli olduğunu ve bu memleket için gerekli fen işlerinden, sanat okullarından bahsetti. Su sorununa değindi. Mekke'nin su ihtiyacının tamamını karşılamak için yüksek bir yerde su deposu yapılmasını önerdi. Aynı zamanda Mekke'nin elektrikle aydınlatılması, Cidde-Mekke arasında kara ve demiryolu yapılması projelerine dokundu.

Bu açık ve faydalı rapor, içine birtakım projeler daha alıyor ki, dünya Müslümanlarının ikiyüzelli milyon tahmin etmekten başka itiraz edecek yeri yoktur. Bu büyük bir hatadır. Avrupalıların güvenilmez eski sayımlarına bağlı kalmaktan doğmuştur yahut da başka hatası vardır ki, doğrusu 350 (üç yüz elli) milyondur. Aslında bu da doğru değildir. Nitekim **“La Nation Arabe”** adlı dergimiz de bunu resmî istatistikleriyle, parlak delillerle açıklamıştır. Müslümanların sayısını, 260 milyon gösterenleri reddetmiştik. Bir kere yalnız Asya Müslümanları, 260 milyondan fazladır. Daha bu sayıya yüz milyona yaklaşan Afrika Müslümanları ile, elli atmış milyona varan Avrupa Müslümanları dâhil değildir. Bu mevzu ile bilerek ilgilendik; çünkü Müslümanların sayıları arttıkça Avrupalıların yüreklerinin sıkıldığını hissediyoruz. Bilhassa müstemlekeci devletler Müslümanları az göstermeğe, itibarlarını dü-lirmemeğe uğraşıyorlar. Kötü niyetlerini bildiğimiz için, bu bahsi kaç defadır ortaya atıyoruz.

Şimdi yine Hicaz'ın ıslahatı meselesine dönelim: Bu raporlardan biri de araştırmacı mühendis Hasan Beyin yazmış olduğu rapordur. Hasan Bey raporunda, Mekke'nin sellerden korunması, Safa-Merve arasında hacıların koştugu yerin düzeltilmesi Ayn-ı Zübeyde'den

Arafata su getiren yolun tamiri ve emin belde olan Mekke'nin elektrikle aydınlatılması projelerinden bahsediyor. Mısır'ın Cize ve Cezire suları başmühendisi Mustafa Mahir Bey de aynı meselelere temas eden bir rapor sundu. O da Ayn-ı Zübeyde ile Avn-i Hüseyin (bu sonuncusu Ayn-i Zaferan denen kanalın kaynağıdır) suların tevzi işi bittikten sonra, başka kuyularda, altında su bulunması muhtemel olan derelerde kazı yapımına başlanması gereğinden bahsediyor. Ancak o zaman Mekke'nin içme suyundan fazla olarak, sulama işlerinde kullanılacak su temin edilebilir. Hasan Bey raporunda şöyle diyor: **“Sular projesi, bu toprağın altındaki hazineleri araştırmak için bir anahtar ve başlangıç olacaktır.”**

Adı geçen mühendis Zemzem kuyusundan da bahsediyor. Diyor ki: **“Zemzemin suyunda şifa için kullanılan Avrupa içmelerinin sularında bulunan faydalı madenî tuzlar vardır. Bu bakımdan kapalı şişeler içine konarak dışarıya satılmağa uygundur. Ve bunlardan da büyük kazanç sağlanmış olur.”**

Sonra aynı mühendis, Zemzem suyunun zararlı mikroplardan korunması için gerekli vesilelere işaret ediyor. Şişe içinde hassasını kaybetmemesi için bir bakteriyoloğun devamlı tahlil etmesini öneriyor. Daha sonra Ayn-ı Zübeyde suyu ile lüzumlu depolardan da geniş geniş bahsediyor ki, burası onları anlatmağa müsait değildir. Hasan Bey, raporuna her şeyi açık seçik gösteren resimler de ekledi. Mekke'nin elektrikle aydınlatılması konusuna ve bunun sağlayacağı kâr ve yararına işaret etti. Nitekim diğer mühendisler de aynı şekil de rapor vermişlerdi. Ancak aralarında küçük görüş farkları var. Başmühendis Mustafa Mahir Bey'in raporunda, dünyanın cennet köşelerinden biri olan Medine'den özellikle bahseden bir bölüm var. Burada Medine'nin bol ve tatlı sularını, zengin bahçelerini anlatıyor. Mahir Bey, parlak raporunu şu sözleriyle bitiriyor:

“Müslümanların kiblesi olan bu kutsal bölgeye yardım ellerini uzatmağa müminleri muaffak kılmasını Ulu Tanrıdan niyaz ederim. Ora halkının hayat şartlarının kolaylaşması ve o temiz makamlarının kendine yaraşır şekilde büyüklük ve vakarla korunması için herkes elinden gelen gayreti göstermelidir.”

Tatbik sahasına konmaları için en büyük rolü Talat Paşanın oynayacağı bu projeleri içine alan mecmua, mütahassıs bilginlerin kaleminden çıkan geniş sıhhî raporlarla son buluyor. Bu bilginler şunlardır: Muhammed Hasan el-Abd, Mustafa Mahir, Mısır Sağlık Bakanlığında Kimyager Hasan Hüsnü Raşid ve Mısır Bankası Fen Bürosu Müdürü Hasan Behtîmi

Bu raporlarda Zemzem kuyusu, Mekke'den Ayn-ı Zübeydev ve Ayn-i Zaferan, Medine-i Münevverede Ayn-i Zerke suları hakkında mufassal ince tahliller var. Bunlardan istifade edebilmek için, lüzumlu fenni tavsiyeler de raporlara iliştilmiştir. Bu mecmua basılıp her tarafa dağıldığı için mecmuanın içindekilere birer işaret etmekle yetindik. Her iki şerefli devleti de (Mısır ve Suudî Arabistan) bu muazzam ıslahatı tümü ile başarmağa muaffak kılmasını Ulu Allah'tan temenni ederiz. Çünkü artık ıslah her yer için gereklidir; Kutsal makamlar için daha da gereklidir.

CEVABIN HÜLASASI

(Müslümanlar da Başkaları gibi Kalkınırlar)

Kalkınmak, ilerlemek, şeref merdivenlerinde yükselmek diğer milletler gibi terakki etmek için Müslümanların boynuna borç olan, Allah'ın Kur'an'ında defalarca emrettiği malla, canla savaşmaktır. Bu da **“fedakârlık”** dedikleri şeydir. Ne Müslümanlar, ne de herhangi bir millet için fedakârlık olmadan başarıya ulaşmak, ilerlemek mümkün değildir. Belki Şeyh Muhammed Bisyûnî İmran ile aynı soruyu soran başkaları bu konuda fikrimizi öğrenmek için şöyle cevap vereceğimizi sanmışlardır: İlerlemenin anahtarı; Einstein (Aynştayn)'ın izafiyet nazariyesini okumak Röntgen ışınlarını veya Pastör'ün mikroplarını araştırmak telsizde kısa dalgaların rolünün uzun dalgalarından daha büyük olduğunu söylemek, Edison'un icatlarının bir listesini çıkarmak yahut da İngilizlerin son balonlarının düşüp yanmasının sebebinin Helium gazı ile değil de hidrojenle doldurulmuş olmasına bağlamak (Her ne kadar hidrojen hafifse de yanmağa müsaittir. Daha ağır olan helyumun ise yanma tehlikesi yoktur.) ve buna benzer daha bir sürü şeylerden bahsetmektir.

Aslında bu şeyler kök değil, daldır. Bunlar mukaddime değil sonuçturlar. Fedakârlık - isterseniz malla canla savaşmak diyelim- bütün ilimlere salık veren en yüksek ilimdir. Eğer millet bu ilmi öğrenir, ona göre hareket ederse, diğer bilginler arkasından gelir ve meyvelerini el altına sererler.

Bir şeye muhtaç olan onun ilmini de öğrenmeye mecbur değildir. Bir defa, şarkın hâkimi Seyyid Cemaleddin Afganî şöyle demişti: **“Şefkatli bir baba en cahil bir kimse olabilir. Çocuğu hastalanınca onu en iyi doktora götürür. İlmin faydalı olduğunu bilir. Hâlbuki kendisi ilimden bihaberdir.”**

Kavalalı Mehmet Ali Paşa âlim değildi; hattâ ümmi idi. Fakat az bir zaman içinde Mısır'ı yokluktan varlığa çıkardı ve kendi zamanında Mısır'ı büyük devletlerden biri yaptı. İşte bu işleri akliselim ve irade demek olan o yüksek ilim güdüsü ile yaptı. O saiktir ki, insanı ilim aramağa sevk eder ve milleti ilme doğru sürükler.

Eğer Müslümanlar azmeder ve kitaplarının teşvik ettiği şeyleri yerine getirirlerse Avrupalıların, Amerikalıların ve Japonların ulaştığı ilimlerin seviyesine çıkmaları ve İslâm dini üzerinde baki kalmaları mümkündür. Hattâ buna onlardan daha lâyük ve müstahaktırlar. Çünkü onlar erkekse biz de erkeğiz. Ancak bizim muhtaç olduğumuz şey çalışmadır. Ayağımıza bağ olan da karamsarlık, aşağılık duygusu ve ümitsizliktir. Ümitsizlik tozunu üzerimizden silkeleyelim, öne doğru atıalım. Bilelim ki, bütün arzularımıza çalışmakla çabalamakla, atılmakla ve Kur'an-ı Kerim'deki imanın şartlarını yerine getirmekle ulaşırız: **“Bize itaat uğrun-da mücadele edenlere gelince; elbette biz, onlara yollarımızı gösteririz. Muhakkak ki, Allah; iyilik yapanlarla beraberdir.”** (Ankebût: Son ayet.)

Lozan, II. Kasım 1930 Sekip ARSLAN

MÜSLÜMANLARIN GERİLEME SEBEPLERİ(*)

Şekip ARSLAN

Çev. Abdülvehhab Öztürk

Nur Yayınları: 51(tarihsiz)

ÖNSÖZ

Esirgeyen Bağışlayan Allah'ın Adıyla

“Muhakkak ki; Allah, bir topluma verdiği nimeti, onlar kendilerindeki iyi hali fenalığa çevirmedikçe bozmaz.” (Ra'd: 112)

“Sebebi şu: Bir kavim, kendilerinde olan iyi hali, kötülüğe çevirmedikçe, Allah da onlara ihsan ettiği bir nimeti azaba çevirici değildir.” (Enfal: 54)

“Muhakkak ki; biz, Peygamberlerimizi ve iman edenleri hem dünya hayatında, hem de meleklerin şahit duracağı günde (kıyamette) muzaffer kılacağız.” (Mü'min: 51)

“Müminler ancak o kimselerdir ki, Allah'a ve Peygamber'ine îman etmişlerdir. Sonra imanlarında şüpheye düşmemişler ve Allah yolunda mallarıyla, canlarıyla savaşmışlardır; işle böyle kimseler, imanlarında sadık olanlardır.” (Hucurat: 15)

ŞEKİP ARSLAN

Allah teala buyuruyor: **“Memleketlerin halkı zulümden beri buldukları halde Rabbin asla o memleketleri zulümle helak etmez.”** (Hûd : 117)

Fesat o dereceyi bulmuş ki, Müslümanların en büyük düşmanları yine “Müslümanlar” olmuştur. Bir Müslüman vatanına, milletine hizmet etmek isterse bu sırrını kardeşine açmaktan korkar hale gelmiştir. Çünkü kardeşinin, müstevlilere gidip jurnal etmesi muhtemeldir. Böylece emeği boşa gidebilir.⁹

Ecnebler, Müslüman diyarından nereleri fethetmişlerse yarısını veya bir kısmını Müslümanların eliyle fethetmişlerdir. Kimisi milletine karşı casusluk etmiş, kimisi milletin

* Kitap iki bölüm halinde tarihsiz olarak basılmış olup, değerli yazar Mehmet Durmuş'un elindeki nüshanın fotokopisinden Değerli araştırmacı ve Genç Hukukçuların ağabeyi Celal Sancar tarafından yeniden yazıya dökülmüştür. Her iki araştırmacıya da teşekkür ediyorum. Kitabın bu 2. Bölümü, Müslümanların Gerileme Sebeplerine ilişkin olarak muhtemelen sonradan Nur Yayınevi tarafından eklenmiş olmalıdır. (M. Balcı)

⁹ İslâm ülkelerinden hiç biri, bu hainlerden hali değildir. Sömürgeci devletler bunları, istilâ vasıtası olarak kullanırlar. Onlar da müstemlekeçilerin önü sıra her hileye koşarlar, Müslümanların saklısını gizlisini haber verirler. Bunu yaparken de kendi kendilerine hıyanet ettiklerini inkâr etmezler. Bilemezler ki, bindikleri dalı kesiyorlar. Allah Teatâ diyor ki: **“Mekke'de olduğu gibi her beldede de en büyük günahkârları yüksek mevkide bulunduyoruz ki, orada hile yapsın. Hâlbuki onlar, hileyi ancak kendilerine yapıyorlar.”** (En'am: 141)

aleyhinde propaganda yapmış, kimisi milletine silâh çekmiş, yabancıların hizmetinde milletin kanını akıtmıştır.

Moğollar ki, İslâm ülkelerini istilâ ettiler; Türkistan'da, İran'da. Irak'ta parlayan medeniyetin külünü göğe savurdular. Milyonlarca Müslüman'ı, koyun boğazlar gibi boğazladılar; hilâfet merkezi Bağdad'ı, yerle bir ettiler. Abbasi Halifesi Mu'tasım'ı, fillerin ayakları altında çiğnettiler. 1258 insan kellesinden yüksek kuleler yaptılar. Müslümanların kalbine öyle korku sindi ki, bir Moğol yüz Müslüman'ı öldürüp, elerinden silâhlarını almağa başladı. Müslümanlarda ufak bir kıpırdama bile duyulmaz oldu. Buna sadece kuvve-i maneviyenin kırılması denemez. Bilâkis bundan öte bir şeydir; çünkü kuvve-i maneviyenin kırılması mağlubun mukavemet istediği bütün bütün alıp götürmez. Bu, olsa olsa insan tabiatının merkezinden çıkması, akli ve fikri istilâ eden bir bunaklık ve idrak hassasından mahrumiyet olabilir. Bir tarihçi, bu vak'alara bizzat katılan bir kişiden şu garip rivayeti anlatıyor; ona özetle şöyle diyor: “Tatarlardan kaçtım, kader beni bir eve sürükledi. Baktım ki, orada on sekiz kişi daha var. Ölümünden kurtulurlar ümidiyle, hepsi orada gizlenmiş. Bir ara otururken, içeriye bir Tatar girdi. Bizi topluca gördü. Üzerimize ölü toprağı atılmıştı sanki. Yanında bizi öldürecek silâhi yoktu. Bize dedi ki: **“Burada durun; gidip bıçak getirip, sizi keseceğim.”** Ve bıçak getirmek için dışarı çıktı. Gidince kader arkadaşlarıma dedim ki:

- **“Ne bekliyorsunuz?”**
- **“Ölümden başka neyi bekleyebiliriz ki!”** dediler. Dedim,
- **“Biz on dokuz kişiyiz, bir adamın bizi öldürmesini nasıl bekleriz?”** dediler:
- **“Ne yapalım istiyorsun?”** dedim:
- **“Onu öldürelim!”** dediler :
- **“Elimiz varmaz; çünkü ondan korkuyoruz.”** Dedim ki:

- **“Neden korkuyorsunuz? Ölümünden korkuyorsanız; o, sizi nasıl olsa öldürecek.”**

Adam diyor ki:

- **“Söyleye söyleye nihayet, yalnız iki kişiyi cesaretlendirdim. Moğol, bizi öldürmek için elinde bıçak içeri girince üçümüz üzerine atıldık, bıçağı elinden aldık; bıçakla onu öldürdük ve kurtulduk.”**

İşte böyle; Moğol korkusu, izahı mümkün olmayacak şekilde, tâ Melik Kutuz (Baybars) zamanında Mısır'lı askerlerin Tatarlara karşı koymalarına kadar sürdü. Filistin'de Ayni Calut'ta iki ordu karşılaştı. Tatarlar feci şekilde bozuldu. Ondan sonradır ki, Müslümanlar sebat ve metanet gösterdiler. Tatarları didik didik ettiler. Artık Tatarlar da, nazarlarında diğer insanlar gibi oldular. Eğer Tatarlar İslâm dinine girmeselerdi; Müslümanlar köklerini kazıyacaklardı.

Sözün hulâsası şu: **Müslümanlar selâmeti tercih ettikçe, ölümleri çoğaldı; hayatı hor gördükçe de, yaşama şansları arttı.**

Müslümanlar, başlarına gelen belâları kendi elleri ile kazandılar. Kur'an-ı Kerimin açtığı doğru yoldan saptıkları için bu dertlere düştüler. Kur'an-ı Kerimin muhkem ayetleri ile amel ettikleri zaman yükseldiler, üste çıktılar. Devlet ve iktidar kendilerinde idi. Kur'ana göre amelleri zayıflayıp sırf okumakla yetinerek keyiflerine uyunca kuvvetten düştüler. Ellerindeki iktidarı kaybettiler. Düşmanlar, memleketlerini istilâ etmeğe başladı. Sonra iç kısımlara çekilmeğe mecbur kaldılar. Halâ düşmanlar İslâm ülkelerini fethetmekte. Öyle ki, üçyüz milyon Müslüman ecebilerin boyunduruğu altına girdi. Yetmiş veya seksen milyon hariç, dünyada siyasî bağımsızlığım koruyan Müslüman kalmadı.

Batıdan Haçlılar, doğudan çekirge sürüsü gibi Moğollar, İslâm ülkelerini istilâ edip, o merkezlerin külünü göğe savundularsa kabahat İslâm'ın değildi. Müslüman prensler, keyf için birbirleri ile rekabet ettiler, sapıklığa daldılar, Kur'an'ın doğru yolundan ayrıldılar, güzel ah-lâklarım kaybettiler, dışarıdan düşmanın yapamayacağını içerden kendileri yaptılarsa kabahat İslâm'ın ve Kur'an'ın değildir. Asıl kabahat, anarşist Frenklerle Moğol çekirge sürüsünüdür. Buna sebebiyet verenler, pek azı hariç; kitaplarının emirlerini tutmayan, onu ucuza satan Müslümanlardır.

Avrupa'nın Eski Geriliğinin ve Şimdiki İleriliğinin Sebebi

Avrupalıların ortaçağda bin sene geri kalışları, dört elle sarıldıkları Hıristiyanlık-tan ileri gelmiştir, diyebilir miyiz?

Evet, Protestan milletlerden bir kısmı, bu geriliğin Hıristiyanlıktan değil, Katolik kilisesinden doğduğunu iddia ederler ve Avrupa'nın kalkınması, Lüter (Luther) ile Kalvin'in Roma kilisesine karşı çıkmaları ve reform hareketi ile başlamıştır, derler.

Ama Voltaire ve grubundaki büyük dinsizler; Katoliklikle Protestanlık arasında bir fark görmezler. Bunların nazarında bu itikatların hepsi birdir ve ilme, ilerlemeğe engeldir. Bunun içindir ki, Volter'in yanında Luter ve Kalvin'den bahsedilince şöyle demiştir : **“İkisi de Hz. Muhammed'in ayakkabısı bile olamazlar.”**¹⁰

Volter demek istiyor ki; bunların yaptığı reform hareketi, Hz. Muhammed'in yaptıklarının yanında bir hiç kalır. Hâlbuki çokları, Avrupa'yı ışığa kavuşturan bu ikisinin mezhepleri olduğuna inanırlar.

¹⁰ Volter bu sözü, sonraları Avusturya Başbakanı olan Prens Sinderof'un yanında söylemiştir. Napolyon Viyana'ya girdiği sırada bu prens hükümet başkanı idi. Prens bu cümleyi Volter'den gençlik yıllarında onunla İsviçre'de buluşmaları sırasında duymuştu. Sonra bunu Viyana kütüphanesinde saklanan hatıralarına kaydetti. Tan gazetesi oradan nakletti. Biz de Tan'dan iktibas ettik.

Dinleri bu çatışmaya sokmak ve ilerilik ve geriliğin ölçüsü olarak onları göstermek insafa sığar bir şey değil midir?

Ama İslam'a gelince: Arapların kalkınmalarına ve o müthiş fetihleri yapmalarına sebep olduğunda, münakaşa yoktur. Bu, doğulu ve batılı tarihçilerce ittifakla kabul edilmiştir. Fakat iftiracıların iddia ettikleri gibi sonradan onları geri koyan o değildir. O müfterilerin bütün gayeleri, Müslümanlar arasında İslâm kültürünü değil de Avrupa kültürünü yaymak ve Müslüman ülkeleri istilâ etmelerine zemin hazırlamaktır. Aslında Müslümanların gerileme sebebi, son zamanlarda İslâm'ın sırf ismi ile yetinmiş olmalarıdır. Hâlbuki **İslâm, hem isim hem de aksiyondur.**

CEVABIN HÜLASASI

(Müslümanlar da Başkaları gibi Kalkınırlar)

Kalkınmak, ilerlemek, şeref merdivenlerinde yükselmek diğer milletler gibi terakki etmek için Müslümanların boynuna borç olan, Allah'ın Kur'an'ında defalarca emrettiği malla, canla savaşmaktır. Bu da **"fedakârlık"** dedikleri şeydir. Ne Müslümanlar, ne de herhangi bir millet için fedakârlık olmadan başarıya ulaşmak, ilerlemek mümkün değildir. Belki Şeyh Muhammed Bisvînî İmran ile aynı soruyu soran başkaları bu konuda fikrimizi öğrenmek için şöyle cevap vereceğimizi sanmışlardır: İlerlemenin anahtarı; Einstein (Aynştayn)'ın izafiyet nazariyesini okumak Röntgen ışınlarını veya Pastör'ün mikroplarını araştırmak, telsizde kısa dalgaların rolünün uzun dalgalarından daha büyük olduğunu söylemek, Edison'un icatlarının bir listesini çıkarmak yahut da İngilizlerin son balonlarının düşüp yanmasının sebebinin Helium gazı ile değil de hidrojenle doldurulmuş olmasına bağlamak... (Her ne kadar hidrojen hafifse de yanmağa müsaittir. Daha ağır olan helyumun ise yanma tehlikesi yoktur.) Ve buna benzer daha bir sürü şeylerden bahsetmektir.

Aslında bu şeyler kök değil, daldır. Bunlar mukaddime değil sonuçturlar. Fedakârlık - isterseniz malla canla savaşmak diyelim- bütün ilimlere salık veren en yüksek ilimdir. Eğer millet bu ilmi öğrenir, ona göre hareket ederse, diğer bilginler arkasından gelir ve meyvelerini el altına sererler.

Bir şeye muhtaç olan onun ilmmini de öğrenmeye mecbur değildir. Bir defa, şarkın haki-mi Seyyid Cemaleddin Afganî şöyle demişti: **"Şefkatli bir baba en cahil bir kimse olabilir. Çocuğu hastalanınca onu en iyi doktora götürür. İlimin faydalı olduğunu bilir. Hâlbuki kendisi ilimden bihaberdir."**

Kavalalı Mehmet Ali Paşa âlim değildi; hattâ ümmi idi. Fakat az bir zaman içinde Mısır'ı yokluktan varlığa çıkardı ve kendi zamanında Mısır'ı büyük devletlerden biri yaptı. İşte bu işleri akliselim ve irade demek olan o yüksek ilim güdüsü ile yaptı. O saiktir ki, insanı ilim aramağa sevk eder ve milleti ilme doğru sürükler.

Eğer Müslümanlar azmeder ve kitaplarının teşvik ettiği şeyleri yerine getirirlerse Avrupalıların, Amerikalıların ve Japonların ulaştığı ilimlerin seviyesine çıkmaları ve İslâm dini üzerinde baki kalmaları mümkündür. Hattâ buna onlardan daha lâyük ve müstahaktırlar. Çünkü onlar erkekse biz de erkeğiz. Ancak bizim muhtaç olduğumuz şey çalışmadır. Ayağımıza bağ olan da karamsarlık, aşağılık duygusu ve ümitsizliktir. Ümitsizlik tozunu üzerimizden silkeleyelim, öne doğru atılam. Bilelim ki, bütün arzularımıza çalışmakla çabalamakla, atılmakla ve Kur'an-ı Kerim'deki imanın şartlarını yerine getirmekle ulaşırız: **“Bize itaat uğrun-da mücadele edenlere gelince; elbette biz, onlara yollarımızı gösteririz. Muhakkak ki, Allah; iyilik yapanlarla beraberdir.”** (Ankebût: Son ayet.)

Lozan, II. Kasım 1930 Sekip ARSLAN

(SEYYİD CEMALLEDDİN AFGANÎ (1838-1897)

(Şarkın Hakîmi)

(Müslümanlarla İlerleme ve Gerileme Sebepleri)

Avrupa'nın başarıları, bilgiye ve bilginin tatbik alanına sokulmasına dayanıyordu. Müslüman devletlerin zayıflığının sebebi ise cehalet idi. Asıl mesele, bunun nasıl öğrenilebileceği idi. Onlar basit bir taklit ile kazanılamazdı. Onların gerisinde bütün bir düşünce sistemi vardı. Daha önemlisi, sosyal bir ahlâk sistemi vardı. Müslüman memleketleri zayıftı. Çünkü Müslüman toplumları, her bakımdan çöküntü halinde idi.

İslâm uygarlığının yüksek devirlerinde, ümmet gelişen bir uygarlığın bütün zorunlu niteliklerine sahip bulunuyordu. Sosyal gelişme, ferdi gelişme, akla inanma, birlik ve beraberlik.

Bir zamanlar yapılmış olanlar tekrar yapılabilir. Bu da bir taraftan aklın meyvelerini yani modern Avrupa'nın ilimlerini kabul etmekle mümkün olabilirdi.

Eğer bir kimse İslâm öğretilerine itaat ederse, o aynı zamanda kendi tabiatının kanunlarının gereğini yerine getiriyor demektir. Bu dünyada saadet ve başarı böylece elde edilir. Ferd için doğru olan, aynı zamanda toplum için de doğrudur: Toplumlar, İslâm kanunlarına riayet ettikleri zaman, kuvvetli olurlar; etmedikleri zaman zayıflarlar. Zira İslâm istikrar ve karşılıklı sorumluluklar emreder. Bunlar ise milletlerin kudretlerinin sırlarıdır.

Uygarlık, kuvvet ve fazilet bunlar; esas itibariyle birbiriyle ilgilidirler. Müslümanlar, Peygamberin (S.A.S.) öğretilerini takip ettikleri zaman dünyevî büyük işler yapmışlardır. Eğer daha sonraları zaferler ve başarılar sönmüşse, bunların başlıca sebebi; onların bu gerçeği inkâr etmeleridir. Allah'a karşı ilgisiz olunca Müslümanlar, birbirine karşı da ilgisiz oldular; böylece Müslümanlar arasındaki dayanışma zayıfladı, onunla birlikte kuvvetleri de çöktü.

Şöyle bir soru sorulabilir: **İlerlemeyi Müslümanlık temin ediyorsa, neden bugün Hıristiyanlar daha ileridirler?**

Ne Hıristiyanların başarıları, ne de Müslümanların kayıpları, dinleri yüzündendir. Hıristiyan halklar, kuvvetlendiler; çünkü kilise, Roma imparatorluğunun duvarları içinde gelişti ve onun putperest inanç ve faziletleri ile iş birliği yaptı. Müslüman milletler zayıfladı. Çünkü İslâmî gerçek, birbirini takip eden hata ve yanlış dalgalarıyla bozuldu. Kısaca şunu söyleyebiliriz: Bugün Hıristiyanlar kuvvetlidirler; çünkü gerçek Hıristiyan değildir. Müslümanlar ise zayıftırlar; çünkü onlar da gerçek Müslüman değildirler.¹¹

Din insan aklına üç inanç, insan ruhuna üç haslet kazandırmıştır. Bunlar milletlerin varlığı için birer temel sosyal toplum yapısı için birer dayanaktır.

1. İnanç: İnsanın, bir yeryüzü meleği ve yaratıkların en şerefli olduğunu tasdik etme.

2. İnanç: Her din şuna yakinen iman eder ki, kendi ümmeti, ümmetlerin en şerefli; kendisine muhalefet edenlerin hepsi bir sapıklık ve bâtılın içindedirler.

3. İnanç: İnsan bu dünyaya kendisini daha yüce bir âleme hazırlayacak olgunluğu elde etmek için gelmiştir.

Bunlarla (hayâ, emanet -güvenilir olmak- ve doğruluk) birlikte, İslâm'ın diğer dinlere karşı dört meziyeti (üstünlüğü) vardır:

1- İnsan aklını tevhid (Tanrı'nın birliği inancı) cilâsı ile parlatmak ve onu evham çirkeflerinden temizlemek.

2- İslâm herkes için şeref kapılarını açmış, yükselme hakkını kabul etmiştir. İnsanlar arasında ırk ayrıcalıkları ve sınıf farkı yoktur. İnsanlar, akıl ve ruh olgunluğu ile değerlendirilir. Hâlbuki diğer dinlerde bu kaidelerin çoğu yoktur.

3- İslâm, bir şeye delilsiz inananları ve zanna göre hareket edenleri şiddetle kınamıştır. Bu, hemen hiç bir dinde yoktur. İslâm yalnız akla hitap eder ve yalnız hükmünü kabul eder.

4- İslâm diğer milletleri öğretmeyi, onları bilgi ve ilimle aydınlatmayı zorunlu kılar. Öğretim işini yerine getirecek muallim tayinini farz sayar.

İşte İslâm, bu dört temel üzerinde kurulmuştur. Medeniyet ve düzenin kurulmasında, insan mutluluğunun temininde bu dört temelin aktif rolü vardır. Müslümanların ilerilik ve gerilikleri bu esasları tatbik edip, etmemelerine göre olur.

İdeal toplum, Hulefa-i Reşidin devrindeki Müslümanlardır. Bunlar; inanç ahlâk ve siyasî düzen bakımından en iyi örneklerdir.

¹¹ Prof. Dr. Hüseyin Gazi Yurdaydın, İslâm Tarihi Dersleri. A. Ü. B. 1971, S. 216, 224

Onlar, hakiki muvahhid idiler. Dinleri ile şeref duyarlardı. Mezhep ve inanç onları birbirinden ayırmazdı. Kardeşlik bağı ile birbirlerine bağlı idiler. Tok gönüllü idiler. En kıymetli şeylerini inanç ve şerefler uğruna feda etmekten çekinmezlerdi. Ellerinden geldiği kadar birbirlerine ilim öğretir sonuncunun ne olacağını düşünmeden iyiliği emir, kötülüğü yasaklar idiler. Sonra zamanla beş kapıdan giren fesatla bozuldular:

1) Cebriyecilik, kaza ve kaderi yanlış anlamaların İslâm öğretimine kattıkları şeyler. Böylece:

2) Hicrî üçüncü ve dördüncü asırlarda zındıklar, Müslümanları paramparça ettiler; bozuk talimatları ile dinlerini zayıflattılar.

3) Safsatacıların yeni fikirleri. Bunlar gerçekleri hayal kabul ettiler.

4) Mevzuu hadis uyduranlar. Resûlullah'a öyle uyduruk hadis isnat ettiler ki, içleri çalışma ruhunu öldürecek zehirlerle dolu idi. Aynı zamanda bu hadisler, imanlıların azim ve kararlarını zayıflatıyordu.

5) Halk tabakasına dinin aslını öğretmede, bilgilerini artırmada münevverlerin kusurları.

Ayrıca, milletin parçaları arasında rabita kalmamıştı; ulemanın birbiri arasında - ulema ile umara arasında- bir rabita (bağ) kalmamıştı. Sonra İslâm dini mücahit, kuvvetli ve muharip bir ümmet istiyordu. Bunu şu ayeti ile belirtiyor.

Müslümanlar bu hazırlıkları temin etmedikleri için bir zamanlar şerefli iken zillete, kuvvetli iken zaife duçar oldular.¹²

İslâm'ın ilk şevketini kaybetmesi bahsinde bazı tarihçiler, İslâm saltanatına arız olan çöküşün sebebini **“Haçlı Savaşları olarak kabul etmek icap eylediği”** fikri üzerinde mutlak olarak yürümüşlerse de (bizde Namık Kemal gibi mütercim) bu çöküşün, İslâm arasında batılı itikatların ve tabiatçılık görüşlerinin din maskesi altında yayıldığı tarihten itibaren baş gösterdiği gerçeğe en yakın olan ihtimaldir.¹³

Bugün, gerilemiş olan İslâm âleminin en tesirli ilâcı; dinin esaslarına dönmek hükümlerini başlangıçta olduğu gibi kabul etmek ve geniş kapsamlı va'zlarla halkı aydınlatmaktadır. Böylece kalpler temizlenir, ahlâk düzelir, gayret ateşleri tutuşur; sözbirliği meydana gelir ve milletin şerefi canlar feda edilir.

Nesiller boyunca din, bu milletin ruhuna işlemiş olduğundan, kalpler dine ısındığından; kalplerin derinliklerinde din sevgisi hâlâ saklı durduğundan bu milleti kalkındırmak isteyenler, öyle pek fazla bir şeye ihtiyaç duymazlar. Bu iş için bir nefes kâfidir. Bu nefes tez zamanda bütün ruhlara işler. Eğer işlerini düzeltir, ayaklarını kurtuluş yollarına atar ve hedef olarak

¹² Ahmet Emin, Züamaü'l- İslah fi'l . Asri-Hadis Beyrut Darü'l-kitabı-Arabî, s. 59

¹³ Cemaledin Afgani, Tabiatçılığın Red. D. I. B. Y. s. 84

da gerçek dinlerini seçerlerse hiç kimse kendilerini insanî olgunluğun zirvesine ulaşmaktan alıkoyamaz.

Her kim de bu milleti başka vesile ile ıslah etmeğe kalkışırsa millet gemisini karaya oturmuş, işi ters çevirmiş ve kainatın mevcut düzenine karşı gelmiş olur. O zaman maksada ermez ve millete zarar ve ziyandan başka bir şey kazandırmaz.¹⁴

(MISIR MÜFTÜSÜ)

(Müslümanların Çöküş Sebepleri)

İslâm gerçek bir sosyolojidir; öbür dünya için olduğu kadar, bu dünya için de gerekli saadetin ilmidir. O, bu dünyanın nimetlerinden makûl ve mutedil bir tarzda faydalanmayı emreder. İslâm hukuku, böyle anlaşıldığı ve ona uyulduğu zaman toplum gelişmiş yanlış anlaşıldığı, ya da reddedildiği zaman toplum çökmüştür. Fert mükâfat için gelecek hayatı bekleme-lidir. Ancak bilinmelidir ki, iyi ve kötü olan toplumlar mükâfat ve cezalarını burada görürler.

Bu mükemmel toplumun gerilemesi iki sebeple olmuştur: Evvelâ İslâm'a, ona yabancı olan unsurlar girmiştir. Felsefeciler ve müfrit Şiiler, bir ifrat anlayışı getirmişler; bir çeşit tasavvuf anlayışı, İslâm'ın esas mahiyetini gölgelemiştir.

Müslümanların dine bağlılıklarını içten duymaları, doğru bir harekettir; ancak diğer cins bir tasavvuf, zihin ve ahlâk için tehlikelidir. Bu evliyaya ve onların kerametlerine fazla hasr'ı nefes etmektir. Bu anlayış dikkati, Allah'ın ayırmaya temayül ederek, Allah ile kul arasında aracılar, birtakım ara varlıklar yerleştirmektedir. Bu anlayış, mü'mine aynı zamanda, öbür dünyanın lehine olarak bu dünyadaki ödevlerini ihmali öğretmektedir. Müridi, mürşidin iradesine tabi kılmakta ve böylece gelişmekte olan bir Müslüman toplumu için zaruri bir temel olacak olan ferdi iradenin hareketliliğini zayıflatmaktadır.. Ayrıca vahdeti vücut doktrini, Allah ile yaratıkları arasındaki açıklığı ortadan kaldırmağa temayül etmektedir.

Ümmetin gerilediği diğer bir yol daha vardır. İman esaslarını koruyanlar bile, nispet duygularını kaybetmeye başladılar ve esas olan ile esas olmayan arasındaki farkı unuttular. Onlar ilk İslâm toplumunun teferruatı sosyal kaidelerine, iman prensipleri ile aynı durumda imiş gibi bakmaya başladılar ve onlara karşı da aynı değişmez ve tartışma yapılmaz itaati istediler. Bu da bir cins ifrattır ve bundan, gerçek İslâm anlayışının çok uzağında bulunan kör bir taklit âdeti ortaya çıktı.

Taklidin yayılması, ümmet içinde Türk kudretinin ortaya çıkması ile ilgilidir (belki de Üstad Renan'ın tesiri altında kalmıştır). İslam'a yeni intisap etmiş ve anlayış kabiliyetinden mahrum olan Türkler, Peygamberin tebliğinin manasını anlamadılar. Kendi çıkarları için onlar, otoritenin körü körüne kölece kabulü fikrini teşvik ile idare ettikleri insanlar arasında ak-

¹⁴ Afgani, el-Urvetü'e-Vuska, sayı 3, tarih 27 Mart 1884, Menar Dergisi, c. 24, s. 310

lin serbest bir şekilde kullanılmasına önlediler. Bilgi onların düşmanı idi. Zira bilgi, onların tebalarına, hükümdarların hareketinin ne kadar kötü olduğunu öğretebilirdi. Böylece onlar, ulema içine kendilerini destekleyenleri dahil ettiler ve bunlar yoluyla müminlere imanla ilgili meselelerde kör bir ataletin ve siyasî mutlakiyetin kabulünü öğrettiler. Ulema bozulunca, İslâm'da her şey tereddiye başladı. Arap dili saflığını kaybetti. Dinî okullar içindeki katı bölüşmeler ile birlik bozuldu, eğitim yolunu şaşırdı. Akıl ilimler ihmal edildi. Akıl ve vahiy arasındaki muvazene kaybolduğu için, dinin asıl doktrini bile bozuldu.

Böylece İslâm anlayışı bu hükümdarlar tarafından bozulmuş oluyordu ve düşünce alanındaki anarşi cahil hükümdarların himayesi altında Müslümanlar arasında da yayıldı. Bu cehalet bu bozulma modern zamanlara kadar devam etti.

Ortaçağ Türkleri gibi Osman'lı Sultanları da din konusunda, akıl dışı muhafazakârlığın dayanakları durumundadır.

AHMED EMİN (1878 - 1954)

(Kahire Üniversitesi Ord. Prof. Fecru'l-İslâm)

GERİ KALIŞIMIZ ve SEBEPLERİ

1910 senesinde Medrestü'l-Kaza'nın üçüncü sınıfında iken hicrî yılbaşı münasebetiyle bir konferans vermiştim. O zaman, Müslümanların gerileme sebeplerinin en büyüklerinden biri de idarecilerle din adamları demiştim ki, bu söz bugün için de geçerlidir. Çünkü idareciler millete hâkim durumdalar. Allah Tealâ diyor ki: **“Ey Rabbimiz Doğrusu bizler, beylerimize ve büyüklerimize itaat ettik; onlar bizi doğru yolumuzdan şaşırttılar.”** (Ahzab: 67)

“Bir memleketi helak etmek istediğimiz zaman, o memleketin zevke düşkün, öncülerine peygamberinin diliyle itaat emrederiz. Onlar orada boyun eğmezler, itaat etmezler. Artık o memleket üzerine hüküm gerçekleşmiştir. İşte o memleketi kökünden helak eder de ederiz.” (İsra: 16).

İdareciler, Müslümanlara iki cihetten kötülük etmişlerdir:

1- Hilâfet için çekişmeleri -isterse emirlik veya saltanat için diyelim.- Bu hareket İslâm tarihinde bir silsile teşkil eder. Ta Hz. Ali'nin önce Hz. Ebu Bekir'le daha sonra da Hz. Osman ve Muaviye ile çekişmesiyle başlar. Sonra Abbasilerden Seffah geldi, Emevîler'in kökünü kazıdı, onları koyun keser gibi kesti. Daha sonra Emin'le Memun arasına ihtilâf girdi, Emin'in öldürülmesi ile son buldu. Selçuklular arasında da çekişme baş gösterdi. Ulemayı ikiye ayırıp beğenmediklerini öldürdüler veya sürdüler.

2- İdarecilerin sefahat ve eğlenceye dalmaları; öldürme ile müsadere ve ağır vergilerle mal biriktirmeleri, içkiye ve kadına düşmeleri. Bir Örnek için şunu söyleyeyim: Sultan

Abbülhamid zamanında Yıldız Sarayının günlük masrafı bin Mısır lirası idi. Halbuki o gün için Mısır lirasının alım gücü, bugünkünün üç katından fazla idi.

Ulemaya gelince onlar da iki cihetten sorumludurlar:

1- Bunlar halkın arasına sultanı teyid edecek hadis öğretiler yaydılar. Meselâ, “Sultan, yeryüzünde Allah'ın gölgesidir. O, Allah'ın emri ve iradesi ile hükmeder. Eğer zulmederse halk, buna müstahak olduğu için yapar.

2- Cuma hutbelerinde, dinî derslerde, va'z ve nasihatlerinde halkı uyuşturup hallerine razı olmaya davet etmeleri...

Kalkınma ve gerileme kanunları, bütün milletler için ayındır; güneş gibi kâfirin üzerine de doğar, müminin üzerine de doğar. Allah Tealâ ilerlemeyi belli bir millete veya bir dinin mensuplarına hasretmemiştir. Bunlar tabiî kaidelerdir, kim onlara ayak uydurursa ilerler; ister Müslüman, ister kâfir, isterse putperest olsun. Bunlara uymayanlar, hangi dinden olursa olsunlar geri kalırlar.(Prof. Ahmed Emin, Yevm'l-İslam)

SEYYİD ABDURRAHMAN KEVAKİBİ (1848-1902)

(Müslümanların Hastalığı ve Tedavisi)

Gevşekliğin (geriliğin, sebebi, Müslüman milletlere sonradan musallat olan cebriyeci inanıştır. Kaza ve kaderin bu şekilde anlaşılması dünyada zahit hayatı yaşamağa, aza kanaate ve kût-i lâyemutla yetinmeğe; riyazet gibi, nefsi arzuların öldürülmesine götürdü. Böylece Müslümanlar canlı cenaze gibi oldular. Bu şekildeki itikat, insanı hareketten alıkoydu. Akıl da bunu kabul etmez. Zaten şeriatı da böyle bir şey yoktur.

Bizim gizli hastalığımız, dinimizin ulemayı rüsum ve sarıklı cahillerin velayeti altına girmesidir. Osmanlı ülkelerinde durum o raddeye varmıştır ki, ilmî payeler cahillere ikram edilen bir lütuf olmuştur. Öyle ki, okuryazar olmayanlara, çocuklara hilye verilmeğe başlanmıştır; bizdeki tarikat şeyhliği gibi. Bazen çocuklara, veraset yolu ile “**Gerçeği Araştıran Âlimlerin En Bilgilisi**”; “**Müdakkik Fazılların En Faziletlisi**” vs, vs. gibi unvanlar verilmiştir. Hattâ “**Mütebahhir Âlimlerin En Bilgilisi**”; “**Müteverri Fazılların En Faziletlisi**”; “**Yakîn ve Faziletin Kaynağı**” gibi şanların verildiği de oluyordu. Halbuki bunların çoğu şanlarını okumaktan âciz idiler. Bu gibilerin, sultanı da bu şekilde karşılamaları tabiî idi. Artık sultan, azamet ve celâl sahibidir, eşi ve benzeri yoktur; ilham kaynağı, keramet menbaıdır; sultanlar sultanı ve dünyaların efendisidir.

Hocalık, mürşitlik, vaizlik, hatiplik, imamlık vs. gibi dinî hizmetler alınır satılır, bağışlanır; veraset yolu ile intikal eder eşya durumuna düşmüştür. Bu sarıklılar, meclise ve idareye de musallat oldular. Cahil idareciler bunları, ecnebilere karşı, “**halk ıslahat istemiyor**” diye koz olarak kullandılar.

İngiliz delegesi bunu şöyle cevaplandırdı: “İslâm ülkelerindeki bu fakirlik, normal değildir. Aslında bu memleketler zengindir. Eğer zekât ve kefarete gibi İslâm’ın emirleri buralarda yerine getirilse idi, fakirlik baskısı biraz olsun hafiflerdi. Benim nazarımda asıl sebep; toplantıların, fikir alışverişlerinin yapılmamasıdır. Müslümanlar cumanın, cemaatin, haccın hikmet-i teşriyyesini unutmuş görünüyorlar. Hutbeler ilmî ve edebî değeri olmadan kuru boş irat ediliyor. Hâlbuki **hutbeden maksat, bir hafta içinde meydana gelen olayların muhasebesini yapmaktır**. Müslümanlar zamanla, âmme hizmetinden bahsetmeyi fuzuliyat, mescitte konuşmayı boş lakırdı saydılar. Kamu yararı ile ilgili şeylerden konuşulmayınca herkes, kendini düşünmeye başladı. Hattâ Kâbe’nin tahrip edildiğini duysalar -Allah göstermesin- bir an için suratlarını asar; az sonra hiç bir şey olmamış gibi çekip giderler, iş o kadarı ile biter. Hâlbuki Batılı milletler, çeşitli toplantı ve geziler düzenlemekle, eğlence yerlerinde bile olsa hitabet ve konferanslarla, kongreler tertip etmekle; tarihlerini ve mühim olayları anmakla, vatan ve hürriyet sevgisi aşılacak şeyler için şarkı ve marşlar yazmakla mümkün okluğu kadar, fikir alışverişine fırsat hazırlamaktadırlar.

Allah'a inanmak, insanlarda tabii bir duygudur. Allah'a nasıl inanacaklarını bildirmek için peygamberlere olan ihtiyaç da böyledir. İnsanlar Allah'ı değişik şekillerde tasavvur ederler. İnsan aklı ne kadar kuvvetli, ne kadar geniş de olsa maddeden, zaman ve mekandan mücerred olan Allah'ın sıfatlarını idrak etmekten âcizdir. Binaenaley tevhidi anlamak ve onu korumak, nefis için zordur. Nefis bir bakarsın şirke kaymıştır. Şirk üç çeşittir:

a) **Allah'ın zatında şirk:** Bu da “**hululiye**” mezhebinde mevcuttur.

b) **Allah'ın mülküne şirk:** Bu da kâinatı idare etmede bazı yaratıkların Allah'a ortak olduğuna inan inaktır.

e) **Allah'ın sıfatlarında şirk:** Bu da bazı yaratıkların kemal sıfatını tümüyle haiz olduklarına inanmaktır.

Şirkin bu şekli, Müslümanlar arasında yaygındır. Meselâ, mezarlara tazim etme gibi, kabirlerin üzerine bina ve türbe yapma, onları tavaf etme, oralarda mum yakma gibi. Birtakım insanlara mahsus olduğu söylenen ilm-i batîni iddia etmek, teğanni ile raks ederek dinî oyuncak haline getirmek, allı yeşilli elbiseler giymek, cin ve şeytan istihdam etmek de böyledir. Bütün bunlar ve benzerleri katıksız şirktir; hiç değilse, şirkin bulunacağı yerlerdir.

Şirkten başka İslâm’ın başına iki şey daha gelmiştir:

Birincisi, aslında kolay olan dini zorlaştırmaktır; arkadan gelen her zümre biraz daha zorlaştırmakla din, büsbütün çetinleşmiştir. **İkincisi**, Mezheplerin, firkaların, tarikatların çoğalmasıyla; dinin, karışık bir hal alması.

Kevakibî, Müslümanların gerileme sebeplerini maddeler halinde özetledi:

1) **Dinî sebepler:** Bunların en önemlileri cebriyeci itikat; dünyada zahidane bir hayat sürmeğe götürecekt şeylerin yayılması, çalışıp çabalamayı bırakmak. Müslümanların çeşitli fırkalara ayrılması, dindeki hoşgörünün kaybedilmesi; sonraki fakihlerin dini zorlaştırmaları, dinin öğretileri arasına hurafe ve evham sokuşturmaları. Dinde söylenenlerle yapılanların birbirini tutmaması, kaba sofuların dinî dikkate almayışları ve oyuncak haline getirmeleri, nassları aşırı derecede tevil etmek, dinî vecibelerden kurtulmak için hile yapmak; deccal ruhlu insanların, dinde gizli şeylerin bulunduğunu söylemeleri felsefî ve aklî ilimlerin dine aykırı olduğunu sanmak, tevhit inancına şirkin sızması, bunu önlemede ulemanın gevşek davranması, cemaat, cuma ve haccın hikmetlerinin unutulması.

2) **Siyasî sebepler:** Bunların da en önemlileri şunlardır: Sorumsuz siyaset, halkın konuşma ve çalışma hürriyetinden mahrum olması, güven ve emniyetin, sınıflar arasında adalet ve eşitliğin olmayışı, idarecilerin samimî olmayan ulema tarafını tutmaları. İlmi, idarecilerin belli kimselere sunduğu bir sadaka kabul etmek; idarecilerin samimi kimseleri uzaklaştırıp yaltakçılara yaklaşmaları.

3) **Ahlâkî sebepler:** Cahillik, ümitsizlik, hareketsizlik; eğitim ve ekonomi düzeninin bozukluğu, korku yüzünden âmme hukukunun ihmali, iş vermede yakınları kayırma, âmme işlerinden uzak kalma.

Kevakibî, bunlara birtakım ilâvelerde bulundu. Önemlileri: Hayatın gereklerini tanzim etmemek, iş dağıtımında adaletsizlik, kadınların talim ve terbiyesine önem vermemek gayretin azalması ve tevekkül hastalığının yayılması.

ŞEYH ABDÜLAZİZ ÇAVIŞ

(Şer'îye Vekâleti Tedkikat ve te'lifat-ı İslâmiye Heyet)

Müslümanların Geri Kalışları

İslâm'ın mahiyetini tedkik etmemiş, onun parlak mazisi hakkında vukuf edinmemiş kimseleri koynuna alanlar, hep mutasavvıfa arasındaki bu müfrit gürühtür. Öyle zannediyorlar ki, nesillerden beri Müslümanların geri kalmasına sebep kaza ve kader akidesine kail ve tevfiz ve tevekkül ile âmir dinleridir. Zira öyle biliniyor ki, kaza ve kaderden murat cebridir, tevekkül ve tevfinin manası da esbaba tevessülü bırakarak gökyüzünden rızık inmesini beklemektir.

Memalik-i İslâmiye'nin medeniyeti, siyaseti hakkında ileri sürdüğümüz bu mütalaalar; İslâm dininin, ne şekilde ilkel birtakım kavimleri ansızın ikellikten kurtararak faziletli medeniyet sahasına çıkardığı gösterir. İslâm'ın ruhunun bunu iktiza ettiğini ve Müslümanların son asırlarda duçar oldukları gerilik ve zaafın ancak bu soylu ruhtan, bu ilim ve nur ruhundan, adalet ve sağlam medeniyet ruhundan, kardeşlik ve halkçılık ruhundan uzaklaşmalarından

ileri geldiğini izah eder. İslâm dinine hücum edenler, Müslümanlığın medeniyete düşman, Müslümanların hayat meydanlarında başkalarıyla yarışmaktan aciz olduklarını ileri sürenler; Müslümanlığın hakikatini bilseler, İslâm tarihini araştırırsalardı bu verdikleri hükmün batıl olduğunu anlarılardı.

Hiç şüphe yoktur ki, Müslümanlık tekrar dirilecek ve Müslümanlar o kitab-ı mübine dönmeleri sayesinde yeniden felah ve istikamet yollarına girerek, seleflerinin tarihini ihya edecekler; o zaman, nasıl bir saadete nail olduklarını göreceklerdir: “Memleketlerin halkı, zulümden beri buldukları halde, Rabbin, asla o memleketleri zulümle helak etmez.” (Hûd: 117)

FİLİBELİ AHMED HİLMİ (1865-1914)

(Eski Darülfunun Felsefe Müderrisi)

Abbasi Halifelerinin son devirlerinde İslam, tefessüh etmiş büyük bir vücuda benziyordu.

AHMED DAVUDOĞLU (Doğum: 1912...)

(İstanbul Yüksek İslâm Enstitüsü Müdürlerinden)

İslâm Âleminin Gerilemesinin Sebepleri

Kalem Dergisi: İslâm âleminin gerilemesinin sebepleri nelerdir? Kültür ve bilgi mefhumlarının bu çöküşteki tesirlerini izah eder misiniz?

Davudoğlu: İslâm âleminin gerilemesinin yegâne sebebi, Müslümanlığı bırakmalarıdır. Hiç kimse cart curt etmesin, gerilememize sebep budur. “Ben Müslüman’ım” demek kâfi değildir. Din, müntesiplerine birçok vazifeler yüklemiştir. Biz bu vazifeleri yapmadığımız için gerilemişizdir. Tarih sayfalarını karıştırıp, Müslümanların ilerlediği devirlere bakarsak; vazifelerini bihakkın yaptıklarını görürüz. Dünya Müslümanları bugün en karanlık ve geri devresini yaşıyorlar. İslâm’ın en büyük düşmanı olan tefrika, alabildiğine yayılmış; hattâ aile müessesesinin içine bile girmiştir.

Kültür ve bilgi meselelerinin de elbette bu çöküşte büyük tesiri olmuştur. Birçok yanlış anlamalar ve tatbikatlarla lâzım olan kültür maalesef verilmiyor ve şüphesiz ki, bu husus çok mühimdir. Bugünü bırakın, ben size eski devirlerden bir misal vereyim: Şer’i devletin payidar olduğu ve bilhassa halifeliğin Osmanlılara geçtiği zamanlarda Halife-i Müslimin, Şeyhülislâmlardan aldıkları fetvalara göre hareket ederler; ona ayak uydururlardı. Yavuz Sultan Selim merhum, “**Ben tebeamın hepsini, Müslüman etmek istiyorum**”; -rivayet sahih ise- “**dil olarak da Arapça’yı kabul edip, ülkemde tek dil konuşuracağım**” diye Zembili Ali Efendiden fetva ister.

Güzel, ben dil meselesini kendi namıma ikinci planda atarım; ancak birincisi, çok mühimdir. Yavuz’un, tebaasını yekvücut Müslüman bir kitle yapmak arzusu gayet ehemmiyetli ve yerinde bir istektir; fakat hazret ne cevap vermiş buna: “**La ikrahe fiddin!**”

Allah, Kur'an-ı Kerim'de **“Dinde zorlama yoktur”** diyor, doğrudur; fakat bu ikrah meselesi, dİne girerken mevzubahistir. Yani bir gayrimüslime **“İlle Müslüman olacaksın!”** diye zorlamada bulunulmaz. Çok doğrudur; ama hocam elini ayağını öpeyim bu kadarla kalmayacaktı, bu cevap. Haydi sen, bunlara bir defa teklif et, güzel güzel teklif et; de ki, **“Bakın siz, bizim tebaamızsınız; biz ise Müslüman’ız”** de; **“Müslümanlığı kabul edin de kardeş kardeş geçinelim. Malınız, mülkünüz de sizin olsun. Eğer kabul ederseniz kardeşimizsiniz, etmezseniz burası Müslüman diyarıdır; alın çoluğunuzu, çocuğunuzu başka diyara gidin. Ben burada Müslümanlardan gayrisini barındırmam”** diyebilirsiniz; diyecekti, demedi.

Bunun sünnetten misali yok mu? Peygamber Efendimiz (S.A.S.) Arabistan yarımadasında Yahudileri bıraktı mı? Arabistan yarımadasından sürgün etmedi mi?

Bunu niye tatbik etmezsin, a mübarek Ali Efendi? **Bırakırsın bu kâfirleri bizim başımıza da, köpek sürüsü gibi üretirsin; üstelik askere alınmazlar. Şu yok, bu yok; onlar ürür köpek piresi gibi, beri yandan Mehmetçikler harplerde onların namına şehit olur giderler! İşte bilgisizlik, işte düşüncesizlik en büyük tarihî hatayı yaptırmıştır.**

Fatih'in İstanbul'u fethinde böyle olmadı mı?

Müslüman olmayanlara, **“Haydi bakalım siz, başka yere çekin gidin; ardullahi vasiah (yeryüzü geniştir) derdim. Burada yekvücut bir kitle kalırdı ki, padişahım; hangi dili konuşurursan konuşur şimdi”** derdim. O zaman Osmanlı Devletlerinin sırtı 600 sene; belki 6000 sene daha yere gelmezdi. İşte bir kültür hatası, bilgisizlik bizleri böyle azim ve feci akıbetlere sürüklemiştir.

Me'haz: Ahmed Davudoğlu, Din Tahripçileri, s.14.

İslâm Medeniyetinin Gerilemesi

DOÇ. DR. FUAT SEZGİN

(Türk İlim Adamı)

İslâm kültürünün en çok yükseldiği, birçok otoritelerin muhtelif safalarda insanın zihni tarihinde yeni çağırılar açmağa başladığı sıralarda, zevalin, gerilemeye yüz tutmanın belirtileri de görülmeye başlıyor. Şayan-ı hayret bir keyfiyettir ki, İslâm kültürü henüz yaratıcı bir safhaya girdiği ve İslâm hükümlerinin en kuvvetli bulunduğu bir sırada Arap filozofu al-Kindi tarafından astrolojik (yıldızlara bakarak hüküm çıkarma sanatı) kaidelerle 693 sene sonra zevale uğrayacağı haber verilmişti. Bunun tarihi vakıalara tetabuk etmesinden çok İslâm hükümlerinin en kuvvetli bulunduğu sırada birgün uğranılacağı zevalin normal düşünülmesi keyfiyeti mühimdi.

İslâm hükümlerini Şarkta Moğol istilası Garp'da da Berberilerin mütemadi taarruzları ile bir hayli zayıflamıştı. Binnetice iktisadî ve siyasi şartlar, ayrıca ilmin inkişaf ve devamı için huzur imkân ve âlimlerin birbiri ile temasları ve neticeleri müşterek tesirleri gibi mühim hususların aleyhine idi. Prof. Harîner'n işaret ettiği veçhile eskiden halife ve prenslerin sarayında müsait atmosfer, ilmî faaliyeti çok ciddî bir şekilde teşvik ediyordu. İlim adamları tam bir hürriyet ve huzur kendilerini ilme hasrediyorlardı. Siyasi kuvvetlilik zavale başlayınca ilim adamları bu kültür merkezlerinden mahrum kaldılar. Herhangi bir alimin büyük bir kabiliyete sahip olması kâfi değildi. O ancak yine müşterek bir fikir atmosferi içinde gelişebilirdi. İşte bu sebeptendir ki, ilimler tarihinde büyük inkılâp yaptıkları kabul edilen bazı şahsiyetler bu zeval çağına doğru; hatta bu çağda ortaya çıkmış idilerse de tesirleri daha ziyade Hıristiyan dünyası üzerine olmuştu. Çünkü İslâm âlemi ilim için şart olan huzuru, âlimler kollaborasyonunu (birlikte çalışma) kaybetmiş bulunuyordu.

Yukarıdaki sebeplere bir dereceye kadar bazı oryantalistler (doğu dilleri bilgini) tarafından ileri sürülen, ehli sünnet mezhebinin kuvvetlenmesi; zamanla mezheplerin dinin değişmez unsurları gibi yer almaya başlaması, İslâm'ın ilk devirlerinde insanda optimist (iyimser) bir hayat telâkkisi telkin eden sofilerin yerine, pesimist (kötümser) bir hayat felsefesi empoze eden tasavvuf ehlinin de geçmesinin hiç şüphesiz payı vardır. Hattâ faktörün tesirinin kültür zevalinden başka, zeval çağının birçok müesseselerini içine almış olduğu ihtimalini de düşünmek mümkündür.

İslâm kültür zevalinden bazı Arap memleketlerinde, bhusus Mısır'da Osmanlı Türklerini mes'ul tutma temayülü vardır. Alfred Weber isimli bir âlim de, 1951 de telif etmiş olduğu "Kültür Ges Geschichte als Kultur Soziologie" isimli kitabında Osmanlıları hiç de masum olmadıkları çok derin bir zihni uykuya dalmış olmakla itham ediyor. Belki Osmanlı Türkleri suçlu idiler; ama bu suçta masum olup olmadıklarını kati olarak *söylemek güçtür. Zira hadiseler* birkaç asır sonra bakanlarla, bu *hadiseler içinde* yavaş yavaş boğulanlar aynı görüş zaviyesine *sahip* olamıyorlar. Şayet onları suçlandırmak caiz ise, *bana* daha ziyade onların gittikçe dış tesirlere kapalı; *bir* taraftan askeri, diğer taraftan bürokratik devlet olmaya gitmiş olmalarında aramalıdır.

Bu dış tesirlerden uzak kalma keyfiyeti, tabiatı ile İslâm âleminin her tarafı için mevzu bahis idi Maalesef Rönesans'tan sonra gelişen, bhusus matbaayı tesisle yeni bir dünyaya girmiş olan Avrupa'ya yabancı kalındı. Lüzumundan fazla büyümüş olmanın çıkarmış olduğu askeri ve siyasî zorluklar da, bu intibah işini geciktirmiş oldu.

Ma'haz: Türk Yurdu, Sayı: cilt: 2 Sayfa: 26-27

GEORGE RIVIORA (HAYDAR BAMMAT)

(İslâm Âleminin Gerileme Sebepleri)

Şüphe yok ki, bu mes'ut fikrî durum, cereyan eden yüzyıllar esnasında garip bir inkıza uğradı. Müslüman medeniyetinin başlangıç karakterlerinden olan serbest fikirlilik ve tecrübe zevki; mevkilerini, müsamaha bilmeyen, kat'î hüküm suretinde (dogmatik) nazariyelere verdi. Tenkit zihniyeti gittikçe boğularak kelâm ve fıkıh gibi ilimlerin öğrenilmesinde ifratlara varıldı. Öyle ki, İslâm dinine göre Müslüman bilginlerinin en baş meşgalesi olması icabeden halis ilim, fen talim ve terbiyesi medreselerden çıkarılıp atıldı.

Hakikatte ne Kur'anda, ne de sünnette kelâm ve fıkıh ilimlerini bütün diğer bilgiler üzerine bu derece tercihe hak verdirecek hiç bir kayıt yoktur. Aksine olarak İslâm dini bu ilimleri öğrenmeyi ihtar etmekle beraber; maddî bilgilerin tahsillerine daha ziyade ehemmiyet verir görülmektedir. Çok mühim ve modern bir Kur'an tefsiri müellifi olan Kahire Üniversitesi Profesörlerinden Şeyh Tantavî Cevheri, **mukaddes kitapta bu maddî ilimleri tavsiye eden yedi yüz elli ayete mukabil fıkıh öğrenmeyi iltizam eden yüz elli ayet bulmuştur.**

Mehmet Akif Ersoy (1873-1936)

(İstiklâl Marşı Şairimiz)

Terakkinin Sırrı:

Şarkı baştan başa yıllarca dolaştım, gezdim;
Hem de oldukça gördüm, kafa gezdirmezdin!
Bu Arapmış, bu Acemmiş, bu Tatarmış, demedim;
Müslüman unsurunun hepsini gördüm kendim.
Küçük âdemlerinin ruhunu tetkik ettim.
Büyük âdemlerinin fikrini ta'mik ettim.
İstedim sonra, neden böyle Japonlar yüksek ?
Nedir esbab-ı terakkisi? Yakından görmek
Bu uzun boylu mesai, bu uzun boylu sefer,
Bir kanaat verecekmiş bana dünyada meğer.
O kanaat da şudur: Sırr-ı terakkinizi siz
Başka yerlerde taharriye haveslenmeyiniz.
Onu kendinde bulur yükselecek millet;
Çünkü her noktada taklid ile sökmez hareket.

Alınız ilmini Garbın, alınız san'atini.
Veriniz hem de mesainize son sür'atini.
Çünkü kaabil değil artık yaşamak bunlarsın;
Çünkü milliyeti yok san'atin, ilmin; yalnız!
İyi hatırda tutun ettiğim ihtarı demin:
Bütün edvar-ı terakkiyi yarıp geçmek için.
Kendi “mahiyet-i ruhiye” niz olsun kılavuz.
Çünkü beyhudedir ummid-i selâmet onsuz
Sonra, dikkatlere şayan olacak bir şey var:
İnkişafatını bir milletin erbab-ı nazar,
Kocaman bir ağacın tıpkı çiçeklenmesine,
Bu muazzam ağacın gövdesi baştan aşağı;
Sayısız kökleri, teknil dalı, teknil budağı;
Milletin sine-i mazisine merbut, oradan
Uzanıp gelmededir... Öyle yaratmış Yaradan.
Bir cemaat ki: nihayet ona gelmez de iyi,
Ağacın hey'et-i mecmuası, yahut çiçeği,
Tâ gider sine-i milletten vurup hâke serer;
Milletin kendi olur işte o baltayla heder.
İnkişaf etmesi âtide de pek zordur onun:
Çünkü meydanda kalan kütle yığınlarca odun,
Hastalanmışsa ağaç, gösteriniz bir bilene;
Bir de en çok köke baksın o bakan kimse yine.
Aşılarken de vurun kendine kendinden aşı,
Şayet isterseniz ağacın donanıp üstü, başı.
Benzesin taze çiçeklerle bezenmiş geline;
Geçmesin, dikkat edin, balta çocuklar eline!
İşte dert, işte deva, bende ne var? Bir tebliğ..
Size aid sizi tahlis edecek sây-i belîğ.